

פרק 2

מערכת ההשכלה הגבוהה

2.1 תכנון

המל"ג בשנים תשס"ד-תשס"ח בעיצוב דפוסי ההשכלה הגבוהה בישראל ובייצוב מבנה מערכת ההשכלה הגבוהה.

לתכנית מספר מטרות עיקריות (ראה פירוט נוסף בפרק 4 להלן):

- ייצוב מצבן התקציבי של האוניברסיטאות, תוך כדי פעולות ייעול נרחבות בכלל המוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים;
- שמירה על תפוקות המחקר והמצוינות המדעית של ישראל;
- הגדלה מבוקרת של הכשרת כוח-אדם אקדמי ע"י צורכי המשק, בעיקר באמצעות המכללות האקדמיות, תוך שמירה על ההישגים שהושגו בהרחבת הנגישות למערכת ההשכלה הגבוהה;
- ליווי ובקרה אחר יישום השינויים במבנה הארגוני של האוניברסיטאות;
- הערכת איכות והבטחתה במוסדות להשכלה גבוהה;
- המשך הפיתוח הפיסי של המוסדות להשכלה גבוהה;
- הסדרת הפיקוח והבקרה על תנאי ההעסקה של הסגל במוסדות להשכלה גבוהה.

2.1.1.1 הגידול במספר הסטודנטים

במהלך הדיונים עם משרד האוצר הציגה ות"ת את התחזית שלה באשר לצפי של הגידול במספר הסטודנטים בחומש הקרוב, בהתאם למדיניות

ות"ת עוסקת בתכנון רב-שנתי של כלל מערכת ההשכלה הגבוהה ובעניינים שוטפים העולים מתכניות לימודים, משינויים מבניים ומחידושים של המוסדות להשכלה גבוהה.

ות"ת פועלת במסגרת הסכמים חמש-שנתיים עם משרד האוצר, המאפשרים לה ולמוסדות להשכלה גבוהה תכנון ארוך טווח וראיית מערכתית-תכנונית רחבה. בשנת הלימודים תשס"ו פעלה ות"ת במסגרת ההסכם החמש-שנתי האחרון שנחתם עם משרד האוצר, לשנים תשס"ד-תשס"ח.

2.1.1.1 התכנית הרב-שנתית תשס"ד-תשס"ח

ביוני 2004 נחתם הסכם בין משרד האוצר לבין ות"ת בדבר תכנית רב-שנתית למערכת ההשכלה הגבוהה. הדיונים על ההסכם התנהלו על רקע המיתון במשק, הקיצוצים בתקציב הממשלתי להשכלה גבוהה, משברים פיננסיים בחלק מן האוניברסיטאות ויחסים מתוחים בין הממשלה לבין מערכת ההשכלה הגבוהה בדבר יישומו של דו"ח ועדת מלץ לבדיקת מבנה האוניברסיטאות. רישומו של נושאים אלה ניכר בתכנית שגובשה.

לאחר למעלה מעשור של התרחבות ניכרת של מערכת ההשכלה הגבוהה, הן מבחינת תפוקות ההוראה והמחקר והן מבחינה מבנית, תתמקד פעילות ות"ת

כדי למלא ייעודים אלה זקוקות האוניברסיטאות למשאבים מיוחדים מעבר לתקצוב עבור תפוקות ההוראה. תקציבים אלה דרושים לשכלול תשתית המחקר – לרכש ציוד מתקדם ולעיבוי קבוצות המחקר – על מנת לחזק את כושר התחרות של מדענים בישראל להשיג מענקי מחקר בקרנות תחרותיות בישראל ובעולם. משאבי תשתית אלה מוענקים בעיקר כחלק מהמענק הגלובלי שמקצה ות"ת לאוניברסיטאות, במסגרת מרכיב המחקר במודל התקצוב של ות"ת. ראה הסבר מפורט של מרכיב זה בהמשך.

אולם במרבית תחומי המחקר באוניברסיטאות לא די בהשקעה בתשתית כדי לאפשר פעילות מחקרית ברמה גבוהה. לכך דרושים תקציבי מחקר מיוחדים שמקורותיהם בד"כ מגורמים חוץ-אוניברסיטאיים ציבוריים, עסקיים ופילנתרופיים פרטיים מהארץ ומחו"ל. זוהי מערכת התמיכה הדואלית המאפיינת את מערך המימון של המחקר האוניברסיטאי בישראל ובמדינות מפותחות רבות בעולם ובמיוחד באירופה. בהחלטה היסטורית, שהתקבלה לפני למעלה מעשור במטרה לשמר ולטפח את איכות המחקר בישראל, הרחיבה ות"ת באופן משמעותי ביותר את תמיכתה בקרן הלאומית למדע על חשבון הרחבת מענקיה לתשתית המחקר באוניברסיטאות. כתוצאה מכך הפכה קרן זו, התומכת במחקר הבסיסי

פרופ' אברהם הרשקו ופרופ' אהרון צ'חנובר
חתני פרס נובל

המאפשרת לכל מי שמעוניין ויכול להפיק תועלת מלימודים אקדמיים ללמוד במוסד להשכלה גבוהה. על-פי התחזית צפוי מספר הסטודנטים לתואר ראשון ולתואר שני לגדול בין תשס"ג לבין תשס"ח בכ-45,800 עד תשס"ח. בשל המגבלות התקציביות החמורות השוררות כיום יסתכם הגידול במספר הסטודנטים במוסדות המתוקצבים על-ידי ות"ת בכ-13,000 בלבד, כאשר רובם המכריע ייקלטו במכללות האקדמיות שהוקמו ע"י ות"ת בעשור האחרון. אין ספק שהתקרה התקציבית שנקבעה בהסכם הרב-שנתי עם משרד האוצר מצרה את יכולתה של ות"ת לענות על הביקושים הגדלים ללימודי תואר ראשון ותואר שני במוסדות המתוקצבים על-ידה. ות"ת לא תפתח מוסד מתוקצב חדש להשכלה גבוהה בחומש זה.

2.1.1.2 אוניברסיטאות המחקר ומציאות מדעית

בישראל שבע אוניברסיטאות רגילות, המופקדות הן על הוראה אקדמית ברמה הגבוהה ביותר והן על קידום חזית המדע בישראל, באמצעות פעילות מחקר ענפה. בניגוד למצב בחלק גדול מהמדינות המפותחות מתרכזת כמעט כל הפעילות לקידום המדע בישראל אך ורק באוניברסיטאות המחקר.

מטרותיהן הייחודיות של אוניברסיטאות המחקר במערכת ההשכלה הגבוהה הוגדרו על ידי הות"ת והמל"ג כדלהלן: על אוניברסיטאות המחקר בישראל לשמור על המצוינות המדעית ולעשות לקידומה; ליצר ידע ברמה מדעית עולמית; לקיים מוקדי ידע ותשתיות מדעיות; להכשיר את העתודה המדעית של ישראל; להכשיר עתודת סגל אקדמי למערכת ההשכלה הגבוהה המתרחבת; להעמיד מנהיגות מקצועית ברמה הגבוהה ביותר בהנדסה, ברפואה, במשפט ובניהול; להכשיר מורים ברמה הגבוהה ביותר להוראה; לשמר ולפתח ערכי תרבות ואמנות.

עפ"י קריטריונים קפדניים של איכות, למקור המימון הגדול ביותר של המחקר האוניברסיטאי בישראל.

על אף הקשיים התקציביים בהם היא נתונה קיבלה ות"ת לאחרונה החלטה אסטרטגית להמשיך ולהרחיב את השקעותיה בשני אפיקי התמיכה – הן בתשתית המחקר של האוניברסיטאות והן בתקציבי מחקר חיצוניים. בצד התשתית החליטה ות"ת כי במהלך החומש הקרוב היא תגדיל את חלקו של מרכיב המחקר במודל התקצוב בחצי אחוז מדי שנה, על חשבון מרכיב ההוראה. באשר לתקציבי המחקר היא החליטה, לאחר שנה של קיפאון שנכפה עליה בשל הקיצוצים בתקציבה, להגדיל שוב את השתתפותה בקרן הלאומית למדע: בתשס"ה לכ-242 מיליון ש"ח ובתשס"ו לכ-257 מיליון ש"ח, לעומת כ-222 מיליון ש"ח בשנת תשס"ד (במחירים קבועים של תשס"ו), ולפעול להמשך הגדלתה גם בשנים הבאות.

ות"ת החליטה להמשיך בתכנית החומש הבאה את מדיניות הגידול האטי של מספר הסטודנטים באוניברסיטאות, שהחלה במחצית השנייה של שנות ה-90, וזאת בתוך האוניברסיטאות הקיימות. המועצה להשכלה גבוהה החליטה, על פי המלצת ות"ת, כי אין להקים אוניברסיטה מחקרית נוספת במהלך תכנית החומש הבאה.

כדי להדגיש את תפקיד האוניברסיטאות בהכשרת העתודה המדעית והאקדמית הוחלט להוסיף מדד למרכיב המחקר במודל התקצוב – של מקבלי תואר שני עם תזה. מדד זה מעניק העדפה ברורה בתקצוב ות"ת למסלול המחקרי בלימודי תואר שני על-פני המסלול הלא-מחקרי.

2.1.1.3 הנגישות להשכלה גבוהה

במהלך העשור האחרון חלו שיפורים מרחיקי לכת בנגישות להשכלה גבוהה בקרב קבוצות אוכלוסייה שישווגן בלימודים אקדמיים היה נמוך (ראה להלן

בפרק 3). בחומש זה עושה ות"ת כל מאמץ לשמור על ההישגים שהושגו בנושא זה עד כה, תוך ניסיון להמשיך ולהגביר את הנגישות בקרב אוכלוסיית הפריפריה, האוכלוסייה הערבית והאוכלוסייה החרדית, בהתאם לאפשרויות התקציביות.

להלן סקירה של ההתקדמות בצעדים שנקטו ות"ת והמל"ג להגברת הנגישות מאז תחילת התכנית הרב-שנתית הנוכחית בתשס"ד.

תכנית תמיכה להרחבת הנגישות

בין הגורמים למיעוט הפונים ללימודים אקדמיים בקרב תושבי הפריפריה אפשר למנות: העדר מוטיבציה ללימודים האקדמיים כתוצאה ממחסום פסיכולוגי, מדימוי עצמי נמוך ומחורדה, בעיקר משום עלותם של הלימודים האקדמיים. בקרב צעירים וצעירות רבים בערים אלה נחשבים הלימודים האקדמיים ליעד בלתי אפשרי, והם פוסלים את עצמם מראש כמי שאינם מתאימים ללימודים אקדמיים. החרדה נובעת מחוסר אמונה ביכולתם, ומשום הרתיעה מפני הקשיים הכלכליים הכרוכים בלימודים אקדמיים: שכר הלימוד, עלויות המחיה ואובדן הכנסה הדרושה גם למשפחה.

ות"ת ופרויקט שיקום השכונות (משרד הבינוי והשיכון) פיתחו בתשס"ג במשותף את תכנית "הישגים", תכנית להרחבת הנגישות להשכלה גבוהה לתלמידי התיכון, להוריהם, לצוותי ביה"ס, לצעירים שעדיין לא פנו להשכלה גבוהה ולסטודנטים. התכנית החלה לפעול בינואר 2003 ב-31 יישובים בצפון הארץ ובדרומה, במגזר היהודי ובמגזר הערבי.

התכנית מבוססת על הקמת מרכזים יישוביים, בהם ניתנים כשלושים שירותים בתחום המידע, הליווי והתמיכה. שירותים אלו עשויים להתמודד עם החסמים המונעים מצעירים לממש את הפוטנציאל להשכלה גבוהה, וכן לצמצם את תופעת הנשירה בקרב הסטודנטים.

תיכוני, הנמצא תחת פיקוח של משרד ממשלתי רלוונטי (כולל כיתות י"ג-י"ד), בהיקף של עד סמסטר אחד נוסף (20 נקודות) על מה שכבר אפשרה המל"ג בהחלטה הנ"ל מ-1991. למסגרת לימודים זו יתקבלו מועמדים שהם בעלי תעודת בגרות או בוגרי מכינה קדם-אקדמית. בעקבות ההחלטה יוכלו מוסדות להשכלה גבוהה להעניק לבוגרי מסלולים אלה פטור של עד שני סמסטרים, כך שתתגבש מסגרת הדומה למכללות קהילתיות בארה"ב (Community Colleges) של מסלול ארבע-שנתי לתואר אקדמי, כאשר בשנתיים הראשונות הסטודנט רוכש גם מקצוע. אפיק זה מנוצל בעיקר על-ידי מכללות כלליות.

ביום 26.10.2004 החליטה המועצה להקים ועדה לבחינה מחודשת של נושא הפטור מלימודים אקדמיים על בסיס לימודים לא-אקדמיים. הוועדה הגישה מסקנותיה למל"ג בשנה"ל תשס"ו.

בישיבתה מיום 4.4.2006 החליטה המל"ג לאמץ את המלצת הוועדה לבחינה מחודשת של נושא "פטור מלימודים אקדמיים על בסיס לימודים לא-אקדמיים", והחליטה כלהלן:

1. פטור מלימודים אקדמיים על בסיס לימודים לא-אקדמיים אפשרי רק בלימודים ברמת התואר הראשון. לא תתאפשר הענקת פטור על בסיס לימודים לא-אקדמיים במסגרת הלימודים לתואר שני.
2. מוסד להשכלה גבוהה רשאי, אך לא חייב, להעניק פטור מלימודים אקדמיים ברמת התואר הראשון על בסיס לימודים לא-אקדמיים (לרבות לימודי חוץ במוסד אקדמי), עד להיקף מקסימלי של 30 נ"ז, על בסיס ענייני ולגבי קורסים רלוונטיים בלבד, שקיימת הלימה בתכנים בינם לבין קורסים מקבילים בתכנית האקדמית. לא יינתן פטור ממקצועות יסוד/ליבה/מבואות שבתכנית האקדמית.

בכל יישוב מונה רכז להשכלה גבוהה המאתר את אוכלוסיית היעד, מפעיל את התכניות במרכז היישובי ומלווה את הסטודנטים עד לסיום התואר הראשון.

במהלך שנת הלימודים תשס"ז פעלה התכנית ב-47 יישובים בדרום, בצפון ובפריפריה החברתית של מרכז הארץ. ניתנו שירותי סיוע וייעוץ לכ-24,000 פונים במגוון צרכים. הוכוונו והחלו ללמוד כ-2,600 צעירים במכינות קדם-אקדמיות ובמוסדות להשכלה גבוהה.

בנושא התכנית להרחבת הנגישות בפריפריה ראה גם פרק 6.3.

מסלול אקדמי במוסדות על-תיכוניים להכשרה מקצועית

בחדש נובמבר 2000 מינתה המל"ג ועדה מטעמה, בראשות פרופ' שלמה גרוסמן, לבדיקת צורכי הרחבת הנגישות להשכלה גבוהה באמצעות מוסדות על-תיכוניים להכשרה מקצועית. בפני הוועדה היו מסקנות דו"ח ועדת נסים שאושרו ע"י המל"ג בשנת 1991, על פיהן: "כל מוסד להשכלה גבוהה רשאי להכיר, על בסיס ענייני, בלימודים במוסד שאינו מוכר כמוסד להשכלה גבוהה בהיקף לימודים שאינו עולה על סמסטר אחד. במסגרת זו רשאי המוסד להשכלה גבוהה לערוך הסדרים עם המוסד שאינו מוכר להשכלה גבוהה, וזאת בכפוף לתנאי הנ"ל שהיקף הלימודים המוכר אינו עולה על סמסטר אחד".

הוועדה הגישה את מסקנותיה והמלצותיה למל"ג ואלה נדונו בישיבה שהתקיימה ב-5.11.2002, בה הוחלט לאפשר למוסדות מוכרים להשכלה גבוהה שהעמידו לפחות ארבעה מחזורים של בוגרים בתכניות הלימודים הרלוונטיות להכיר, בתהליכי הערכה שונים המפורטים בהחלטה, בלימודים שהתקיימו במסגרת לימודים מיוחדת במוסד על-

3. לימודים לא-אקדמיים לעניין זה הם לימודים במוסד על-תיכוני הנפרשים על פני שנתיים לפחות או לימודי חוץ במוסד אקדמי.
4. מתן פטור בהיקף המקסימלי המותר (30 נ"ז) אפשרי רק לגבי מי שסיים את הלימודים הלא-אקדמיים וקיבל תעודה המעידה על סיום לימודיו.
5. לא יינתן פטור בעבור לימודים לא-אקדמיים שנלמדו חמש שנים ויותר לפני מועד תחילת הלימודים האקדמיים.
6. ניתן להעניק פטור על בסיס פרטני (אינדיווידואלי) או על בסיס הסדר עם מוסד לימודים על-תיכוני. במקרים של הסדר עם מוסד על-תיכוני, יש לקבל את אישור המועצה בטרם הפעלתו של ההסדר.
7. מוסדות יידרשו לדווח למועצה מדי שנה על יישום ההחלטה, אם הם מעניקים פטורים על יסוד לימודים לא-אקדמיים.
8. על מנת לאפשר תקופת מעבר נוחה עבור המוסדות, מועד תחילת תוקף ההחלטה יהא שנה"ל תשס"ח.
9. החלטה זו מבטלת את החלטות המועצה הקודמות בנושא (המלצות ועדת ניסים מ-1991 וההחלטה בנושא "הרחבת הנגישות להשכלה גבוהה – אקדמיטציה לקורסים שנלמדו במוסדות על תיכוניים לא אקדמיים" מ-2002) ומחליפה אותן.

המכינות הקדם-אקדמיות

מזה שנים רואה המועצה להשכלה גבוהה את המכינות הקדם-אקדמיות כחלק מן המערכת הנתונה לסמכותה, ואת התלמידים בוגרי המכינות כפוטנציאל של מועמדים להשכלה הגבוהה.

תפקידן של המכינות הקדם-אקדמיות להעניק הזדמנות שנייה לתלמידים ללא תעודת בגרות,

בוגרי 10 שנות לימוד ומעלה, לתלמידים עם תעודת בגרות חלקית ולתלמידים זכאי תעודת בגרות שצויניהם אינם עונים על דרישות הסף לצורכי קבלה ללימודים אקדמיים המועדפים על-ידם. עקב גיוונה של אוכלוסיית היעד מציעות היום המכינות הקדם-אקדמיות מגוון של מסלולי לימוד אליהם מוכוונים התלמידים בהתאם לקריטריונים המתאיחים להישגיהם בבגרות, הישגיהם בבחינות מיון שפיתחה האגודה (מבחני מימ"ד) ועוד.

יש לעודד לימודים במכינות הקדם-אקדמיות במיוחד לאותן קבוצות אוכלוסייה שהן בעלות ייצוג נמוך בהשכלה הגבוהה: ערבים, חרדים, עולים חדשים, בעלי לקויות למידה ועוד, אם במסגרת מכינות כלליות ואם במסגרת תכניות נפרדות בהתאם לעניין.

חלק מהמסלולים המופעלים במכינות הקדם-אקדמיות הם מסלולים בגרותיים, קרי: במסלולים אלה מתקיימות תכניות לימוד המכינות את התלמידים למבחני הבגרות, וחלקם מסלולים ייעודיים, קרי: מסלולים בהם נלמדות תכניות שניבנו על-ידי המכינה, באישור הסגל האקדמי של המוסד ובפיקוח האגודה לקידום החינוך. מסיימי מסלולים אלה יכולים להתקבל על סמך הצלחה בסיום הלימודים במכינה למוסד האקדמי אליו שייכת המכינה. המסלולים הייעודיים שכיחים בעיקר במכינות הקדם-אקדמיות הפועלות באוניברסיטאות, אך הם קיימים גם במכינות הקדם-אקדמיות הפועלות במכללות האקדמיות.

לפני מספר שנים גובשה ע"י האגודה לקידום החינוך תכנית הערכות שמטרתה לאפשר למכינות הקדם-אקדמיות בכל המוסדות המוכרים לקיים תכניות לימוד המכינות ללימודים אקדמיים ולא כהכנה לבחינות בגרות, כפי שקיים היום במרביתן. ציוני הגמר של תכנית זו בכל מכינה יחליפו את הציונים של בחינות הבגרות הרגילות ויאפשרו קבלה לכל המוסדות להשכלה גבוהה. עם זאת הפעלת התכנית

2001 וכן לבקש מהאגודה לקידום החינוך לקבל על עצמה את הפיקוח בנושא זה ולהגיש למל"ג דו"ח בעניין.

בהמשך לדו"ח שהוגש למל"ג ביוני 2006 נערכה פגישה בין ראשי מל"ג/ות"ת לבין נציגי האגודה לקידום החינוך, בה הוחלט כי האגודה לקידום החינוך תמשיך לאסוף נתונים בנושא, לעבדם ולפקח על לימודי הסטודנטים מעל גיל 30.

האוניברסיטה הפתוחה – "אפיקי מעבר"

התכנית, הנקראת "אפיקי מעבר", מאפשרת לכל צעיר וצעירה להיות מועמדים לקבלה למרבית הפקולטות והמחלקות באוניברסיטאות שלא על סמך ציוני הבגרות והבחינה הפסיכומטרית, אלא על-פי הישגיהם בלימודי שנה א' באוניברסיטה הפתוחה. צעד זה מסייע להרחבת הנגישות לאוניברסיטאות למועמדים רבים ככל האפשר.

לפי התכנית, שקיבלה את ברכת המועצה להשכלה גבוהה ואת הסכמתם של ראשי האוניברסיטאות, מי שהשלים תכנית לימודים של שנה ראשונה באוניברסיטה הפתוחה בציון שייקבע, יוכל להתקבל כסטודנט שנה שנייה באוניברסיטה. לכל תחום לימודים בכל אוניברסיטה נקבעה מסגרת לימודים מחייבת מבין הקורסים המוצעים באוניברסיטה הפתוחה.

הסכמים כאלה קיימים עם כל האוניברסיטאות (פרט למכון ויצמן למדע, שאינו מקיים לימודים לתואר ראשון) בפקולטות ובמחלקות מסוימות. לדוגמה, ההסכם עם הטכניון מתייחס ל-14 פקולטות.

השכלה גבוהה במגזר החרדי

בשנים האחרונות יש סימנים של פתיחות ורצון מצד הציבור החרדי לרכוש השכלה אקדמית בתחומים

הוקפאה על-ידי משרד החינוך עד לקבלת החלטתו ביחס למדיניות תכנית הליבה של התכנית.

כתחליף לתכנית שהוקפאה, החלה להתגבש, ביוזמתם של המוסדות והאגודה לקידום החינוך, תכנית לימודים אחידה ומשותפת למסלולים הייעודיים במכינות שבמכללות האקדמיות. תנאי הקבלה למסלולים, תכנית הלימודים ובחינות הסיום יהיו בפיקוחה של האגודה לקידום החינוך, והמכללות המשתתפות בתכנית יכירו הדדית במסיימי המסלול. ישום התכנית מתוכנן להתחיל בתשס"ט.

בנוסף לות"ת מעורבים בהתוויית המדיניות להתפתחות המכינות הקדם-אקדמיות גם משרד הביטחון, משרד החינוך ומינהל הסטודנטים, המשתתפים לצדה של וות"ת בתקצוב מערכת המכינות הקדם-אקדמיות.

בנושא זה ראה גם פרק 6.2 להלן.

סטודנטים מעל גיל 30

המועצה להשכלה גבוהה החליטה ביום 2.1.2001 כי כל מי שהוא מעל גיל 30 ואין לו תעודת בגרות, יוכל להתקבל ללימודים במוסד להשכלה גבוהה אם עמד בהצלחה בתכנית קורסי ההכנה ללימודים אקדמיים, שתתקיים במוסד האקדמי עצמו ובאחריותו, בהיקף של 12 שעות סמסטריאליות בהתאם למפרט שנקבע ע"י המל"ג. החלטה זו מבטלת החלטה קודמת של המל"ג, לפיה כל מוסד יכול לקבל בני 30 ומעלה ללא תעודת בגרות, ובלבד ששיעורם של אלה לא יעלה על 2% מכלל הסטודנטים שיתקבלו אותה שנה ללימודים במוסד. ביום 11.3.2003 החליטה המל"ג להמשיך את ההסדר החדש בשלב זה ולערוך דיון נוסף בנושא בשנת 2005.

בסוף שנת תשס"ה קיימה מל"ג דיון נוסף בנושא והחליטה שוב שלא לשנות את החלטתה מינאר

מקצועיים ויישומיים. ות"ת ומל"ג הכירו בחשיבות החברתית והמשקית של תפנית זו ונקטו צעדים מעשיים לאפשר לימודים אקדמיים לציבור החרדי במסגרות לימודים נפרדות, כך שיוכל לשמור על אורח חייו המיוחד.

בשנת הלימודים תשס"ו המשיכו ות"ת והמל"ג לחזק ולבסס את "המסגרות הארגוניות" ללימודים אקדמיים עבור המגזר החרדי, האחת בבני-ברק (מבח"ר – מכללת בני-ברק החרדית) והשנייה בירושלים (מכללה חרדית ירושלים) ופעלו יחד עם המוסדות להשכלה גבוהה לגוון את תכניות הלימודים המוצעות בהן.

כמו כן המשיכו ות"ת ומל"ג לעודד את פעילותן של המכינות הקדם-אקדמיות למגזר החרדי, אחת בבני-ברק והשנייה בירושלים, במתכונת החדשה, שעל פיה לומדים בהן כלל המועמדים ללימודים אקדמיים במסגרות הארגוניות החרדיות, והמוסדות האקדמיים המשתתפים באקדמיזציה של המגזר החרדי מכירים בבוגרי המכינות. את המכינה הקדם-אקדמית למגזר החרדי בבני-ברק מפעילה אוניבר-סיטת חיפה ואילו את המכינה הקדם-אקדמית למגזר החרדי בירושלים מפעילה אוניברסיטת בר-אילן.

כיום מוצעים מסלולים אקדמיים מטעם מוסדות להשכלה גבוהה שונים במסגרות הארגוניות החרדיות בבני-ברק ובירושלים (מדעי המחשב, כלכלה, מינהל עסקים, עבודה סוציאלית, לוגיסטיקה, מדעי המעבדה הרפואית, ניהול ושיווק טכנולוגיה, חשבונאות ניהולית ומערכות מידע, ריפוי בעיסוק, הפרעות בתקשורת, חינוך, השלמה לתואר סיעוד) ותכניות למסלולים חדשים נוספים הוגשו למל"ג ונמצאות בשלבים שונים של בדיקה.

בנוסף, מקיימים מוסדות להשכלה גבוהה נוספים מסלולים אקדמיים למגזר החרדי בגוש דן ובירושלים, כמו בית הספר הגבוה לטכנולוגיה

בירושלים (מדעי המחשב, הנדסה, פיסיקה-אלקטרואופטיקה, חשבונאות ניהולית ומערכות מידע) והקריה האקדמית בקריית אונו (מינהל עסקים, משפטים), שהוא מוסד שאינו מתקוצב ע"י ות"ת.

לאור מחויבותה לנושא, הקצתה ות"ת משאבים להשתתפות בתקצוב המסלולים האקדמיים למגזר החרדי במסגרות הארגוניות. כן האיצה ות"ת במנהלי המסגרות הארגוניות במגזר החרדי להגביר את המאמצים לגייס היקפים גדולים יותר של סטודנטים, אשר ייצרו מסה קריטית באותן מסגרות. הניסיון של האקדמיזציה במגזר החרדי נמצא בעיצומו ויש לקוות כי המסגרות הארגוניות החרדיות אכן תתרחבנה ותגדלנה.

בנושא הרחבת הנגישות לאוכלוסייה החרדית ראה גם פרק 6.5.

הנגישות להשכלה גבוהה במגזר הערבי

ב-27.7.1999 דנה המל"ג במסמך שהציג פרופ' מאג'ד אל-חאג' על מצב ההשכלה הגבוהה בקרב המגזר הערבי בישראל והחליטה, בין היתר, להקים ועדת משנה לקידום ההשכלה הגבוהה בקרב האוכלוסייה הערבית, אשר בין יתר מטרותיה גיבוש ראייה כוללת לקידום ההשכלה הגבוהה בקרב מגזר זה. בדצמבר 2000 מונתה ע"י יו"ר ות"ת ועדה בראשות פרופ' מאג'ד אל-חאג', שהגישה דו"ח מסכם, הכולל מסקנות והמלצות לפעולה למועצה להשכלה גבוהה וזו אימצה באופן עקרוני את הדו"ח בדיון מיוחד בנושא ביום 8.1.2002.

במסגרת דיוניה התייחסה הוועדה לחמישה נושאים עיקריים (פירוט ההמלצות מופיע בדו"חות ות"ת הקודמים):

- נגישות האוכלוסייה הערבית להשכלה גבוהה;
- מכינות קדם-אקדמיות;
- מרכזי מידע ותמיכה;

בשנים האחרונות, בעקבות פעולתם של גורמים שונים וות"ת ביניהם, ניתן לראות שיפור במדדים המבטאים את ייצוגו של המגזר הערבי בהשכלה הגבוהה, כמו גם שיפור במודעות לצרכים הייחודיים של הסטודנטים מן המגזר הערבי והרחבה בפעילותם של המוסדות להשכלה גבוהה לסיוע בהתמודדות עם צרכים אלה. עם זאת יצוין, כי למרות השיפור שחל, יש להמשיך ולפעול על מנת להרחיב את הנגישות להשכלה גבוהה בקרב המגזר הערבי. ראה בנושא זה גם פרקים 3.9.3 ו-6.4 להלן.

2.1.1.4 תכנון מערך המסלולים האקדמיים המופעלים במכללות באחריות אקדמית של אוניברסיטאות

בתשס"ו הופעלו מסלולים אקדמיים באחריות אקדמית של אוניברסיטאות בשש מכללות: צפת, עמק הירדן, גליל מערבי ואשקלון – באחריות האקדמית של אוניברסיטת בר-אילן, ומכללות ספיר ואחוה באחריות האקדמית של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב. המכללה האזורית של אילת הפכה לקמפוס השני של אוניברסיטת בן-גוריון בסמסטר השני של תשס"ב, והסטודנטים הלומדים בקמפוס זה הם סטודנטים של אוניברסיטת בן-גוריון לכל דבר.

במהלך שנה"ל תשס"א התקיימו בות"ת ובמל"ג דיונים באשר לעתידן של המכללות שבאחריות אקדמית, והוחלט כי מתכונת הלימודים במכללות אזוריות באחריות אקדמית של אוניברסיטאות מיצתה את עצמה, וכי יש לפעול לסיומה. המועצה להשכלה גבוהה החליטה לאפשר למכללות לצאת לעצמאות באחת משתי האפשרויות הבאות:

- 1) להגיש בקשה להכרה כמוסד להשכלה גבוהה עצמאי;
- 2) קבוצת מכללות תוכל להגיש בקשה לקבל הכרה כמוסד להשכלה גבוהה רב-קמפוס.

- מנגנוני סיוע ותמיכה ודרכים לשילוב סטודנטים ערבים במוסדות להשכלה גבוהה;
- שילוב חברי סגל ועובדי מינהל ערבים במוסדות להשכלה גבוהה.

בעקבות דיון בהיבטים התקציביים של יישום המלצות ועדת מאג'ד אל-חאג', אישרה ות"ת תקציב מיוחד לנושא זה החל מתשס"ג והקימה ועדת היגוי קבועה, אשר תפקידה לתמרץ ולקדם את מימוש המלצות הנ"ל במוסדות להשכלה גבוהה ולקבוע את אופן חלוקת התקציב בין המוסדות אשר יקדמו נושא זה. בשנה"ל תשס"ו עמד בראש הוועדה פרופ' דן עמיר.

הוועדה גיבשה "קול קורא" ופרסמה אותו לכלל המוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים ע"י ות"ת, במסגרתו ביקשה מהמוסדות להציע הצעות לפרויקטים בתחומים שונים, המפורטים להלן:

- קורסי תגבור לסטודנטים מהמגזר הערבי – במטרה לצמצם את שיעורי הנשירה;
- חונכיות ושיעורי עזר לסטודנטים מהמגזר הערבי – במטרה לצמצם את שיעורי הנשירה;
- מינוי יועצים דוברי ערבית במוסדות – במטרה לשפר את קליטת הסטודנטים החדשים;
- מכינות קדם-אקדמיות – במטרה להגדיל את מספר המתקבלים למוסדות להשכלה גבוהה מקרב מגזר זה;
- מרכזי מידע בצפון ובדרום – במטרה לחשוף את בוגרי בתי הספר להשכלה גבוהה ולהגדיל את מספר המתקבלים מקרב המגזר הערבי;
- מלגות לדוקטורנטים מצטיינים בני המגזר הערבי – במטרה לעודד מצוינות אקדמית.

חלק גדול מהמוסדות השיבו ל"קול הקורא" וועדת ההיגוי בחנה את כל ההצעות שהוגשו. השתתפות ות"ת בהצעות שזכו ניתנה באופן אחוזי מכלל ההוצאה, בהתאם לשיעורי השתתפות אחידים אשר נקבעו לכל תחום.

2.1.1.5 המערכת להערכת איכות והקמת היחידה להערכת איכות

בשנים האחרונות עסקה המועצה להשכלה גבוהה רבות בסוגיית הערכת איכות והבטחתה במוסדות להשכלה גבוהה, וקיימה מספר דיונים בנושא. ביולי 2002 הקימה המל"ג ועדת משנה בראשותו של פרופ' נחום פינגר, לשעבר רקטור אוניברסיטת בן-גוריון, על מנת שזו תגיש לה הצעה להקמה של מערכת להערכת איכות והבטחתה במוסדות להשכלה גבוהה בישראל.

הדו"ח המסכם של ועדת פינגר, בו נבחנה לעומקה הסוגיה של הערכת איכות והבטחתה בהשכלה הגבוהה, נדון במועצה בחודש יוני 2003. מתוך הכרה בחיוניות הקמתה של מערכת להערכת איכות והבטחתה בהשכלה הגבוהה למען קידום ההשכלה הגבוהה, החליטה המל"ג לאמץ את דו"ח הוועדה על כל המלצותיו, הכוללות הקמת יחידה במל"ג להערכת איכות והבטחתה, שתהיה אחראית על המערכת להערכת איכות והבטחתה במוסדות להשכלה גבוהה בישראל ותפעיל אותה. באפריל 2004 הוקמה היחידה להערכת איכות.

המל"ג קבעה כי הערכת האיכות תתייחס בשנתיים הראשונות לתכניות לימודים וכי הניסיון שיצטבר בתקופה זו ישמש בסיס להחלטות שתקבל המועצה באשר להערכת האיכות של המוסדות (ברמה המוסדית הכוללת). המערכת להערכת האיכות תושתת על מספר עקרונות שאומצו ע"י המל"ג:

1. תהליך הערכת האיכות והבטחתה ייעשה לגבי כל התחומים הנלמדים במערכת ההשכלה הגבוהה. תכניות לימודים יעברו תהליך של הערכת איכות אחת לשש שנים, כאשר תכניות הלימודים בכל הרמות (תואר ראשון, תואר שני ותואר שלישי) בתחום מסוים ייבדקו, והבדיקה תתייחס ליחידה האקדמית בשלמותה.

כל המכללות באחריות אקדמית פנו למועצה להשכלה גבוהה בבקשה לקבל הכרה כמוסדות להשכלה גבוהה עצמאיים. המכללה האקדמית יהודה ושומרון והמכללה האקדמית ספיר החליטו להגיש בקשות להמיר את התכניות שבאחריות אקדמית של אוניברסיטת בר-אילן ושל אוניברסיטת בן-גוריון בנגב בהתאמה בתכניות עצמאיות.

במהלך תשס"ד קיבלו שתי מכללות באחריות אקדמית היתר לפתוח מוסד להשכלה גבוהה עצמאי ולקיים בו תכניות לימודים לתואר ראשון: המכללה האקדמית אשקלון (תכניות לתואר ראשון בעבודה סוציאלית ובכלכלה וניהול) והמכללה האקדמית עמק הירדן (תכניות בתיירות ומלונאות ובהנדסת אלקטרוניקה). המכללות פתחו את שעריהן כמוסדות עצמאיים בתשס"ה.

מכללות צפת, הגליל המערבי ואחיה הגישו בקשות להפוך למוסדות להשכלה גבוהה עצמאיים, והן נמצאות בשלבים שונים של טיפול בות"ת ובמל"ג. מכללת צפת קיבלה ביוני 2007 היתר לפתוח מוסד עצמאי להשכלה גבוהה ולקיים בו תכניות לימודים לתואר ראשון במדעי ההתנהגות ובסיעוד. בדצמבר 2007 ניתן לה אישור פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון בעבודה סוציאלית.

בישיבתה בחודש יולי 2004 החליטה המל"ג כי שני התחומים הראשונים שייבדקו במסגרת "פיילוט" בשנה"ל תשס"ה יהיו: מדעי המחשב ומשפטים. בהתאם לכך, בחודש ינואר 2005 התבקשו 10 מוסדות המקיימים לימודים במשפטים ו-16 מוסדות המקיימים לימודים במדעי המחשב לבצע הערכה עצמית, ולהגיש למל"ג דו"חות הערכה עצמית עד סוף חודש אוגוסט 2005. דו"חות ההערכה נבדקו על-ידי ועדות הערכה שהקימה המל"ג: משפטים – בראשותו של שופט ביהמ"ש העליון בדימוס, פרופ' יצחק אנגלרד; מדעי המחשב – בראשותו של פרופ' דני דולב מהאוניברסיטה העברית בירושלים. הוועדות ערכו ביקורים בכל אחד מהמוסדות הרלוונטיים.

הדו"חות המסכמים במדעי המחשב נדונו, ביחד עם התייחסות המוסדות, בוועדת המשנה להערכת איכות, בות"ת ובמל"ג, וזו האחרונה החליטה לאמץ ולבקש מהמוסדות לקבל דיווח ביניים – בהתאם להמלצות המופיעות בדו"חות. בשני מקרים החליטה המועצה שלא לאפשר פתיחת מחזור חדש של תלמידים, וזאת עד אשר יתוקנו הליקויים שנמצאו.

יו"ר הוועדה שהעריכה את הלימודים במשפטים הגיש למל"ג טיוטות של הדו"חות, אולם, מאחר שבין היתר, נתוני ההערכה העצמית שבוצעה על ידי המוסדות הרלוונטיים השתנו, וחלו חילופי גברי בהנהלה של מרבית המוסדות, החליטה המועצה

2. עדיפות בבחירת התחומים שייבדקו תינתן על-פי הקריטריונים הבאים:

- א. תחומים בעלי חשיבות עליונה מבחינה לאומית;
- ב. תחומים שקיים לגביהם מידע המצביע על בעייתיות מסוימת;
- ג. תחומים שהביקוש להם משתנה.

3. תכניות לימודים ייבדקו בכל המוסדות בהם הן מתקיימות ללא דיפרנציאציה בין המוסדות מפאת סוגם.

4. בוועדות להערכת איכות שתמנה המל"ג ישולבו חברים בכירים מחו"ל.

5. הוועדות להערכת איכות שתמנה המל"ג יתבקשו להימנע מסטנדרטיזציה של התכניות השונות, ולקחת בחשבון את ייחודיותן של התכניות במוסדות השונים.

6. תהליך הערכת האיכות והבטחתה במוסדות להשכלה גבוהה (שיונהג על-ידי המל"ג) יתבסס על הערכת איכות עצמית שתתבצע בתוך המוסדות להשכלה גבוהה ועל-ידם בהתאם להנחיות שיימסרו למוסדות.

7. המל"ג רואה חשיבות רבה בשיתוף פעולה עם המוסדות להשכלה גבוהה בכל הנוגע להפעלת המערכת להערכת איכות והבטחתה.

8. בישיבתה בחודש מאי 2005 ביקשה המל"ג מוועדות ההערכה להגיש, בנוסף לדו"חות ההערכה הפרטניים ביחס לכל אחת מהתכניות, גם חוות-דעת ביחס לתחום הנבדק במערכת ההשכלה הגבוהה בארץ. הוועדות נתבקשו עוד להציע למל"ג סטנדרטים בתחומים השונים.

Education. הארגון, שהוקם בראשית שנות ה-90, מהווה ארגון גג לכל הארגונים להערכת איכות ברחבי העולם.

□ CHEA's (Council for Higher Education Accreditation) International Commission. ארגון אמריקני, שהוקם באמצע שנות ה-90, המאגד את כלל ארגוני האקרדיטציה והערכת האיכות בארה"ב. הארגון עוסק, בין היתר, בחיזוק הקשרים בין ארגוני ההערכה בארה"ב לארגוני הערכה ברחבי העולם. לשם כך הוקמה הוועדה הבינלאומית (International Commission) בה חברה ישראל.

□ ENQA - European Network for Quality Assurance in Higher Education. (today: European Association for Quality Assurance in Higher Education). ארגון אירופאי המאגד את כל ארגוני הערכת האיכות באירופה. הוקם בשנת 2000 בעקבות הצהרת בולוניה וכחלק מתהליך בולוניה, מתוך שאיפה לתאם בין הארגונים ולקדם את שיתוף הפעולה והמוביליות בין מדינות אירופה בכל הנוגע להשכלה הגבוהה. המל"ג הצטרפה לארגון בסטאטוס של חבר נלווה (Associate) ולא כחברה מלאה בשל העובדה שישראל איננה חברה ב-EU.

להשכלה גבוהה כי טיוטות ה"פיילוט" לא יישמשו למטרת הפקת לקחים אופרטיביים במוסדות, ועל כן לא יישלחו למוסדות.

בחודשים מרץ ומאי 2005 החליטה המל"ג כי 8 תחומים חדשים יעברו הערכת איכות בסבב השני, החל בשנה"ל תשס"ו, עפ"י הפירוט הבא: רפואה; הנדסת חשמל ואלקטרוניקה; פיסיקה; פיזיותרפיה; היסטוריה; מינהל עסקים; עבודה סוציאלית ושירותי אנוש. הוחלט כי התחומים החדשים ייבחנו גם כן במסגרת "פיילוט".

בהתאם לכך, בחודש יולי 2005 התבקשו המוסדות הרלוונטיים לבצע הערכה עצמית, ולהגיש למל"ג דו"חות הערכה עצמית עד סוף חודש מאי 2006. דו"חות ההערכה נבדקו על ידי 7 ועדות הערכה שהקימה המל"ג במהלך תשס"ה-תשס"ו. הוועדות ערכו ביקורים בכל המוסדות המקיימים לימודים בתחומים הנבדקים בשנה"ל תשס"ז, והגישו את הדו"חות המסכמים שלהם, בצירוף תגובות המוסדות, למל"ג. כלל הדו"חות מצויים בשלבים שונים של דיונים במוסדות המל"ג.

באוקטובר 2006 החליטה המועצה על סבב שלישי, בו יעברו הערכה 4 תחומים חדשים: עיצוב תעשייתי, כלכלה, הנדסת מכונות ופסיכולוגיה/מדעי ההתנהגות. בהתאם לכך התבקשו המוסדות לבצע הערכה עצמית במהלך שנה"ל תשס"ז. ועדות ההערכה טרם סיימו עבודתן.

פעילות בינלאומית בתחום הערכת איכות והבטחתה

המל"ג חברה, באמצעות היחידה להערכת איכות והבטחתה, בארגונים הבאים:

□ INQAAHE - International Network for Quality Assurance Agencies in Higher

□ ABET - Accreditation Board for Engineering and Technology. ארגון העוסק באקרדיטציה של לימודי הטכנולוגיה והנדסה בארה"ב. הארגון, שהוקם בראשית שנות ה-30 של המאה הקודמת, הוא אחד מארגוני האקרדיטציה הגדולים והמוערכים בארה"ב. הארגון העריך עד היום כ-2,700 תכניות בהנדסה וטכנולוגיה ביותר מ-550 מוסדות להשכלה גבוהה בארה"ב. המל"ג חתמה על מזכר הבנות (MOU) עם הארגון לשיתוף פעולה בכל הנוגע לפעילות להערכת איכות.

המוסדות הלא-אוניברסיטאיים

במסגרת הליכי האקדמיזציה של המוסדות, הם נבדקים בשלושה מישורים: המישור האקדמי; המישור התקציבי; והמישור המשפטי-תאגידי.

במישור התאגידי נבדק כי המוסד המבקש את אישור המועצה לפעול כמוסד להשכלה גבוהה רשום כחוק בישראל, וכי מבנהו ומסמכי האגד שלו מבטיחים את תקינות פעילותו ואת עצמאותו בהתאם לדינים החלים עליו, לרבות הדינים התאגידיים הרלוונטיים והוראות חוק המל"ג (בייחוד סעיפים 14 ו-15). לשם כך היה צורך בגיבוש הנחיות תאגידיות.

ההנחיות הועלו על הכתב לאחר תקופה ארוכה בה נבדקו המוסדות במישור זה. ההנחיות גובשו במקביל לדיוני ועדת מלץ והתבססו על חוק המל"ג, חוקים תאגידיים רלוונטיים, חוות דעת משפטיות, ניסיון העבר ודיוני ועדת מלץ.

ההנחיות קובעות קווים מנחים לאופן פעילותו של המוסד כתאגידי בהתייחס לצרכיו המיוחדים כמוסד להשכלה גבוהה. הן קובעות עקרונות לפיהן מסמכי האגד של המוסד, תקנונו, מבנהו נושאי המשרה בו, יבטיחו את עצמאותו אקדמית ומינהלית ואי-תלות של התאגידי מבחינה משפטית.

2.1.1.6 המבנה הארגוני של המוסדות להשכלה גבוהה

אוניברסיטאות

ביום 9.3.2004 החליטה המועצה להשכלה גבוהה לאשר שורה של עקרונות מחייבים לייעול המבנה הארגוני של האוניברסיטאות. עקרונות אלה גובשו ע"י ועדה בראשותו של פרופ' שלמה גרוסמן, יו"ר ות"ת, ברוח המלצות ועדת מלץ משנת 2000 אשר נדונו בהרחבה בדו"ח ות"ת 28/29, עמ' 74-76.

עקרון היסוד העומד בבסיס ההחלטה הנ"ל קובע כי יש צורך בהיררכיה ניהולית ואקדמית ברורה – ראש אחד ברור הכפוף לגוף הציבורי, ואחראי למערכת בעלת סמכות ואחריות של ממלאי התפקידים הכפופים לממונים עליהם. כל פעולה חייבת להיעשות תוך הסכמה מפורשת של היררכיה ניהולית ברורה זו.

על כל אוניברסיטה ליישם עקרונות אלה תוך ביצוע ההתאמות הנדרשות בתקנונה, בהתחשב באופיה ובצרכיה המיוחדים.

עיקרי ההחלטה פורטו בדו"ח ות"ת 31/32 בעמ' 24-22.

ובהוראה, ופריסת המוסדות להשכלה גבוהה במרכז ובפריפריה.

כמו כן, בחנה הוועדה את תקציבי ההשכלה הגבוהה לאור המשבר התקציבי הקשה אליו נקלעה המערכת לאחר שנים של קיצוצים תקציביים חריפים.

ות"ת בירכה על מהלך הקמת הוועדה וראתה בכך הזדמנות מיוחדת וחד-פעמית לשיתוף פעולה בין-משרדי, אשר בכוחו ליצור שינוי משמעותי ואמיתי בהשכלה הגבוהה בישראל. יו"ר ות"ת כיהן כחבר מליאת הוועדה ומנכ"ל ות"ת/מל"ג ועובדי המל"ג סייעו לוועדה בייעוץ מקצועי, בריכוז הוועדות ובארגון אדמיניסטרטיבי, תפעולי ותקציבי של מנגנון הוועדה.

ות"ת תומכת בעיקרי המלצות הדו"ח ועושה מאמצים רבים על מנת להביא לאישורו בממשלה וליישומו המלא. ות"ת גם רואה בדו"ח תשתית מרכזית למשא ומתן עם משרד האוצר על ההסכם הרב-שנתי לחומש הקרוב הבא.

להלן עיקרי המלצות הוועדה (פירוט ההמלצות, כתב המינוי, מטרות הוועדה וההיבטים התקציביים מוצגים בנספח ה')

אברהם (בייגה) שוחט מגיש את דו"ח הוועדה לראש הממשלה אהוד אולמרט, לשרת החינוך יולי תמיד ולשר האוצר רוני בר-און. צילום: לע"מ.

אי התלות תהיה מכל גוף ציבורי או אחר, חיצוני או פנימי, כמפורט שם. למשל, לעניין מינוי רשויות המוסד – כוללות ההנחיות עקרוניות לאופן המינוי (וכמובן שלא את המינויים עצמם). עקרונית אלה באים בין היתר להבטיח את עצמאות המוסדות תוך מניעת מצבים של השפעות זרות וחשש לניגודי עניינים מצד גורמי חוץ וגורמי פנים, על מנת להבטיח קבלת החלטות תקינה ע"י הגורמים המוסמכים של התאגיד באופן שיגשים את המטרות ויקדם את האינטרסים של המוסד להשכלה גבוהה.

עפ"י סעיף 15 לחוק המל"ג למוסד מוכר להשכלה גבוהה החופש לכלכל את ענייניו האקדמיים והמינהליים כטוב בעיניו. חופש זה ניתן על מנת להבטיח את עצמאותו של המוסד מבית ומחוץ ולאפשר לו לפעול לפי מיטב האינטרסים של מוסד להשכלה גבוהה, ללא תלות בגורמים ושיקולים זרים.

בנושא הניהול האקדמי של המוסדות הלא-אוניברסיטאיים, ראה עמ' 24 בדו"ח ות"ת 31/32.

2.1.2 הוועדה לבחינת מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל – ועדת אברהם (בייגה) שוחט

באוקטובר 2006 הוחלט על ידי ראש הממשלה, שרת החינוך ושר האוצר על הקמתה של ועדה ציבורית לבחינת מערכת ההשכלה הגבוהה. כיו"ר הוועדה מונה אברהם (בייגה) שוחט (שר האוצר לשעבר) והוועדה קיבלה מנדט לדון בארבעה נושאים מרכזיים בתחום ההשכלה הגבוהה: עידוד מצוינות אקדמית במחקר ובהוראה, גובה ומבנה שכר הלימוד ונגישות הסטודנטים להשכלה הגבוהה, חלוקת התפקידים הרצויה בין אוניברסיטאות למכללות במחקר

2.1.2.1 כללי

הסטודנטים המתוקצבים בשנת הלימודים תשס"ז (מהם 10,700 במכללות ו-4,000 באוניברסיטאות). הגידול באוניברסיטאות מיועד לתלמידי התואר השני בעיקר במסלול המחקרי במדעי הטבע וההנדסה. כמו כן יתאפשר לאוניברסיטאות לקלוט סטודנטים לתואר הראשון במדעי הטבע וההנדסה בתמורה להפחתה מקבילה במספר הסטודנטים במדעי החברה, שייקלטו במכללות האקדמיות. סה"כ תוספת המשאבים המומלצת לפרק זה היא 590 מיליון ש"ח.

2. עיבוי המחקר הבסיסי באוניברסיטאות בהשוואה למשאבים שהוקצו לנושא זה בשנת הלימודים תשס"ז. הדבר יתאפשר בעיקר ע"י הרחבת הקרנות הלאומיות למחקר ובניית קרן ביו-רפואית וקרן במדעי החברה והרוח שיפעלו על בסיס תחרותי וישאפו למצוינות מחקרית. קרנות אלו יפעלו במסגרת הקרן הלאומית הישראלית למדע. כמו כן יש להקצות משאבים לגידול בהשתתפות בקרן האירופית, בעיבוי תשתיות המחקר ובבניית מעבדות מחקר. סה"כ תוספת המשאבים המומלצת לפרק זה היא כ-720 מיליון ש"ח (לא כולל משאבים בהיקף של כ-80 מיליון ש"ח שהומלצו במסגרת הדיון בנושא המחקר המדעי ומשמשים למטרות קליטת סגל אקדמי, דוקטורנטים ופוסט-דוקטורנטים, כמפורט בסעיף ג' שלהלן).

3. יש לייעד כספים לקליטת סגל איכותי ולקליטת דוקטורנטים ופוסט-דוקטורנטים, שיחזקו את ההוראה והמחקר באוניברסיטאות. סה"כ תוספת המשאבים המומלצת לפרק זה מסתכמת בכ-195 מיליון ש"ח.

4. יש לייעד משאבים לעידוד המצוינות של הסגל האקדמי בהוראה ובמחקר, תוך הגברת

הוועדה בדקה את מצב מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, והגיעה לידי מסקנה שכדי לקיים מערכת שהיא גם איכותית וגם מסוגלת לענות על עיקרי הביקושים להשכלה גבוהה, יש לפעול בשנים הקרובות בכמה מישורים, ובהם: עיבוי וחיזוק המחקר הבסיסי, שיפור איכות ההוראה, הרחבת הנגישות, חיזוק הגמישות הניהולית במוסדות כדי לעודד מצוינות בהוראה ובמחקר, עידוד שיתופי הפעולה והיתרונות לגודל (הן בין האוניברסיטאות לבין עצמן בתחומי התשתיות ובתחומי לימוד שונים, והן בין המכללות האקדמיות לבין עצמן ובין לבין האוניברסיטאות), שינוי תמהיל הסטודנטים לתואר הראשון באוניברסיטאות לטובת מדעי הטבע וההנדסה והפניית הגידול בתואר הראשון למכללות, שינוי במבנהו ובגובהו של שכר הלימוד בצד שינוי מערך הסיוע לסטודנטים, עדכון מודל התקצוב על פי היעדים שהציבה הוועדה ובהתאם להמלצותיה, וחיזוק הבקורות על מימוש היעדים והתפוקות של האוניברסיטאות והמכללות האקדמיות.

בד בבד מומלץ להגדיל את משאבי מערכת ההשכלה הגבוהה בכ-2.4 מיליארד ש"ח בהדרגה עד שנת תשע"ג. המקורות לכך יהיו תוספות מתקציב מהמדינה בצד עדכון שכר הלימוד ותגבור ההכנסות העצמיות.

2.1.2.2 ההיבטים התקציביים

לשם יישום ההמלצות בנושאים השונים שבהם עסקה הוועדה, כפי שיפורטו בהמשך, מומלץ על תוספת משאבים למערכת ההשכלה הגבוהה לשנת תשע"ג (במחירי שנת 2007), כדלקמן:

1. גידול של 14,700 סטודנטים באוניברסיטאות ובמכללות המתוקצבות בהשוואה למספר

מקורות המימון לתכנית זו יבואו כאמור מתוספת בתקציב המדינה, מעדכון שכר הלימוד ומהכנסות עצמיות.

2.1.2.3 תמצית ההמלצות ב-4 נושאי הוועדה

א. חלוקת תפקידים רצויה בין אוניברסיטאות למכללות ופריסת המוסדות

ההמלצות מכוונות להחזיר למערכת את המיקוד שנפגע בלחץ העשייה, תוך חתירה מתמדת למציאות – מצוינות במחקר באוניברסיטאות ומצוינות בהוראה במכללות ובאוניברסיטאות. ההמלצות נועדו להכשיר את הקרקע לאינטגרציה של המערכת שבה שתי הזרועות פועלות בשיתוף פעולה במגזרים מוגדרים ומובדלים זה מזה. מתוך הבנה כי מצוקת המשאבים אינה בעיה חולפת, נועדו ההמלצות גם להגביר את הרציונליזציה בשימוש במשאבים הלאומיים. ולבסוף, הן נועדו לחזק נקודות תורפה שהתגלו במערכת תוך כדי הגידול המהיר במגוון המוסדות.

ב. קידום המחקר האקדמי

המחקר המדעי באוניברסיטאות הוא מרכיב עוצמה מרכזי במישור הערכי ובתחומי החברה, הכלכלה והביטחון, אשר יבטיח את יתרונה האיכותי ואת עתידה של מדינת ישראל. הצמצומים בתקציבי אוניברסיטאות המחקר בארבע השנים האחרונות פגעו בפעולות המחקר המדעי, והדבר בא לידי ביטוי בשחיקת תשתיות המחקר, במחסור במשאבים למחקר המצטיין, בחוסר אפשרות להיכנס לשטחי מחקר חדשים חשובים, ובהגבלת גיוס "הון אנושי" מחקרי איכותי, הגורם ל"בריחת מוחות".

דו"ח זה מציג ממצאים והמלצות למדיניות בנוגע למחקר באוניברסיטאות ולהגדלה של המשאבים

הגמישות הניהולית במוסדות בהתאם להמלצות בנושא, בסך של כ-185 מיליון ש"ח.

5. יש לייעד משאבים לשיפור איכות ההוראה ולחיזוק מערך בקרת האיכות במחקר ובהוראה באוניברסיטאות ובמכללות. סך תוספת המשאבים המומלצת לנושאים אלה היא 118 מיליון ש"ח.

6. כמו כן מומלץ לעדכן את בסיס התקציב לשנת 2008 ב-200 מיליון ש"ח כחלק מעדכון השחיקה בבסיס התקציב.

7. מומלץ גם להקצות סך 200 מיליון ש"ח לבסיס התקציב עד שנת תשע"ב בגין תכניות הבראה למוסדות אשר בין השאר נהוגים בהם תשלומי פנסיה תקציבית. מומלץ שתוספת זו תותנה בסיכום מקיף בנושא ההתמודדות עם עלות הפנסיות התקציביות. הסיכום ייערך בין העובדים, המעסיקים, ות"ת ומשרד האוצר, ובמסגרתו יוגדר חלקם של הצדדים במימון עלות זו.

8. נוסף על תוספת המשאבים שלעיל, מומלץ על הקצאה לתקציב בינוי, שאינה בבסיס התקציב, בסך 600 מיליון ש"ח לשנים תשס"ח-תשע"ג. סכום זה יאפשר הקמת מבני כיתות ומעבדות לקליטת תוספת הסטודנטים.

אף גבוה מהקיים, אשר גם יעמוד במבחני צדק חברתי וגם יתרום למאזן התקציבי של המוסדות.

2.1.3 נושאים ייחודיים

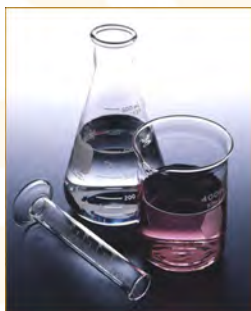
2.1.3.1 לימודי תואר שני במוסדות לא-אוניברסיטאיים

בחומש הקרוב ייקלט חלק נכבד מהגידול במספר הסטודנטים לתואר שני במכללות אקדמיות (כולל המכללות להכשרת עובדי הוראה) ובאוניברסיטה הפתוחה, וירד עקב כך באופן הדרגתי חלקן הדומיננטי של שבע אוניברסיטאות המחקר במספר הסטודנטים לתואר שני. התפתחות זו התאפשרה בעקבות החלטה עקרונית של המל"ג מיום 27.4.99 בעניין לימודי התואר השני במוסדות להשכלה גבוהה. החלטה זו עודכנה בנובמבר 2001 וכן ביולי 2003.

עד סוף שנה"ל תשס"ה אישרה המועצה להשכלה גבוהה פתיחת 26 תכניות לימודים לתואר שני ב-10 מכללות אקדמיות וב-6 מכללות להכשרת עובדי הוראה ועוד חמש תכניות לימודים באוניברסיטה הפתוחה.

להלן נוסח ההחלטה מחודש יולי 2003:

1. המועצה להשכלה גבוהה סבורה כי על מוסד המבקש לקבל הסמכה להעניק תואר שני לעבור תהליך שיש בו עליית מדרגה ובניית תשתית

למחקר המדעי האקדמי בכ-800 מיליון ש"ח. ההמלצות נוגעות לפיתוח המחקר האקדמי לפרק זמן של שש שנים (2008-2013). יישום המלצות אלה חיוני לקיומה ולקידומה של מערכת המחקר לפי אמות המידה הבינלאומיות הגבוהות ביותר. בכך יש משום תרומה מכרעת לרמתה, דמותה ותדמיתה של מדינת ישראל.

ג. עידוד מצוינות אקדמית במחקר ובהוראה, תגמול דיפרנציאלי תומך איכות וקליטת סגל איכותי במכללות

מטרת ההמלצות היא לחתור לשימור ולשיפור נוסף של איכות המחקר וההוראה במערכת ההשכלה הגבוהה, באמצעות תגמול דיפרנציאלי תומך איכות מעבר לרמתו הקיימת כיום ותגבור הגמישות הניהולית של המוסדות לצורך זה, ולשם שיפור יכולת הקליטה והשימור של סגל איכותי בכל הרמות. כל זאת תוך שמירה על שקיפות, דיווח ואי-חריגה ממסגרת התקציב המאושר, כנגזר מחוק המועצה להשכלה גבוהה.

ד. מערכי הסיוע וגובה שכר הלימוד

יעד מרכזי של הוועדה הוא להבטיח שמצבו הכלכלי של צעיר, המוכשר ללימודים אקדמיים והמעוניין להתפתח בכיוון זה, לא יהווה מחסום להשתלבותו בלימודים גבוהים. יעד מרכזי נוסף הוא להבטיח את הנגישות להשכלה הגבוהה תוך שמירה על ערכה ומניעת פחות באיכותה.

בטרם נקבע שכר הלימוד הראוי, דנו במערך הסיוע הרצוי לשם השגת הנגישות המקסימלית בעבור הסטודנטים הפוטנציאליים. נקודת המוצא הייתה שאם בעקבות מערך הסיוע בעיית הנגישות נפתרת במלואה, נוצרת אפשרות לקבוע שכר לימוד באופן חופשי יותר. כך יהיה אפשר לקבוע שכר לימוד שהוא

אקדמית דרושה. על כן, קודם שבקשה לפתיחת תכנית לימודים לתואר שני תעבור בדיקה קפדנית על-ידי ועדה מקצועית של המועצה, על התכנית לעמוד בתנאי סף.

להלן מפורטים תנאי הסף **להגשת** בקשה לפתיחת תכנית לתואר שני:

1.1 בהתאם לכללי המועצה להשכלה גבוהה (הסמכת מוסד מוכר להענקת תואר מוכר) תשכ"ד-1964: מוסד להשכלה גבוהה לא יוסמך בדרך כלל להעניק תואר אקדמי מוכר שני, אלא אחרי שהעמיד ארבעה מחזורים של בעלי תואר אקדמי מוכר ראשון.

1.2 בראש כל תכנית לימודים לתואר שני יעמוד איש סגל בכיר בעל תואר שלישי מדרגת מרצה בכיר ומעלה, המועסק במשרה מלאה במוסד, ובהיקף שלא יפחת מחצי משרה בתכנית לתואר שני. ראש תכנית הלימודים ילמד קורסים בתכנית.

1.3 כל המורים המלמדים בכל תכנית לתואר שני יהיו חברי סגל אקדמי בכיר (מדרגת מרצה), בעלי תואר שלישי. במקרים מיוחדים (כחריג) יוכלו ללמד בתכנית מורים בודדים בעלי מוניטין בתחומם שלתחום התמחותם זיקה ברורה לתכנית הלימודים והם אינם בעלי תואר שלישי. בתכנית לימודים בתחומי אמנות ועיצוב (למעט אדריכלות) יהיה הסגל מורכב גם מיוצרים ואמנים בתחומי אמנות רלוונטיים, בעלי תואר אקדמי נאות או בעלי רמה אמנותית נאותה.

1.4 בכל תכנית לימודים צריך שיהיה לפחות פרופסור אחד שמשרתו המלאה היא במוסד.

1.5 סגל ההוראה של תכנית לימודים לתואר שני יכלול גרעין של 2-3 מורים שיועסקו במשרה תקנית במוסד – ביניהם ראש

תכנית הלימודים – ובהיקף שלא יפחת מחצי משרה בתכנית לתואר שני.

1.6 מחצית המורים שמלמדים בתכנית לתואר שני, המועסקים במשרה תקנית במוסד, יהיו בדרגת מרצה בכיר ומעלה.

1.7 לפחות 2/3 ממספר הקורסים בתכנית יילמדו על-ידי מורים המועסקים במוסד במשרה תקנית בהיקף של 75% משרה ומעלה.

מוסד יתחייב שלפחות 2/3 מהקורסים של תכנית הלימודים שילמד תלמיד בפועל יילמדו על-ידי מורים במוסד במשרה תקנית בהיקף של 75% משרה ומעלה.

1.8 מוסד יעמיד תשתית פיסית ראויה ללימודי תואר שני בתחום המבוקש, לרבות ספרייה ומעבדות מתאימות.

2. המועצה להשכלה גבוהה תדון בבקשות לפתוח תכניות לימודים לתואר שני במכללות הטכנולוגיות רק לאחר שתעבורנה הליך של שדרוג מ-B.Tech ל-B.Sc.

3. הסמכה ללימודי התואר השני במוסד מתקצב שאינו אוניברסיטה תהיה מותנית בהסכמה של המוסד ושל הסגל האקדמי שלו לקיים בהקפדה את כללי ההעסקה שנקבעו לו עם הסמכתו להעניק תואר ראשון. לשון אחר, צורכי ההוראה לתואר שני לא יהיו סיבה לשינוי תנאי ההעסקה. כללי התקצוב למוסדות לא-אוניברסיטאיים יישמרו גם אם ייפתחו בהם לימודים לתואר שני.

לעת עתה כל התכניות לתואר שני שאישרה המל"ג את פתיחתן באחת המכללות האקדמיות הן במסלול הלא-מחקרי, דהיינו ללא תזה, ולכן אינן מאפשרות למסיימיהן המשך ישיר של לימודים לתואר שלישי.

בשנים תשס"ג ותשס"ד עסקו ות"ת ומל"ג בבירור השאלה, אם ובאיזה תנאים לאפשר למוסדות לא-

1. רמה אקדמית גבוהה של לימודי התואר הראשון בתחום המבוקש לתואר שני, בין היתר על-ידי הישגים אקדמיים של הסטודנטים, כולל קבלה לתארים מתקדמים באוניברסיטאות, לפי שיקול דעתה של הוועדה הבודקת.

2. סביבה תומכת ותשתית פיסית ראויה ועדכנית לקיום תכנית הלימודים בתחום הנדון, כגון: מעבדות שיאפשרו ביצוע המחקר וספרייה, הכוללת בין היתר גישה למאגרי מידע וגרסאות אלקטרוניות של כתבי העת המובילים בתחום.

3. סגל הוראה אקדמי בכיר העומד בקריטריונים של פעילות ומצוינות אקדמית, כגון: פרסומים מדעיים, השתתפות בכנסים מדעיים וכו'. סגל ההוראה האקדמי בתכנית המבוקשת ימלא את הדרישות הבאות:

❖ בראש כל תכנית לימודים לתואר שני יעמוד איש סגל בכיר בעל תואר שלישי מדרגת מרצה בכיר ומעלה, המועסק במשרה מלאה במוסד, ובהיקף שלא יפחת מחצי משרה בתכנית לתואר שני.

❖ כל המורים המלמדים בתכנית יהיו חברי סגל אקדמי בכיר (מדרגת מרצה ומעלה) בעלי תואר שלישי. במקרים מיוחדים (כחריג) יוכלו ללמד בתכנית מורים בודדים בעלי מוניטין בתחומם, שלתחום התמחותם יש זיקה ברורה לתכנית הלימודים והם אינם בעלי תואר שלישי.

אוניברסיטאיים לקיים לימודי תואר שני במסלול מחקרי (עם תזה). ביום 18.5.2004 קיבלה המל"ג החלטה עקרונית לאפשר לימודים אלה בתנאים הבאים:

1. המוסד עומד בתנאים אקדמיים שייקבעו על-ידי המל"ג, כולל סביבה מחקרית מתאימה.

2. התעריפים שייקבעו במוסדות שאינם אוניברסיטאות המתוקצבים ע"י ות"ת יהיו זהים לתעריפים במוסדות כאלה לתואר שני ללא תזה. מובהר כי במוסדות אלה לא תתקצב ות"ת תשתיות מחקריות (פיסיות וכוח-אדם) הדרושות לתכניות עם תזה.

3. קיום הלימודים מותנה באישור ות"ת כי תקציב המוסד שאינו אוניברסיטה מאוזן והוא יכול להעמיד תשתיות מחקר והוראה הנדרשים לצורך לימודי תואר שני עם תזה במסגרת תקציבו המאושר.

4. תנאי עבודת הסגל האקדמי (לרבות היקף שעות הוראה, תנאים נלווים וכו') במוסדות מתוקצבים לא ישתנו כתוצאה מקיומם של לימודים לתואר שני עם תזה.

5. יש לעמוד על כך שקיום לימודים לתואר שני עם תזה לא יפגע בלימודים לתואר ראשון ולתואר שני ללא תזה במוסד שאינו אוניברסיטה.

6. במוסדות מתוקצבים ייבדקו גם ההיבטים התכנוניים.

בעקבות החלטה זו ועל מנת ליצוק תוכן לסעיף 1 דלעיל של ההחלטה הקימה המל"ג צוות בראשות פרופ' אורי קירש לגיבוש קריטריונים אקדמיים לתכניות לימודים לתואר שני עם תזה במוסדות שאינם אוניברסיטאות. המלצות הצוות אושרו על-ידי המל"ג ביום 26.10.04. על-פי המלצות אלה על מוסד שאינו אוניברסיטה המבקש לקיים תכנית לימודים לתואר שני עם תזה בתחום מסוים להציג:

2.1.3.2 מתווה לביצוע ניסוי למתן "אוטונומיה" למוסדות להשכלה גבוהה לפתיחת תכניות לימודים לתואר שני (עם תזה ובלי תזה)

בעקבות המהלך שהוחל במועצה להשכלה גבוהה להקמת מערכת להערכת איכות ולהבטחתה בהשכלה הגבוהה, והפעלתה הלכה למעשה כבר במרוצת שנת הלימודים תשס"ה, יזם יו"ר ות"ת, פרופ' שלמה גרוסמן, הצעה למועצה להשכלה גבוהה לבדיקת האפשרות למתן יותר "אוטונומיה" למוסדות להשכלה גבוהה לפתיחת תכניות לימודים לתואר שני (עם תזה ובלי תזה).

הצעת יו"ר ות"ת למתן "אוטונומיה" למוסדות להשכלה גבוהה לפתיחת תכניות לימודים לתואר שני (עם תזה ובלי תזה) נדונה במליאת המועצה להשכלה גבוהה מספר פעמים. המועצה הקימה ועדה מיוחדת מקרב חבריה, בראשות יו"ר ות"ת, פרופ' שלמה גרוסמן, לגבש את ההצעה למסמך מפורט ומנומק ובו המלצות להחלטה (רשימת חברי הוועדה – ראה בנספח ב').

בתום סבב של דיונים, נדון בישיבת המועצה להשכלה גבוהה מיום 21.11.2006 דו"ח הוועדה, אומצו המלצות הוועדה והתקבלה החלטת המועצה בדבר "מתווה לביצוע ניסוי למתן "אוטונומיה" למוסדות להשכלה גבוהה", כדלקמן:

1. להלן **מתווה** לביצוע **ניסוי** לתקופה של **3 שנים**, למתן אוטונומיה לאוניברסיטאות לפתיחת תכניות לימודים לתואר שני (עם תזה ובלי תזה) שאושרו ע"י ות"ת-מל"ג במסגרת התכנית הרב-שנתית. יודגש כי מתווה זה עוסק רק בתקופת הניסוי, לאחריו תחזור המועצה להשכלה גבוהה לדון בנושא ותגבש מתווה מעודכן.
2. מטרת הניסוי היא לבדוק באיזו מידה יכולה המל"ג להעצים את המוסדות להשכלה גבוהה,

- ❖ בסגל ההוראה האקדמי של התכנית יהיו לפחות שלושה פרופסורים, מהם לפחות פרופסור מן המניין אחד בתחום הנדון, שמשרתו המלאה היא במוסד המבקש.
- ❖ סגל ההוראה האקדמי של התכנית יכלול גרעין של 2-3 מורים מדרגת מרצה בכיר ומעלה שיועסקו במשרה תקנית במוסד, בהם ראש תכנית הלימודים, ובהיקף שלא יפחת מחצי משרה בתכנית לתואר שני.
- ❖ לפחות מחצית המורים שמלמדים בתכנית לתואר שני המועסקים במשרה תקנית במוסד יהיו בדרגת מרצה בכיר ומעלה.
- ❖ הוראת שני-שלישים לפחות ממספר הקורסים בתכנית הלימודים תהיה על-ידי מורים במשרה תקנית במוסד המבקש בהיקף של 75% ומעלה.
- ❖ מנחה התזה יהיה בדרגת מרצה בכיר לפחות ובעל ניסיון מוכח במחקר בתחום התזה.

4. תכנית לימודים בהיקף וברמה אקדמית דומים לאלה המקובלים בתכניות הלימודים לתואר שני עם תזה באוניברסיטאות באותו תחום. תכנית הלימודים תימשך בדרך כלל ארבעה סמסטרים.

5. תנאי הקבלה, ההישגים האקדמיים הנדרשים מהסטודנטים ודרישות הגמר דומים לאלה הנהוגים באוניברסיטאות.

עבודת התזה של הסטודנטים תיבחן על-ידי לא פחות משלושה בוחנים – כולם בדרגת מרצה בכיר ומעלה. לפחות שניים מהבוחנים יהיו חברי סגל במוסדות אחרים להשכלה גבוהה הפעילים בתחום המחקר, כשלפחות אחד מהם חבר סגל באוניברסיטה.

6. בשלב ראשון, הסמכה להעניק תואר שני עם תזה במוסדות שאינם אוניברסיטאות תהיה זמנית. כתנאי לחידוש ההסמכה ייבדקו – בין היתר – עבודות התזה.

העומדים בקריטריוני הסף הנדרשים, בפיתוח תכניות לימודים חדשות לתואר שני, וזאת תוך התערבות מינימלית מצידה. באופן כללי, המל"ג תראה הצלחה בתהליך אם בסופו יתברר כי תכניות הלימודים החדשות לתואר שני שנפתחו במסגרת מתן ה"אוטונומיה" עומדות בכל הדרישות של המל"ג מתכניות לתואר שני והינן באיכות אקדמית גבוהה.

3. להלן קריטריוני הסף הנדרשים:

- 3.1 המוסד קיבל מהמל"ג הכרה קבועה והסמכה קבועה להעניק תארים אקדמיים, הוא מצוי במעמד זה לפחות 10 שנים והוא מקיים לימודים לתואר ראשון לפחות בשמונה מחלקות/חוגים.
- 3.2 המוסד העמיד לפחות שלושה מחזורי בוגרים, בתכניות לימודים לתואר שני, בשמונה מחלקות/חוגים לפחות, כאשר ארבע מתוכן לפחות הן במסלול עם תזה.
- 3.3 המוסד מקיים לאורך זמן מערכת עצמית מסודרת ומתועדת לפתיחת תכניות לימודים חדשות, מעקב אחר התקדמותן ושיפור של רמתן האקדמית, ומאפשר פתיחת תכניות כאלה רק לאחר שהן עברו את כל הנהלים האקדמיים הנדרשים במוסד וקיבלו את אישור המועצה להשכלה גבוהה לכך.
- 3.4 המוסד מקיים מערכת עצמית מסודרת להערכת איכות של הלימודים האקדמיים שהוא מקיים ולהבטחתה, כולל התכניות החדשות, וזאת למען שיפור תמידי של איכות הלימודים ושמירה על רמה אקדמית ראויה.
- 3.5 המבנה הארגוני של המוסד וניהולו האקדמי יהיו בהתאם להנחיות/החלטות מל"ג/ות"ת.
- 3.6 המוסד מקיים את כללי ות"ת ומל"ג ואת החלטותיהן במלואם.

3.7 מוסד מתקצב לא יחרוג מהמסגרת התקציבית והתכנונית הרב-שנתית שלו שאושרה ע"י ות"ת, כולל מספר הסטודנטים.

3.8 המוסד אינו מקים מסגרות ארגוניות חדשות (כגון פקולטה, בי"ס) ללא קבלת אישור ות"ת ומל"ג. עקרון מתן ה"אוטונומיה" אינו חל על פתיחת מסגרות ארגוניות חדשות.

4. מוסדות הסבורים כי הם עומדים בקריטריונים המפורטים לעיל יוכלו להגיש למזכירות המל"ג בקשה לקבל אישור להשתתף בניסוי המוצע לעיל, בהתאם לנהלי המועצה. הבקשה תיבדק על ידי ועדת יושבי הראש של ועדות המשנה הקבועות של המל"ג וכן יו"ר ות"ת וסגן יו"ר המל"ג. בתום הבדיקה, תמליץ ועדה זו למל"ג אם לאשר למוסד את הבקשה.

5. מוסדות שתחליט המועצה להעניק להם "אוטונומיה" כאמור בסעיף 2 לעיל, יהיו רשאים לפתוח, במהלך תקופת הניסוי, תכניות לימודים לתואר שני (עם תזה או בלי תזה) ולהעניק את התואר האקדמי לבוגריהן מבלי לקבל הסמכה להענקת תואר מוכר ספציפי כמקובל היום ובלבד שהתכניות אושרו למוסד במסגרת התכנית הרב-שנתית שלו, כאמור. הנאמר לא חל על תכניות לימודים בתחומים כאלה הנזכרים בסעיף 7 להלן. המוסד יקפיד שבכל תכנית ילמדו לפחות 25% מהסטודנטים במסלול עם תזה.

6. למען הסר ספק מובהר בזאת כי רק מוסדות שייפנו למל"ג בבקשה לקבל אישור להשתתף בניסוי והמל"ג תאשר את בקשתם, יוכלו לפעול בהתאם לסעיף 5 לעיל.

7. פתיחת תכניות לימודים בתחומים הטעונים תכנון לאומי כגון: רפואה ורפואת שיניים, וטרינריה, רוקחות, סיעוד, הנדסה, ארכיטקטורה,

בסיומו, בין אם לגבי מוסד להשכלה גבוהה ספציפי, ובין בכלל.

12. החלטת מל"ג זו באשר לקריטריונים למתן האוטונומיה תיושם כתיקון לכללי המועצה, בהתאם להוראות החוק ולחוות הדעת המשפטיות.

מאז קבלת ההחלטה, העניקה המועצה להשכלה גבוהה לאוניברסיטת חיפה, הטכניון, אוניברסיטת תל-אביב, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, אוניברסיטת בר-אילן והאוניברסיטה העברית בירושלים, הרשאה ל"אוטונומיה" לפתיחת תכניות לימודים לתואר שני (עם תזה ובלי תזה).

2.1.3.3 "לימודי יסוד" ברמת התואר הראשון

המועצה להשכלה גבוהה דנה בישיבתה שהתקיימה בתאריך 20.12.2005 בנושא העקרוני של "לימודי היסוד" ברמת התואר הראשון.

המועצה להשכלה גבוהה סבורה כי ברמה העקרונית, ראוי שבלימודי התואר הראשון ישולבו, בנוסף ללימודים הדיסציפלינריים, גם "לימודי יסוד", אשר יעשירו את עולמו הרוחני והתרבותי של הסטודנט.

לצורך קידום רעיון זה, החליטה המועצה להשכלה גבוהה להקים ועדה אשר תבדוק את ההיבטים המרכזיים הקשורים בשילוב לימודי יסוד במסגרת התואר הראשון, תגבש מודל ותמליץ למועצה להשכלה גבוהה כיצד ליישם, הלכה למעשה, את שילובם של לימודי היסוד ברמת התואר הראשון בכלל המוסדות להשכלה גבוהה בישראל.

המועצה ביקשה כי בהרכב הוועדה ישתתפו חברים מהמועצה להשכלה גבוהה ואישים בולטים בתחום מדעי הרוח ולימודי היסוד מהמוסדות להשכלה גבוהה.

מחייבת אישור מפורש של ות"מ/מל"ג. המועצה תהא רשאית לשנות תחומים אלה מעת לעת על-פי שיקול דעתה.

8. המוסד ידווח לות"מ/מל"ג בתום כל שנת לימודים אקדמית אילו תכניות נפתחו, כמה סטודנטים נקלטו בכל אחת מהן וכיצד עמד המוסד בקריטריונים הנדרשים במסגרת תהליך מתן ה"אוטונומיה".

9. המוסד מתחייב, כחלק מתהליך הערכת התכניות החדשות לתואר שני שהוא מבקש לפתוח, לפנות לקבלת חוות דעת אקדמיות לפחות משני מומחים מחוץ למוסד (מהארץ או מחו"ל) שהם בעלי מעמד אקדמי בתחומים המבוקשים, לגבי התכניות החדשות לתואר שני.

10. ועדה מיוחדת של מל"ג תפעל בתקופת הניסוי כדי ללוות מקרוב את התהליך ולעמוד על ביצועו הלכה למעשה. הוועדה המלווה תבקש לקבל מדי שנה, בתקופת הניסוי, דו"ח מהמוסדות להשכלה גבוהה המשתתפים בניסוי, על ביצוע הניסוי. בתום תקופת הניסוי, תגיש הוועדה המלווה דו"ח למל"ג ובו המלצותיה באשר להמשך יישום תהליך מתן האוטונומיה.

11. המל"ג רשאית, אם מצאה עילות מוצדקות לעשות כן, לשנות, להוסיף, להתנות או אף לבטל את תהליך הניסוי, במרוצת תקופת הניסוי או

בעקבות החלטה עקרונית זו החליטה ות"ת במסגרת הדיונים על תקציב המוסדות להשכלה גבוהה לתשס"ח להקצות תקציב בסך של 10 מיליון ש"ח לתשס"ח למימון חלקי של לימודי היסוד ביהדות באוניברסיטת בר-אילן.

2.1.3.4 הערכה מחדש של לימודי התואר B.Tech במכללות האקדמיות להנדסה

בישיבתה ביום 28.3.00 החליטה המל"ג כי מוסדות מוכרים להכשרת מהנדסים, שאינם אוניברסיטאות, יוכלו להגיש בקשה לקבל הסמכה להעניק תואר B.Sc. תואר זה אמור להחליף את התואר B.Tech. שהוענק עד אז במוסדות אלו. כמו כן הוחלט כי בקשת המוסדות תידון בוועדת המשנה הקבועה של המל"ג לענייני טכנולוגיה והנדסה וההסמכה תוענק על בסיס בקרת איכות אקדמית לתכניות הלימודים (רשימת חברי הוועדה – ראה נספח ב').

בעקבות ההחלטה הנ"ל, גיבשה במהלך שנה"ל תשס"א ועדת המשנה לענייני טכנולוגיה והנדסה מסמך מנחה, המפרט את התהליך והנוהל להענקת תארי B.Sc. במכללות אקדמיות להנדסה ולשדרוג תכניות לימודים אקדמיות בהנדסה מתואר B.Tech. לתואר B.Sc. המסמך שהוצע על-ידי הוועדה אומץ על-ידי מליאת המל"ג בישיבתה ביום 8.1.2002. המוסדות האקדמיים להנדסה נתבקשו על-ידי מזכירות המל"ג להגיש בקשותיהם לשדרוג לימודי ההנדסה המתקיימים אצלם מ-B.Tech. ל-B.Sc. בהתאם להנחיות ולנוהל הנ"ל.

במהלך שנה"ל תשס"ב החלה ועדת המשנה לענייני טכנולוגיה והנדסה בהתארגנות המעשית לביצוע ההערכה האקדמית של המכללות האקדמיות להנדסה ובדיקת האפשרות להענקת התואר "בוגר במדעים" (B.Sc.) בענפי ההנדסה השונים הנלמדים בתחומן. ועדת המשנה החליטה להקים ועדות

כיום פועלת ועדה של המועצה להשכלה גבוהה ללימודי היסוד, בראשותה של פרופ' פנינה קליין, חברת המל"ג (חברי הוועדה – ראה נספח ב').

לימודי יסוד ביהדות באוניברסיטת בר-אילן

אוניברסיטת בר-אילן פנתה לות"ת במהלך שנת תשס"ז בדרישה להחזיר לה הקצבה מיוחדת שניתנה לה בעבר על-ידי ות"ת בגין לימודי יסוד ביהדות בהתאם למתכונת שהיתה נהוגה בזמנו.

על-פי דרישה זו, סך התקציב המיוחד המגיע לאוניברסיטה בהתאם למנגנון שהיה נהוג בעבר נע סביב 30 מיליון ש"ח (הסכום נגזר ממודל התקצוב של ות"ת לאוניברסיטה בכל שנה).

בדיון בות"ת שנערך ביום 17.1.07 הוצע לאשר עקרונית את בקשת אוניברסיטת בר-אילן להחזיר את התקצוב לאוניברסיטה. במקביל הוצע כי הנהלת ות"ת תבדוק הן את ההיבט האקדמי (כלומר שלימודי היסוד הם מעבר לנקודות הזכות של התואר) והן את ההיבט התקציבי ותציג בפני ות"ת את אופן מימוש החזרת מתכונת התמיכה במוסד בגין לימודי יסוד ביהדות.

להלן ההחלטה שהתקבלה בישיבה זו:

1. ות"ת מחליטה עקרונית כי לימודי היסוד במוסדות להשכלה גבוהה הם לימודים נחוצים מאוד ויש לעודד את המוסדות לפתחם ולהרחיבם (מעבר לנקודות הזכות לתואר).
2. ות"ת מחליטה על החזרת מתכונת התמיכה בלימודי יסוד ביהדות באוניברסיטת בר-אילן.
3. הנהלת ות"ת תבדוק הן את ההיבט האקדמי והן את ההיבט התקציבי ותציג בפני ות"ת את אופן מימוש החזרת מתכונת התמיכה בלימודי היסוד ביהדות באוניברסיטת בר-אילן.

להשכלה גבוהה. לא תמיד המועמדים מודעים לכל האפשרויות (מוסדות ותחומי לימוד) הקיימות במערכת.

בעקבות הצעת חוק שהוגשה בנושא זה בכנסת, החליטה ות"ת בחודש אפריל 2002 להקים ועדה אשר תבחן את נושא "הקמת מרכז רישום ארצי לסטודנטים למערכת ההשכלה הגבוהה בישראל". לראש הוועדה מונה מר ניסן לימור, מנכ"ל המועצה להשכלה גבוהה לשעבר (רשימת חברי הוועדה – ראה בנספח ג'). הוועדה התבקשה לבדוק את כל ההיבטים הקשורים להקמת מרכז רישום ארצי למוסדות להשכלה גבוהה או חלופות לו.

בנובמבר 2003 הוגשו המלצות הוועדה לות"ת. הוועדה המליצה להקים מרכז רישום ארצי (מר"א), כמערך ממוחשב מבוסס אינטרנט, אשר יהיה הגורם הבלעדי לרישום ללימודים לקראת תואר ראשון במוסדות שקיבלו הכרה מהמל"ג, פרט לאוניברסיטה הפתוחה. לצורך הפעלתו יוקם גוף משותף לכלל המוסדות להשכלה גבוהה ובהנהלתו ישבו נציגי מוסדות שונים.

המעוניין להתקבל ללימודי תואר ראשון יפנה למר"א דרך האינטרנט ודרכו יוכל לקבל מידע על כל אפשרויות הלימוד בישראל וכן יוכל להירשם דרכו על-פי טופס סטנדרטי אחד למספר עדיפויות מבחינת מקצועות לימוד ומוסדות כרצונו, תמורת דמי הרשמה אחידים.

למרות שהרישום ללימודי תואר ראשון יהיה דרך מר"א, ההחלטה על קבלת מועמד נתונה באופן בלעדי לכל מוסד, בהתאם להחלטותיו האקדמיות.

ות"ת החליטה כי היא רואה בחיוב את המלצות הוועדה, אך בטרם תקבל החלטה אופרטיבית בנושא, הטילה על יו"ר ות"ת להקים צוות מצומצם לבדיקת ההיבטים האופרטיביים והערכת העלויות להפעלת מרכז רישום ארצי. ביום 18.1.04 הקימה ות"ת צוות

מקצועיות בתחומים הבאים: הנדסת תעשייה וניהול, הנדסת חשמל ואלקטרוניקה, הנדסת כימיה וביוטכנולוגיה, הנדסת מכונות, הנדסה אזרחית, הנדסת מחשבים ותוכנה והנדסת מערכות מידע.

במהלך השנים האחרונות דנו הוועדות הנ"ל בתכניות לימודים שהוגשו ע"י המוסדות ובאישור להעניק בהן את התואר B.Sc. הוועדות ממשיכות בעבודתן הן במישור ההמרה מ-B.Tech ל-B.Sc., והן בבדיקת הבקשות לפתוח תכניות לימודים חדשות בהנדסה לתואר B.Sc. לפירוט תכניות הלימודים ל-B.Sc. שאושרו, ראה פרק 2.3. רשימת חברי הוועדות השונות – ראה בנספח ב'.

2.1.3.5 הקמת מרכז ארצי לרישום ללימודי תואר ראשון

כיום חייבים המועמדים ללימודים אקדמיים להירשם ולשלם דמי הרשמה בנפרד לכל מוסד אליו הם מעוניינים להתקבל. לא אחת נרשמים מועמדים למספר מוסדות על מנת לשפר את סיכויי הקבלה שלהם ומשלמים בהתאם. כמו כן, מועדי ההודעות על קבלה ודחיית מועמדים אינם אחידים בין המוסדות. בשנים האחרונות פועלים בישראל כ-60 מוסדות

בדו"ח שהגישה למל"ג המליצה הוועדה, בין היתר, לאפשר למכללות האקדמיות לפתח לימודים במדעי הרוח באחת מארבע החלופות כלהלן:

1. פיתוח של חטיבות לימודים במדעי הרוח במסגרת חוג דיסציפלינרי ראשי שבו יבחר הסטודנט וכחלק ממנו;
2. פיתוח של תכנית ללימודי תרבות, שתורכב מכמה תחומים בסיסיים במדעי הרוח (כגון: היסטוריה וספרות);
3. פיתוח של תכנית לימודים רב-תחומית במדעי הרוח, שתורכב ממספר רב של מקבצים או אשכולות במדעי הרוח;
4. לפתח באופן עצמאי את שנים א' ו-ב' של תכניות לימודים דיסציפלינריות במדעי הרוח, כאשר בשנה ג' יעברו הסטודנטים לאוניברסיטה, שתכיר בלימודים שהתקיימו במכללות.

עוד הציעה הוועדה למל"ג כי המועצה תערוך ניסוי ("פיילוט"), ותעודד מכללות להגיש בקשה לקיים לימודים במדעי הרוח באחת מארבע האפשרויות דלעיל.

במהלך תשס"ד קיימו ות"ת ומל"ג מספר דיונים בדו"ח הוועדה ובהמלצותיו, ובהמשך קיבלה ות"ת בחודש יוני 2004 החלטה לפיה היא רואה בחיוב פיתוחן של תכניות לימודים במדעי הרוח במכללות והחליטה להקים צוות שיבחן אפשרות ליישם פיילוטים בתחום זה במכללות. בעקבות המלצות הצוות ובהמשך להחלטה מיוני 2004 החליטה ות"ת במאי 2005 כי כדי לקיים במכללות מגוון לימודים בתחום מדעי הרוח הכלליים מעבר לזה הקיים, וכן לאפשר למכללות היוצאות לעצמאות אקדמית לפתח לימודים כאלה בהתאם למודלים עליהם תחליט מל"ג, תבחן ות"ת מההיבט התקציבי בקשות של המוסדות לסיוע תקציבי בשנות הביניים של הפעלת

לבחינת ההיבטים האופרטיביים והערכת עלויות של הקמת מרכז רישום ארצי, בראשות מר אריה הורן. הצוות הגיש המלצותיו לות"ת ביוני 2004. ות"ת קיבלה את ההמלצה העקרונית והמהותית בדבר שינוי שיטת רישום הסטודנטים למוסדות ויישום הדרך המוצעת באמצעות מרכז רישום ארצי. לנוכח מצבה התקציבי הקשה של מערכת ההשכלה הגבוהה בתקופה זו, ולאור העלות התקציבית הכרוכה בהקמת מרכז רישום ארצי והפעלתו, החליטה ות"ת לפנות למשרד האוצר ולגבש דרך שתאפשר את הקמת המרכז הארצי לרישום. משרד האוצר טרם אישר העברת תקציב ייעודי להקמת מרכז ארצי לרישום ללימודים לתואר ראשון ולהפעלתו.

2.1.3.6 לימודי מדעי הרוח במוסדות לא-אוניברסיטאיים

לאור המציאות הקשה בתחום הלימודים במדעי הרוח במכללות ומתוך מגמה למצוא דרכים לעודד ולפתח לימודים אלה במכללות, החליטה המועצה בישיבתה ביום 20.11.2001 להקים ועדה לבדיקה כוללת של נושא הלימודים בתחומי מדעי הרוח במכללות, בראשות פרופ' אניטה שפירא (רשימת חברי הוועדה – בנספח ב').

של הפעלת תכניות במדעי הרוח, בהתייחס לפרמטרים הבאים:
א. האיתנות הכספית של המוסד;
ב. האיזון התקציבי בהפעלה מלאה של התכנית המבוקשת;
ג. שיקולים תקציביים נוספים.

2.1.3.7 המכללות האקדמיות לחינוך

במאי 2005 הוגש למועצה להשכלה גבוהה הדו"ח הסופי של הוועדה המשותפת למל"ג ולמשרד החינוך שדנה בנושא ההכשרה להוראה במכללות האקדמיות לחינוך. במסגרת הדו"ח, הוחלט להקים ועדה לבניית מתווים לתכניות להכשרה להוראה, אשר תקבע קווים כלליים לכל המוסדות האקדמיים בהם יש הכשרה להוראה, ותגדיר את המעמד האקדמי של הלימודים לתעודת הוראה.

הוועדה, בראשותה של פרופ' תמר אריאב, מונתה באוגוסט 2005 (להלן ועדת אריאב; רשימת חברי הוועדה – ראה נספח ב').

בנובמבר 2006 דנה המל"ג בדו"ח שהוגש לה ע"י ועדת אריאב והחליטה לאמץ.

על-פי הדו"ח, המתווים ללימודי הכשרה להוראה מהווים קווי יסוד לתכניות להכשרה להוראה

חוגים במדעי הרוח, בהתייחס לפרמטרים הבאים: האיתנות הכספית של המוסד; האיזון התקציבי בהפעלה מלאה של התכנית המבוקשת; ושיקולים תקציביים נוספים.

ביולי 2005 דנה המועצה שוב בדו"ח ועדת אניטה שפירא ובהמלצת ות"ת ממאי 2005, והחליטה כלהלן:

א. המועצה מודה שוב לוועדה בראשותה של פרופ' אניטה שפירא, שבדקה את נושא הלימודים בתחומי מדעי הרוח במכללות על עבודתה ועל הדו"ח שהגישה.

ב. המועצה מאמצת את רוח הדו"ח שהוגש.

ג. המועצה רואה באור חיובי פיתוחן של תכניות לימודים במדעי הרוח במכללות ובכך מצטרפת המועצה לעמדת ות"ת כפי שפורטה בהחלטת ות"ת מיום 2.6.2005. המועצה מבהירה כי בהתאם להחלטת המועצה מינואר 2001 ובהמשך לה, לא תתאפשר הגשת בקשות ע"י המכללות לקיום תכניות לימודים באחריות אקדמית של אוניברסיטה על מתכונותיה השונות (חלופה 4 בפרק ההמלצות).

ד. המועצה מאמצת את המלצת ות"ת לפיה:

1. במידה ותוגש תכנית במדעי הרוח במכללות, תבדוק ות"ת כל תכנית לגופה ותתקצב אותה במסגרת מכסת הסטודנטים והשתתפות ות"ת המאושרת למכללה.

2. על מנת לקיים במכללות מגוון לימודים בתחום מדעי הרוח הכלליים מעבר לזה הקיים וכן בכדי לאפשר למכללות היוצאות לעצמאות אקדמית לפתח לימודים כאלה, תבחן ות"ת מההיבט התקציבי בקשות של המוסדות לסיוע תקציבי בשנות הביניים

להוראה (בין אם לקראת תואר אקדמי ובין אם לקראת תעודת הוראה) תיבדקנה בהתאם.

בהמשך להחלטת המועצה על המתווים, הקימה המועצה בחודש ינואר 2007 ועדה מלווה, בראשותה של פרופ' תמר אריאב, ליישום החלטתה הנ"ל (להלן ועדת יישום המתווים; רשימת חברי הוועדה – ראה נספח ב'). ועדה זו התבקשה, בין היתר, לקבוע נהלים וההנחיות על-פיהן מתבקשים המוסדות לפעול ליישום החלטת המועצה ולהכנת הדיווח שיוגש למל"ג. כמו כן, ועדה זו נתבקשה לדון גם בבעיות העולות מהשטח ובשאלות עקרוניות אחרות, ולהמליץ בפני המועצה להשכלה גבוהה בעניינן.

2.1.3.8 ועדות המשנה לביוטכנולוגיה ולביואינפורמטיקה

בחודש נובמבר 2000 החליטה ות"ת על מינויה של ועדת משנה מטעמה, בראשותה של פרופ' שושנה ארד, אשר תבחן את הדרכים לקידום הנושאים הקשורים לביוטכנולוגיה במסגרת תפקידיה של ות"ת.

הוועדה הוקמה, בין היתר, על רקע המספר הרב של תכניות לימוד חדשות במקצועות הקשורים לביוטכנולוגיה שבכוונת המוסדות להשכלה גבוהה לפתוח. לאחר דיונים עם בכירי התעשיינים בענף הביוטכנולוגיה, החליטה הוועדה להפריד את הטיפול בביואינפורמטיקה מהטיפול ביתר תכניות הלימודים הקשורות לביוטכנולוגיה. זאת לאור הביקושים העתידיים המצומצמים יחסית של התעשייה לבעלי מקצוע אקדמיים בתחום הביואינפורמטיקה מחד, והרמה האיכותית הגבוהה במיוחד הדרושה מבעלי מקצוע אלה מאידך. לפיכך ראתה הוועדה לנכון לתת העדפה בשלב זה לתכניות לימודים חדשות בביואינפורמטיקה ברמה אקדמית גבוהה, שנועדו לסטודנטים מצטיינים בלבד.

בכל המסגרות האקדמיות המוכרות ע"י המועצה להשכלה גבוהה, והם מחליפים כל דגם מנחה קודם של המועצה בנושא ההכשרה להוראה. המתווים המנחים מחדשים בשלושה תחומים עיקריים:

1. שיפור איכות המורים בוגרי תכניות ההכשרה.
2. התאמת ההכשרה להוראה למגמות העכשוויות במדינות המפותחות.
3. חיזוק מעמד ההכשרה להוראה במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל.

ההחלטה על המתווים מתייחסת, בין היתר, לנקודות הבאות:

- דרישות סף ממוסד אקדמי המבקש לקיים לימודי הכשרה.
- דרישות מינימום בהתייחס לסגל המלמד את החלק של לימודי ההוראה בתכניות לימודים לתואר אקדמי בהוראה או לתעודת הוראה.
- תכנית הלימודים להכשרה להוראה, היקפה, מבנה ותכניה, לרבות תחומי ליבה נדרשים וחלקה של ההתנסות המעשית בתכנית.
- תנאי קבלה וסיום לימודים בכל אחת מהמתכונות השונות של ההכשרה להוראה.
- תנאים לקיום לימודים לתואר ראשון במשולב עם תעודת הוראה (B.Ed.).
- תנאים לקיום לימודים לתואר שני במשולב עם תעודת הוראה (M.Teach.).
- תנאים לקיום תכניות הכשרה להוראה במתכונות ייחודיות המיועדות לאוכלוסיות מצטיינות ו/או לאוכלוסיות בעלות הישגים מיוחדים.

כל המוסדות להשכלה גבוהה המבקשים לקיים תכניות בהכשרה להוראה, יידרשו לפעול בהתאם למתווים שאושרו, וכל תכניות הלימודים בהכשרה

של תכניות לימודים איכותיות. שיקולים נוספים שנלקחו בחשבון באופן מפורש על-ידי הוועדה היו ייחודיות התכניות, פיזורן הנאות בכל חלקי הארץ וכן קיומה של תשתית פיסית (מעבדות וציוד) במוסד, להפעלת התכנית ברמה גבוהה.

המלצותיה של הוועדה נדונו ואושרו בות"ת בחודש נובמבר 2001. בעקבות דיון מקיף בשיקולים שהנחו את הוועדה ובהמלצותיה, החליטה המל"ג במאי 2002 להקים ועדת מומחים בראשות פרופ' ברכה רגר (חברת מל"ג) מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, כדי לבדוק את כל התכניות שאושרו על ידי ות"ת מבחינה אקדמית ולהמליץ על פתיחתן (רשימת חברי הוועדה – ראה נספח ב').

ועדת המשנה לביואינפורמטיקה

הביואינפורמטיקה היא הפיתוח והיישום של שיטות וכלים מתחום טכנולוגיית המידע למדעי החיים. התחום עוסק ביצירת מודלים של תופעות בביולוגיה מולקולרית, בהפעלתם היעילה תוך שימוש בטכנולוגיות חישוביות מתקדמות ובניתוח שיטתי של התוצאות. תחום זה גדל והתרחב בחשיבותו בשנים האחרונות לאור ההתפתחות הרבה בידע הביולוגי והצורך הנרחב לפענח אותו בעזרת כלים חישוביים.

כיוון שמדובר במקצוע בין-תחומי הנשען באופן מובהק על יסודות תחום מדעי המחשב ותחום מדעי החיים, אשר טרם התבסס כדיסציפלינה עצמאית, ראתה הוועדה אל נכון לגבש תחילה את המתווים המרכזיים שבמסגרתם אפשרית הקמה של תכנית לימודים לתואר ראשון בתחום זה, כדלהלן:

1. צריך שתהיה למוסד להשכלה גבוהה תכנית לימודים לתואר ראשון בתחום מדעי המחשב וכן תכנית לימודים לתואר ראשון בתחום מדעי החיים, על כל המשמעויות האקדמיות הנגזרות מהן ובכלל זה: קוריקולום, סגל אקדמי בכיר,

הוועדה פנתה אל האוניברסיטאות שהצהירו על כוונה לפתוח תכנית לימודים בביואינפורמטיקה, אך טרם הגישו בקשה מלאה לות"ת, להכין בקשה בהקדם, על מנת לאפשר הערכה של כל התכניות ביחד מההיבט התכנוני והאקדמי על-ידי ועדת מומחים אחת של המל"ג. המלצה ברוח זו אומצה על-ידי ות"ת במרץ 2001 ועל-ידי המל"ג ביולי 2001. ועדה בראשות פרופ' יואל זוסמן ממכון ויצמן למדע הוקמה בנובמבר 2001 על-ידי המל"ג, כדי לבדוק את כל התכניות החדשות שהוגשו בתחום הביואינפורמטיקה ולהמליץ על פתיחתן (רשימת חברי הוועדה – ראה נספח ב').

גם באשר ליתר תכניות לימודים הקשורות לביו-טכנולוגיה פנתה ות"ת אל המוסדות שתכננו לפתוח תכניות לימודים חדשות בתחום, בבקשה להקדים את מועד הגשתן של התכניות, כדי לאפשר דיון תכנוני, תקצובי ואקדמי כולל בנושא זה. סה"כ הוגשו לבדיקת ות"ת 8 תכניות לימודים בתחום זה. התמונה שהצטיירה בנושא הביוטכנולוגיה מן הנתונים ומן המידע שנאסף ושהובא בפני הוועדה, היא כי אין כיום ולא צפוי גם בעתיד הנראה לעין מחסור בכוח-אדם אקדמי לענף הביוטכנולוגיה. עקב כך, הקו שהנחה את חברי הוועדה בגיבוש המלצותיהם היה העדפה

ועדת המשנה לביוטכנולוגיה

הגדרת הביוטכנולוגיה ומטרותיה

הביוטכנולוגיה היא תחום רב-ממדי עתיר ידע המבוסס על מחקר ביולוגי במדעי החיים בסביבה יישומית. התחומים העיקריים עליהם מבוססת הביוטכנולוגיה הם: ביולוגיה של התא, ביולוגיה מולקולרית, הנדסה גנטית, גנטיקה מולקולרית עם דגש על הגנום האנושי וננוטכנולוגיות.

מטרות הביוטכנולוגיה המודרנית הן:

- לבצע פיתוח מושכל של תרופות ואמצעי טיפול למחלות חשוכות מרפא;
- לפתח מולקולות חדשות כתחליף לאנטיביוטיקה ולתרופות ישנות אחרות;
- לפתח מקורות מזון מניבים;
- לפתח אמצעים דיאגנוסטיים ומחקריים מתקדמים, לרבות ננוטכנולוגיות;
- לפתח שיטות להסרת מפגעים אקולוגיים שנוצרו בעקבות פעולת האדם.

דרישות מבוגרי תואר ראשון

בוגר בביוטכנולוגיה צריך להיות מצויד בעיקרי ידע שיאפשרו לו להתמודד עם ההיבטים המחקריים והיישומיים של הביוטכנולוגיה המודרנית בהצלחה ובמהירות. לצורך זה, הבוגר חייב להיות בעל ידע מקצועי מבוסס בתחום מדעי החיים ובנוסף לרכוש עיקרי ידע בתחום היישומי והטכנולוגי.

תכנית הליבה בביוטכנולוגיה

הוועדה קבעה כי תכנית לימודים בביוטכנולוגיה חייבת להיות מורכבת מקורסים בביוטכנולוגיה ומקורסים במדעי החיים-ביולוגיה על-פי יחס של רבע לשלושה רבעים בהתאמה. היא גם הגדירה בפירוט את קורסי החובה בביוטכנולוגיה שיש לכלול בכל תכנית לימודים לתואר ראשון ואת ההתפלגות הדרושה בקורסי הביוטכנולוגיה בין קורסי חובה, קורסי בחירה ופרויקט גמר.

מעבדות, תשתית פיסית ומחקר, וכן צריכה להיות לו הסמכה מן המועצה להשכלה גבוהה להעניק תואר ראשון במדעי המחשב ותואר ראשון במדעי החיים.

2. מסיבות אלה יש לומר כי טרם בשלה השעה לקיומו של תואר ראשון B.Sc. מלא ועיקרי ב"ביואינפורמטיקה".

3. המתווים המרכזיים שבמסגרתם אפשרית פתיחת תכנית לימודים לתואר ראשון במסלול ביואינפורמטיקה הם: כאשר התואר המרכזי הוא במדעי המחשב וממנו מסתעפת התמחות בביואינפורמטיקה, הנשענת על עוגן מרכזי נוסף הקיים במוסד בתחום מדעי החיים; או כאשר התואר המרכזי הוא במדעי החיים-ביולוגיה וממנו מסתעפת התמחות בביואינפורמטיקה-ביולוגיה חישובית, הנשענת על עוגן מרכזי נוסף הקיים במוסד בתחום מדעי המחשב; או כאשר מדובר בתואר משולב שמחציתו נשענת על העוגן במדעי החיים-ביולוגיה ומחציתו נשענת על העוגן במדעי המחשב, הקיימים גם יחד במוסד.

הוועדה בדקה את כל התכניות לתואר ראשון בביואינפורמטיקה שהוגשו למל"ג (ע"י הטכניון, אוניברסיטת תל-אביב, אוניברסיטת בר-אילן, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים) וגיבשה לגבי כל אחת מהן המלצה מסכמת.

בטכניון, באוניברסיטת תל-אביב ובאוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

ות"ת החליטה לפעול בשני אפיקים בנושא זה:

1. להקים ועדה פנימית בראשות פרופ' גרוסמן שתבחן את אפשרויות הרחבת קיבולת בתי הספר לרפואה הקיימים. במסגרת ועדה זו התקיימו דיונים עם הנהלות האוניברסיטאות הנ"ל ועם דיקני בתי הספר לרפואה וכן עם הנהלת משרד הבריאות. בעקבות דיונים אלה הוסכם בין ות"ת לבין ראשי המוסדות להגדיל את מספר הסטודנטים המתקבלים לבתי הספר לרפואה הקיימים בכ-100 סטודנטים בתשס"ו, דהיינו לכ-450 לעומת 350 בתשס"ה. כמו כן, הוסכם לבחון במשותף את האפשרות להמשיך ולהגדיל את מספר הסטודנטים המתקבלים לרפואה בשנים הקרובות עד לכ-600 סטודנטים חדשים מדי שנה בהתאם ליכולת הקיבול של המוסדות ואפשרויות התקצוב של ות"ת.

2. להקים ועדה שתבחן את הצורך בהקמת בית ספר לרפואה נוסף על בתי הספר הקיימים על מנת לענות על הצרכים העתידיים של ישראל ברופאים. ועדה זו, בראשות פרופ' יונתן הלוי (רשימת החברים – ראה בנספח ג'), הוקמה ב-15.6.05.

הוועדה בחנה את תכניות הלימודים בביוטכנולוגיה שהוגשו למל"ג (ע"י מכללה אקדמית הדסה, מכללה אקדמית להנדסה בנגב, אוניברסיטת בר-אילן) לאורן של המסגרות הנ"ל והכינה מסקנות והמלצות על כל אחת מהן, רובן נדונו ואושרו ע"י המל"ג.

2.1.3.9 לימודי רפואה בישראל

ביום 5.9.2000 החליטה ות"ת על הקמת ועדה מקצועית, בראשותו של פרופ' אמנון פזי (ז"ל), אשר תבחן את צרכיה העתידיים של מדינת ישראל ברופאים עד שנת 2020. על סמך תחזית ההיצע והביקוש לרופאים, התבקשה הוועדה להמליץ על המספר הרצוי של סטודנטים במחזור לימודים בבתי הספר לרפואה.

עפ"י הערכות הוועדה, שתי מגמות עיקריות יובילו בשנים הקרובות לירידה בשיעור הרופאים הגבוה הקיים כיום בישראל. האחת – המשך גידול האוכלוסייה והשנייה – ירידה במספר הרופאים החדשים שיצטרפו למערך הרפואי בישראל, בעיקר בשל צמצום היקף העלייה ממדינות חבר העמים.

אגף התכנון אסף נתונים ממשרד הבריאות ומסקר כוח-אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה כדי לגבש אומדן של מספר הרופאים הקיים בישראל, ובתוכם מספר הרופאים המועסקים, וכן מספר הרופאים החדשים שקיבלו רישיון לעסוק ברפואה.

הנתונים המעודכנים אוששו את תחזית ועדת פזי כי אכן קיים צורך בהגדלת מספר הסטודנטים שיתקבלו לפקולטות לרפואה בשנים הקרובות וזאת כצעד ראשון למתן מענה לצורכי המדינה ברופאים.

לאור דו"ח זה החליטה ות"ת ביום 20.10.2004 כי היא אכן רואה בחיוב את הרחבתם של ארבעת בתי הספר לרפואה הקיימים באוניברסיטה העברית,

ועדת הלוי הגישה את הדו"ח שלה לות"ת בחודש ינואר 2007, והמליצה כדלקמן:

1. להמשיך בתהליך הגדלת מספר הסטודנטים (מחזורי הלומדים) בבתי הספר לרפואה הקיימים, עד ל-600 סטודנטים למחזור, כפי שהמליצה ועדת פזי וכפי שהחליטה ות"ת בעצה אחת עם הפקולטות לרפואה באוניברסיטאות. כל זה – תוך שמירת איכות ההוראה והמחקר בבתי הספר לרפואה והבטחת הרמה הגבוהה של הכשרה אקדמית-מחקרית-רפואית המאפיינת אותם כבר שנים רבות.

2. להקים בית ספר לרפואה נוסף, בהקדם האפשרי, באוניברסיטת מחקר בישראל, בתקצוב ות"ת, אשר לא יפגע בשום צורה שהיא בתקצוב בתי הספר לרפואה הקיימים ובתקצוב המוסדות להשכלה גבוהה הפעילים כיום. היקף התקצוב השנתי של ביה"ס לרפואה הנוסף פר-סטודנט יהיה זהה לתמיכה התקציבית של ות"ת הניתנת כיום לבתי הספר לרפואה, לרבות הקצאה לעתודאים ברפואה של צה"ל, לפי המתכונת השוררת כיום ביחסים בין ות"ת לפקולטות לרפואה (חבר הוועדה גבי בן נון התנגד להמלצה לפתיחת בי"ס לרפואה נוסף).

3. לבחון את אישור פתיחתן של תכניות לימודים "קדם-רפואה" (Pre Med). תכניות אלה תוכרנה במוסדות להשכלה גבוהה בהם קיימות תשתיות מחקר ומעבדות משמעותיות ומפותחות, המתאימות להוראת תכניות מעין אלה. תכניות לימודים "קדם-רפואה" (Pre Med) תוכלנה לשמש הכנה לקראת כניסה לתכנית לימודים ארבע-שנתית לקראת תואר "דוקטור ברפואה" (M.D.) המיועדת לבעלי תואר "בוגר במדעים", על-פי המתכונת שאישרה המועצה להשכלה גבוהה בהחלטתה מחודש דצמבר 2005.

4. להבטיח כי הרחבת השימוש במיטות להוראה קלינית הקיימות במחלקות בתי החולים בארץ על-ידי בתי הספר לרפואה, בהיקף גדול בהרבה מזה הקיים היום, תלווה גם במימון תקני הוראה ייעודיים לצורך זה.

5. הואיל וחלק מהמיטות להוראה קלינית במחלקות בתי החולים מנוצל כיום על-ידי שלוש תכניות לימודים לתואר "דוקטור לרפואה" (M.D.) בפקולטות לרפואה המיועדות לסטודנטים זרים (תכנית "ניו יורק" באוניברסיטת תל-אביב, תכנית "טורו" בטכניון ותכנית "קולומביה" באוניברסיטת בן-גוריון בנגב) – ממליצה הוועדה לות"ת ולמועצה להשכלה גבוהה לבחון את המשך קיומן של תכניות אלה אם יתברר כי לא יינתן מימון לתקני הוראה ייעודיים לצורך תמיכה בתהליך של הרחבת השימוש במיטות להוראה קלינית בבתי החולים.

ביום 25.4.2007 החליטה ות"ת לאמץ את המלצות דו"ח ועדת הלוי והמליצה למל"ג ליישמן.

ות"ת החליטה כי התנאי התקציבי למימוש ההמלצה בדבר המשך תהליך הגדלת מספר הסטודנטים (מחזורי הלומדים) בבתי הספר לרפואה הקיימים עד ל-600 סטודנטים למחזור ולמימוש ההמלצה בדבר הקמת בית ספר לרפואה נוסף באוניברסיטת מחקר

בישראל, הוא כי משרד האוצר יעמיד לרשות ות"ת מקורות תקציביים מיוחדים ונאותים לצורך ביצוע המלצות אלו.

המועצה להשכלה גבוהה דנה בדו"ח ועדת הלוי ובהמלצת ות"ת והחליטה בישיבתה שהתקיימה ביום 17.7.2007 כדלקמן:

1. להמשיך באופן מואץ את תהליך הגדלת מספר מספר הסטודנטים (מחזורי הלומדים) בבתי הספר לרפואה הקיימים עד ל-600 סטודנטים למחזור, כפי שהמליצו ועדת פזי וועדת הלוי וכפי שהחליטה ות"ת בעצה אחת עם הפקולטות לרפואה באוניברסיטאות. זאת – תוך שמירת איכות ההוראה והמחקר בבתי הספר לרפואה והבטחת הרמה הגבוהה של הכשרה אקדמית-מחקרית רפואית המאפיינת אותם כבר שנים רבות.

2. לפעול בהקדם להקמת בית ספר לרפואה נוסף באוניברסיטת מחקר בישראל, בתקצוב ות"ת. אופן התקצוב השנתי של ביה"ס לרפואה הנוסף פר-סטודנט יהיה זהה לתמיכה התקציבית של ות"ת הניתנת כיום לבתי הספר לרפואה לפי המתכונת השוררת כיום ביחסים בין ות"ת לפקולטות לרפואה.

3. הקמת בית הספר תותנה בהבטחת איכות ההוראה והמחקר ותשתיות הוראה ומחקר ברמה הגבוהה המקובלת בבתי הספר הקיימים, לרבות קיומם של מיטות קליניות וסגל במחלקות מוכרות להתמחות בבתי החולים, אשר יאפשרו הגדלת היקף הכשרת הסטודנטים מעבר להיקף המקסימלי שנקבע להכשרה בבתי הספר הקיימים.

4. לבחון את אישור פתיחתן של תכניות לימודים "קדם-רפואה" (Pre Med.). תכניות אלה תוכרנה באוניברסיטאות המחקר. תכניות

לימודים "קדם-רפואה" (Pre Med.) תוכלנה לשמש הכנה לקראת כניסה לתכנית לימודים ארבע-שנתית לקראת תואר "דוקטור ברפואה" (M.D.) המיועדת לבעלי תואר "בוגר במדעים", על-פי המתכונת שאישרה המועצה להשכלה גבוהה בהחלטתה מחדש דצמבר 2005.

5. המועצה לשכלה גבוהה נתנה דעתה לתכניות הלימודים לתואר דוקטור לרפואה (M.D.) לתלמידים מחו"ל המתקיימות בפקולטות לרפואה בישראל ואינה רואה מקום לסגור או לצמצם תכניות אלה, שתורמות תרומה מקצועית וכלכלית לרפואה בארץ.

6. בשל החשיבות הלאומית של אזור הצפון, החליטה המועצה להשכלה גבוהה שבית הספר לרפואה החדש יוקם בגליל.

7. המועצה להשכלה גבוהה החליטה להסמיך את יו"ר המל"ג, סגן יו"ר המל"ג ואת יו"ר ות"ת לפתוח בהליכים מסודרים ושקופים למימוש החלטת המועצה, כאמור. המועצה להשכלה גבוהה תוציא "קול קורא" לאוניברסיטאות המחקר להגיש בקשות לפתיחת/הקמת בית ספר לרפואה חדש.

כמו כן, החליטה מל"ג בישיבתה ביום 29.1.2008 לאמץ את דו"ח ועדת רחמימוב ולאשר את בקשתה של אוניברסיטת תל-אביב לפתוח תכנית לימודים ארבע-שנתית לתואר דוקטור ברפואה (M.D.) המיועדת לבעלי תואר "בוגר במדעים".

בהקשר זה של לימודי רפואה דנה המל"ג באפשרות של קיום לימודי רפואה במסגרת שלוחות של מוסדות להשכלה גבוהה מחו"ל. בהחלטתה העקרונית של המל"ג שהתקבלה פה אחד ביום 6.12.2003 נקבע כי אין מקום לקיומם של לימודים כאלה בישראל. הנימוקים העיקריים שעמדו ביסוד החלטת המל"ג הם:

2.1.3.10 לימודי הנדסה ביו-רפואית

בישיבתה ביום 23.4.2002 החליטה המל"ג לאמץ את המלצות הוועדה בראשותו של פרופ' אהרון לואיס שבדקה את צורכי המשק בבוגרי תואר ראשון בהנדסה ביו-רפואית ואת הבקשות שהגישו אוניברסיטת בן-גוריון, הטכניון, אוניברסיטת תל-אביב ובית ספר גבוה לטכנולוגיה בירושלים לפתוח תכניות בתחום זה.

על פי המלצות הוועדה ובהתחשב בכך שתחום הלימודים הנדון הוא אינטר-דיסציפלינרי ומשלב בין שני תחומי לימודים, הוחלט במל"ג להקים, בתום ארבע שנים ממועד ההסמכה, ועדה שתבדוק את מידת ההצלחה בהפעלת התכניות.

בחודש ינואר 2007 החליטה המל"ג להקים ועדה לבדיקה כאמור, בראשותו של פרופ' דן אדם.

במסגרת עבודת הוועדה נבדקות תכניות הלימודים, התשתיות העומדות לרשות הסטודנטים בתכנית, סגל אקדמי בכיר וזוטור, תמיכה טכנית ומינהלית – בכל אחת ואחת מהתכניות הנלמדות במוסדות המפורטים לעיל. כמו כן יקיימו חברי הוועדה ביקורים במוסדות ותתקיימנה שיחות עם ראשי התכניות, הסגל והסטודנטים בתכנית.

1. לימודים לקראת תואר ברפואה במסגרת שלוחה, הכוללים גם לימודים קליניים, לא יוכלו לעמוד בתנאי החוק, הדורשים את פיקוח מוסד האם על השלוחה ואת זהות הלימודים בשלוחה ללימודים המתקיימים במוסד האם, כפי שמתחייב מחוק המועצה להשכלה גבוהה.

2. לימודי רפואה, הכוללים לימודים קליניים, מחייבים קיום הלימודים במקום הולם בעל תנאים מתאימים ואמצעים מתאימים להבטחת רמת לימודים נאותה – תנאים אשר המועצה להשכלה גבוהה אינה יכולה להבטיח את קיומם במסגרת שלוחה שאינה נבדקת אקדמית על ידה.

בנוסף, ב-26.10.2004 קיימה המועצה להשכלה גבוהה דיון עקרוני באפשרות להוסיף מתכונת לימודים חדשה לקראת התואר "דוקטור ברפואה" (M.D.) על זו הקיימת היום בפקולטות לרפואה באוניברסיטאות בישראל, בהמשך לבקשה שהגישה אוניברסיטת תל-אביב ובה הצעה להקים תכנית לימודים ארבע-שנתית לתואר "דוקטור ברפואה" (M.D.) המיועדת לבעלי תואר "בוגר במדעים". בשל חשיבותו הרבה של הנושא והשאלות העקרוניות אותן הוא מעורר, החליטה המועצה להשכלה גבוהה להקים ועדת-מומחים, אשר תבחן את מתכונת הלימודים החדשה לעומקה, ותגיש המלצותיה למועצה להשכלה גבוהה. הוועדה, בראשות פרופ' רמי רחמימוב, הוקמה ב-21.11.04 (רשימת חברי הוועדה – ראה בנספח ב').

בישיבתה ביום 20.12.05 דנה המל"ג בדו"ח הוועדה והחליטה לאשר מבחינת עקרונית את ההצעה לכוון מתכונת לימודים ארבע-שנתית (ללא שנת הסטאז') לקראת תואר "דוקטור ברפואה" (M.D.) המתווספת למתכונת הלימודים הרגילה השש-שנתית לקראת תואר "דוקטור ברפואה" (M.D.), הקיימת היום בפקולטות לרפואה בישראל.

הוועדה נדרשה אם כן לתכנן את היקף ההכשרה של כוח האדם הסיעודי בישראל במסגרת המוסדות להשכלה גבוהה בהתאם לשיעור האחיות הרצוי לאוכלוסייה. כמו כן, נדרשה הוועדה לבחון את ההשלכות התקציביות של הרחבת לימודי הסיעוד במוסדות להשכלה גבוהה, כפי שנדרש מעבודת התכנון שביצעה.

דו"ח הוועדה, שנדון בישיבת ות"ת ביום 22.9.2004, כלל בין היתר את הניתוח התכנוני והתקציבי של הרחבת לימודי הסיעוד במוסדות להשכלה גבוהה וכן את דעת המיעוט של אגף התקציבים במשרד האוצר אשר נציגו התנגד לתפישתו העקרונית של משרד הבריאות בנוגע לאקדמיזציה של מערך הסיעוד. בדיון זה הביעה ות"ת את תמיכתה העקרונית באקדמיזציה של מערך הסיעוד ולא הטילה ספק בחשיבותו של התהליך. יחד עם זאת, נוכח הקשיים התקציביים בהם נתונה מערכת ההשכלה הגבוהה, לא קיימים בשלב זה ברשותה של ות"ת המשאבים הדרושים להרחבת לימודי הסיעוד במוסדות להשכלה גבוהה ולכן התנתה את הרחבתם בתוספת תקציב מתאימה.

במקביל להקמת הוועדה התכנונית הנ"ל ע"י ות"ת במסגרת הטיפול הכולל בנושא אקדמיזציה של בתי-ספר לא-אקדמיים לסיעוד, ולאור בקשות חדשות לפתיחת תכניות לימודים אקדמיות בסיעוד שהוגשו ע"י מספר מוסדות שאינם אוניברסיטאות, החליטה המועצה להשכלה גבוהה, באמצע תשס"ד, להקים ועדה לגיבוש מודלים אפשריים לקיום תכניות לימודים לתואר ראשון בסיעוד וכן לבחינת בקשות פרטניות של מוסדות לפתיחת תכניות לימודים אקדמיות בסיעוד. הוועדה – בה חברים אנשי אקדמיה בכירים בתחום הסיעוד וכן נציגות בכירה של מינהל הסיעוד במשרד הבריאות – החלה פעילותה בסוף תשס"ד, והמלצותיה הובאו בפני מל"ג במחצית תשס"ה. לאחר דיון שהתקיים החליטה המל"ג, בפברואר 2005, על קווים מנחים

בנוסף, תנסה הוועדה להעריך את צורכי המשק בבוגרי התכניות בהנדסה רפואית, ולאסוף נתונים לגבי השתלבות הבוגרים במשק ודמות הבוגר.

הוועדה קיימה מספר ישיבות בעניין הדו"חות שהוגשו לה על-ידי המוסדות הנ"ל. כמו כן, הועברו שאלונים לבוגרי התכנית במוסדות השונים ולמנכ"לים של חברות בתחום ההנדסה הביו-רפואית.

2.1.3.11 לימודי סיעוד בישראל

בישיבתה מיום 3.12.2003 החליטה ות"ת למנות ועדה אשר תבחן את היקף ההכשרה של כוח האדם האקדמי הנדרש למערך הסיעוד של מדינת ישראל עד לשנת 2020, בראשות מר צבי קורן, חבר ות"ת (רשימת חברי הוועדה – ראה בנספח ג'). בחינת האקדמיזציה של מערך הסיעוד על-ידי ות"ת נדרשה נוכח צעדי המדיניות בהם החליט לנקוט משרד הבריאות בנוגע להכשרת כוח-אדם סיעודי בישראל, כשבבסיס החלטותיו ההחלטה להפוך את מקצוע הסיעוד למקצוע אקדמי במהותו. החלטה זו מעבירה למעשה את האחריות להכשרה של אחיות מוסמכות מהבחינה האקדמית, התקציבית והתכנונית לות"ת ולמל"ג, תוך דרישה להרחבה ניכרת ומשמעותית של מסגרות ההכשרה האקדמיות הנוכחיות במקצוע הסיעוד.

בשנת תשס"ה נמצאות בבדיקה של ות"ת ומל"ג בקשות לפתיחת תכניות אקדמיות בסיעוד של המוסדות הבאים: המכללה האקדמית עמק יזרעאל, המכללה האקדמית אשקלון, המכללה האקדמית צפת וביה"ס הגבוה לטכנולוגיה – מכון לב.

2.1.3.12 מוסדות להשכלה גבוהה למטרת רווח

מדיניות המועצה להשכלה גבוהה בנושא מוסדות להשכלה גבוהה למטרת רווח עוגנה בהחלטה מיוחדת יולי 1994, לפיה אין לפסול על הסף מוסדות להשכלה גבוהה למטרת רווח, ונקבעו תנאים לקיומם.

בשל פניות של גופים שהביעו רצון להקים מוסד ישראלי להשכלה גבוהה למטרת רווח, נדרשה המועצה שוב לנושא, ובחודש יולי 2002 החליטה לבטל את החלטתה הקודמת בנושא מיולי 1994 ולהקים ועדה לבדיקת מכלול הנושאים הקשורים לסוגיית המוסדות להשכלה גבוהה למטרת רווח, בראשות פרופ' שלמה גרוסמן, באותה עת סגן יו"ר ות"ת (רשימת חברי הוועדה – ראה בנספח ב').

בתאריך 16.12.2003 החליטה המועצה לאמץ את המלצות הוועדה כפי שהוגשו לה, וקבעה שלא יתאפשר קיומם של מוסדות להשכלה גבוהה למטרת רווח במדינת ישראל. כן נקבע כי גופים אשר יבקשו להפוך למוסדות להשכלה גבוהה יפעלו כמלכ"ר ויתאגדו כעמותה או כחברה לתועלת הציבור, בהתאם להנחיות התאגידיות של מינהל המל"ג וות"ת. בנוסף הוחלט כי כאשר תוגש בקשה של גוף הפועל כמלכ"ר, המבקש להקים מוסד להשכלה גבוהה תוך התקשרות עם תאגיד הפועל למטרת רווח, יוחלט בשלב ראשון אם ניתן להגדירו כמוסד לכוונת רווח ובאם התשובה תהיה חיובית, תידחה הבקשה על הסף.

לקיום תכניות לימודים לתואר ראשון בסיעוד. כן נקבע בהחלטה כי בקשות לפתיחת תכניות לימודים חדשות ייבדקו בהתאם לקווים מנחים אלו.

במרץ 2005 נדרשה ות"ת שוב לנושא בקשות של מכללות לפתיחת תכניות מתוקצבות לסיעוד. ות"ת החליטה כי על אף האמור בהחלטתה העקרונית מיום 22.9.2004, היא תבחן כל בקשה לפתיחת תכנית לימודים מתוקצבת בסיעוד במכללה אשר תעמוד בתנאי הסף הבאים:

1. תוספת הסטודנטים המבוקשת בגין הלימודים בסיעוד תיכלל במסגרת מכסת הסטודנטים שאושרה למכללה לשנת תשס"ח, והתכנית נכללת במסגרת תקציב רב-שנתי מאוזן.
2. אין מניעה תכנונית לפתיחת התכנית במכללה.
3. תכנית אקדמית במכללה תתקיים במקום תכנית לא-אקדמית של משרד הבריאות או של שירותי בריאות כללית המתקיימת באזור, וזו תפסיק להתקיים.
4. מכללה שבאזור שלה מתקיימת תכנית לא-אקדמית של משרד הבריאות – אשר תיסגר – תציג בפני ות"ת התחייבות לפיה התקציב בגין הפעלת תכנית ההכשרה הלא-אקדמית יועבר מבסיס תקציב משרד הבריאות לבסיס תקציב ות"ת.

2. תכניות הלימודים (התכנים וההיקף), סגל ההוראה, תנאי הקבלה, ספי הקבלה, דרישות המעבר ודרישות הסיום יהיו זהים בדרך כלל לאלה שבתכניות הרגילות.

3. הלימודים יתקיימו בקמפוס המוסד. הוראה מחוץ לקמפוס צריכה להיות מוגבלת בהיקפה, דהיינו עד שישית מהיקף הלימודים הכולל (בנ"ז) למעט תכניות לזרועות הביטחון, בהן – משיקולים לאומיים – היקף הלימודים מחוץ לקמפוס (בבסיסים צבאיים) לא יעלה על 50% מהיקף הלימודים הכולל ובתנאי שיש בבסיסים הצבאיים תשתיות ראויות ללימודים גבוהים.

4. מספר הלומדים בתכניות המיוחדות לא יעלה על 10% ממספר הסטודנטים במוסד הלומדים לאותה רמת תואר.

5. על מוסדות המבקשים לקיים תכניות לימודים מיוחדות לקבל אישור המל"ג לפני פתיחתן.

2.1.3.14 אמנת הסטודנט המשרת במילואים

במהלך מבצע "חומת מגן" גויסו אלפי סטודנטים לשירות מילואים ממושך. לא אחת פוגע שירות המילואים בלימודיהם של הסטודנטים. המועצה להשכלה גבוהה הקימה ועדה לבחינת הנושא. לאחר שבדקה את הנושא לעומק, גיבשה הוועדה את רשימת השירותים להם זכאים סטודנטים היוצאים לשירות מילואים.

בחודש דצמבר 2003, בעקבות מהלך אותו הובילה מנכ"לית המל"ג שוש ברלינסקי, חתמו המוסדות להשכלה גבוהה על "אמנת הסטודנט המשרת במילואים" בין המוסדות להשכלה גבוהה לבין אגודות הסטודנטים. האמנה נוסחה על-ידי המל"ג בשיתוף עם קצין המילואים הראשי.

להלן נוסח האמנה:

2.1.3.13 תכניות לימודים מיוחדות לקבוצות מוגדרות

תכנית לימודים מיוחדת משמעה תכנית שמיועדת לקבוצת אוכלוסייה מסוימת ומוגדרת, למשל אנשי זרועות הביטחון, קופות חולים, רואי חשבון ועובדי בנקים, כאשר לוח הזמנים שלה יכול להיות שונה מזה של התכנית הרגילה המתקיימת במוסד.

המועצה להשכלה גבוהה נדרשה מספר פעמים לנושא של תכניות מיוחדות לקבוצות אוכלוסייה מוגדרות. המדיניות שהנחתה את המל"ג היתה לבוא לקראת אותן קבוצות אוכלוסייה שלהן צרכים מיוחדים בנגישות לתכניות אקדמיות במקום ובזמן מוגדר, אך יחד עם זאת, קבעה המועצה כי תכניות מיוחדות לקבוצות אוכלוסייה מוגדרות צריכות להתקיים רק במקרים שהם באופן ברור יוצאים מן הכלל. לפיכך, גדרה המועצה סייגים ותנאים לקיומן של תכניות כאלה. מדיניות זו משתקפת בהחלטת המועצה להשכלה גבוהה מיום 18.5.2004 (תכניות מיוחדות לקבוצות אוכלוסייה מוגדרות) שעודכנה בהחלטת המועצה מיום 2.11.2004 (פריסת הלימודים לתואר ראשון על פני ימות השבוע) המסוכמות כאן.

התנאים לקיומן של תכניות לימודים מיוחדות:

1. תכניות הלימודים שניתן יהיה להפעיל גם במסגרת מיוחדת יהיו כאלה שהמוסד קיבל אישור מהמל"ג להפעילן כתכניות רגילות והסמכה להעניק עבורן תואר אקדמי.

נוהלי ההקלות וההטבות לסטודנטים המשרתים במילואים, כפי שיפורטו להלן, מחייבים את המוסדות להשכלה גבוהה ומבטאים את כוונת האמנה והם חלק בלתי נפרד ממנה.

הנהלות המוסדות להשכלה גבוהה ואגודות הסטודנטים מתחייבים לשתף פעולה ביניהם לשם הבטחת מימושם של ההסדרים המפורטים להלן וכל צעד אחר שעליו יוסכם ביניהם לצורך הטיפול בסטודנטים המשרתים במילואים.

עיקר השירותים הניתנים לסטודנטים המשרתים במילואים

- ❑ סטודנט שנעדר עקב שירות מילואים ממועד בחינה א' או מועד בחינה ב' זכאי למועד בחינה נוסף, שיתקיים במועד מוקדם ככל שניתן.
- ❑ סטודנט ששירת במילואים יוכל להגיש עבודות ותרגילים במועד מאוחר יותר, או לקבל פטור מהגשתם, או להגיש עבודה חלופית; הכל בתיאום עם מורה הקורס, על-פי נוהלי המוסד ובהתאם למהות והיקף העבודה.
- ❑ סטודנט אשר נבצר ממנו להשתתף במעבדות, סמינריונים, סדנאות וקורסי הכשרה מעשית עקב שירות מילואים יוכל להשלים את שהחסיר במועד מאוחר יותר, או לקבל פטור מהשתתפות,

"מערך המילואים מהווה מאז קום המדינה חלק מרכזי בחוסנו של צה"ל ובחוסנה של מדינת ישראל. מערך המילואים הנו מרכיב הכרחי במלחמות העבר והעתיד, בלחימה ובתעסוקות הביטחון השוטף. למערך המילואים חשיבות חברתית וערכית שאינה נופלת מתרומתו לעוצמה הצבאית של צה"ל.

מבין המשרתים במילואים בולטים סטודנטים רבים, הממלאים תפקידים חיוניים בכל רמות הפיקוד ובמסגרות השונות בצה"ל. חלק גדול מעול המילואים נופל על הסטודנטים המצויים בחוד החנית של הכוחות הלוחמים ומסייעי הלחימה, בשדה ובעורף.

סטודנט המשרת במילואים עומד בפני נטל קשה ומכביד. ככל אזרח, נקרע הסטודנט מעולמו האזרחי ומשגרת חייו והוא חשוף לסיכון פיסי ולקושי שבשירות המילואים. מעבר לכך ניצב הסטודנט בפני קושי מיוחד כאשר הוא נתבע למשאבי נפש וזמן תוך התנתקות, לעתים לאורך ימים, ממסגרת לימודיו והכשרתו המקצועית, דבר המעמיד בסכנה את הצלחתו בלימודים ואת עתידו.

באמנה זו מבטאים המוסדות להשכלה גבוהה את התודה, את ההוקרה, את ההערכה ואת המחויבות לסטודנטים הרבים העושים למען ביטחון המדינה ולהגנה על אזרחיה.

אנו, הנהלות המוסדות להשכלה גבוהה והסגל האקדמאי והמינהלי שלהן, מתחייבים באמנה זו לעשות את כל שניתן כדי להקטין, ככל האפשר, את הנזק הנגרם לסטודנט עקב שירותו במילואים. אנו מתחייבים לדאוג לשיפור מעמד הסטודנטים המשרתים במילואים ולרווחתם.

המוסדות להשכלה גבוהה יפעלו להקל על הסטודנט את השתלבותו המחודשת במסגרת הלימודים ויפעלו לסייע לסטודנט להשלים את הדרישות האקדמיות והמקצועיות לקראת סיום לימודיו.

2.1.3.15 פריסת הלימודים לתואר ראשון על-פני ימות השבוע

המועצה להשכלה גבוהה נדרשה עקרונית לנושא פריסת הלימודים לתואר ראשון על-פני ימות השבוע במוסדות להשכלה גבוהה וקבעה עקרונות אלה:

1. ככלל, במוסד להשכלה גבוהה יתקיימו הלימודים לתואר ראשון במתכונת לימודים רגילה, מלאה, רציפה ומתמשכת, במשך שלושה (3) ימים בשבוע, לפחות, על-פני 3 שנים, ומכל מקום על פני תקופה שלא תעלה על 6 שנים.

2. מוסד להשכלה גבוהה המבקש לקיים תכנית לימודים לתואר ראשון החורגת מהכלל האמור בסעיף 1, יגיש בקשה מנומקת למועצה להשכלה גבוהה, שתידבק לגופה, כדי לראות אם אכן ניתן לקיימה כפי שהמוסד מבקש, תוך חריגה ממתכונת הלימודים הרגילה והמלאה לתואר ראשון, עליה הוצהר לעיל בסעיף 1.

3. מוסד להשכלה גבוהה המקיים באישור המועצה להשכלה גבוהה תכנית לימודים לתואר ראשון במתכונת שונה מהאמור בסעיף 1, יוכל לאפשר לסטודנטים שכבר לומדים בה, לסיים את חוק לימודיהם לתואר ראשון, אך לא יוכל לרשום סטודנטים חדשים לתכנית זו לשנת הלימודים תשס"ז – אוקטובר 2006.

4. למרות זאת, מתוך רצון לאפשר נגישות רבה ככל האפשר למעגל ההשכלה הגבוהה, לרבות בפריפריה, ומתוך צורך להתחשב בציבורים ספציפיים הנתקלים בקושי אמיתי להגיע ללימודים אקדמיים בקמפוס ברוב ימות השבוע, תהיה מוכנה המועצה להשכלה גבוהה לשקול לאפשר למוסד להשכלה גבוהה החפץ בכך, להקים באישורה תכנית לימודים לתואר ראשון לאוכלוסיות ספציפיות ("תכניות מיוחדות"):

וזאת בהתאם למהות הקורס ובתיאום עם מורה הקורס.

□ סטודנט לאחר שירות מילואים רשאי לפנות אל מורה המקצוע בבקשה לקבל עזרה בהשלמת חומר הלימודים שהפסיד בתקופת שירות המילואים, ויהיה זכאי לקבל הדרכה או שיעורי עזר להשלמת החומר החסר.

□ סטודנט ששירת במילואים זכאי לקבל 40 תלושי צילום עבור כל יום של שירות במילואים או 5 תלושי צילום עבור כל שעת הרצאה ממנה נבצר מהסטודנט להיות נוכח.

□ סטודנט ששירת במילואים יקבל, ללא תשלום, תקצירי הרצאות והקלטות של שיעורים וכן את כל חומרי הלימוד שחולקו לסטודנטים במהלך הקורס בעת שירות המילואים.

□ המוסדות יעשו להכנת מאגר של תקצירי הרצאות, סיכומי שיעורים וקלטות של הרצאות בקורסי מבואות וקורסים מרכזיים.

□ סטודנט, אשר בגלל שירות מילואים הפסיק את לימודיו בקורס ונאלץ להירשם לקורס מחדש, לא יחויב בשכר לימוד נוסף.

□ סטודנט, אשר עקב שירות מילואים נאלץ להפסיק או נעדר מבחינה בקורס המהווה "דרישה מוקדמת" לשנת לימודים מתקדמת או לקורס אחר, זכאי ללמוד "על תנאי" בקורס המתקדם.

□ כדי ששירות במילואים לא יפגע ברישום לקורסים תשאיר מזכירות התלמידים מספר מקומות פנויים לסטודנטים במילואים. במידת האפשר יודיע סטודנט למזכירות התלמידים, לפני צאתו לשירות מילואים, על בקשתו לרישום לקורסים שונים.

□ סטודנט הנמנה על כוחות המילואים ומשרת בפועל יהיה זכאי לנקודות זכות לצורך בחינת זכאותו לקבלת מלגה ומעונות.

באופן משמעותי. מעורבות של האקדמיה בקהילה תתרום לקהילה ותתרום הן לציבור הסטודנטים והן למוסדות האקדמיים בכך שתקרבו אליה.

המועצה להשכלה גבוהה הקימה ועדת היגוי לקידום ועידוד הנושא בראשות רו"ח שוש ברלינסקי ז"ל, לשעבר מנכ"לית המועצה (רשימת חברי הוועדה מופיעה בנספח ב').

פעילות חברתית/קהילתית

פעילות חברתית/קהילתית היא כל פעילות שיש בה כדי לתרום לחברה ולקהילה, כאשר היא תיעשה בגופים מאורגנים (או מסגרות מתאימות) העוסקים באחד מהתחומים הבאים: חינוך, חברה, רווחה, שיקום, קליטת העלייה, בריאות, תרבות ותחומים נוספים.

מטרות התכנית

□ גיבוש וקיום תכניות למעורבות חברתית של סטודנטים בקהילה, בכל המוסדות להשכלה גבוהה.

□ הגדלת מספר הסטודנטים הלוקחים חלק בפעילות חברתית למען הקהילה.

□ הגברת מעורבות ושיתוף אנשי הסגל בפעילויות למען הקהילה – במסגרות המתאימות.

□ יצירת מחויבות של ראשי המוסדות והמוסדות לנושא.

ועדת ההיגוי של המועצה אספה נתונים על הנעשה בנושא בארץ ובחור"ל וקיימה מפגש עם נציגי המוסדות השונים ושני ימי עיון עם מרצים בכירים מחור"ל המומחים לנושא.

הוועדה לתכנון ולתקצוב החליטה להקצות בתשס"ו ובתשס"ז 2.5 מיליון ש"ח לקידום ועידוד הנושא.

4.1 תכניות אלה מיועדות לקבוצות ספציפיות, והיקף הלומדים בהן לא יעלה על 10% מכלל הסטודנטים לתואר ראשון הלומדים במוסד.

4.2 במסגרת התכניות המיוחדות תינתן אפשרות לרכז את הלימודים על-פני יומיים אינטנסיביים בשבוע, בהם ילמדו הסטודנטים 12 שעות שבועיות לפחות.

2.1.3.16 תכניות למעורבות של סטודנטים באקדמיה בקהילה

במדינת ישראל, הניצבת היום בפני מצוקות חברתיות מגוונות ורחבות היקף, לומדים כיום קרוב לרבע מיליון סטודנטים. האקדמיה על שני מרכיביה, הסגל האקדמי והסטודנטים, מהווה את הסקטור בעל המשאבים האנושיים מן הגבוהים שיש למדינת ישראל. האקדמיה בישראל היא חלק מהחברה הישראלית והיא איננה אדישה לצרכיה ולבעיותיה. העשייה החברתית והתרומה לקהילה, כחלק מפעילות המתקיימת במערכת ההשכלה הגבוהה, הינה בעלת משמעות רבה ומהווה נדבך נוסף של חינוך מעצב ובעל השפעה ניכרת. מכאן, ששילוב ציבור הסטודנטים בפרויקטים חברתיים שונים יכול לתרום ולהביא להשגת יעדים חברתיים

הדרכים", "המלחמה בסמים" או "קליטה ועלייה". פעילות זו יכולה, אם כי לא חייבת, להיות קשורה לקורס אקדמי. מוסד אשר יבחר בפעילות סביב נושא ספציפי ייצור קשר עם הגופים/הארגונים הרלוונטיים לנושא, ידאג להדרכה ולהכשרת הסטודנטים אשר יוכלו להשתלב בפעילות במסגרת גופים אלה או בהדרכה/העברה של סדנאות לתלמידי בית-ספר בנושא.

בנוסף העלתה הוועדה בקול הקורא שורה של נושאים נוספים לעידוד הנושא, ביניהם: פעילות חברתית של אנשי סגל, מחויבות של ראשי מוסדות לנושא, מחקר והערכה, מלגות, מפעלי הוקרה והפקת דו"ח חברתי מדי שנה על-ידי כל מוסד ומוסד.

תקצוב ומעורבות ות"ת

ות"ת הקציבה לנושא בשנה"ל תשס"ה ותשס"ו סכום של 2.5 מיליון ש"ח. כ-80%-90 מסכום זה יינתנו למוסדות בגין שעות מעורבות חברתית של סטודנטים. לשעות מעורבות חברתית של סטודנטים המלוות אקדמית (שהן חלק מקורס אקדמי) יינתן תגמול ביחס של 2:1 לעומת שעות מעורבות חברתית שאינן מלוות אקדמית. לא יהיה כפל תקצוב: תכניות הממומנות ע"י גורמי חוץ לא יתוגמלו ע"י ות"ת.

1) יוקצו מדי שנה כ-10 מלגות בסך של 15,000 ש"ח לסטודנטים מצטיינים בפעילות חברתית. ועדת שיפוט מורחבת תוקם לנושא. מכתב לגבי פרוצדורת הגשת המועמדים ע"י המוסדות והקריטריונים לשיפוט יישלח בהמשך למוסדות.

2) מדי שנה יוענק "פרס המועצה להשכלה גבוהה" בסך של 75,000 ש"ח למוסד המצטיין במעורבות חברתית.

ועדת ההיגוי גיבשה קריטריונים ומשקולות לפיהם יחולק הכסף למוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים אשר יפעלו בנושא.

ועדת ההיגוי גיבשה והפיצה קול קורא למוסדות בו הם נקראים להירתם לנושא ולהפעיל תכניות שונות למעורבות של סטודנטים בקהילה.

בקול הקורא הוצעו למוסדות אפשרויות שונות, ביניהן:

- פעילויות של סטודנטים בקהילה במסגרת ארגוני מתנדבים (תמורת מלגות או נקודות זכות).
- קורסים תאורטיים בנושאים שונים המשלבים עשייה חברתית רלוונטית וכוללים ליווי אקדמי, בגינם מוענקות עד 4 נ"ז (2 נ"ז עבור החלק התאורטי ו-2 נ"ז עבור החלק המעשי).
- תכניות פקולטטיות אותן בונה כל פקולטה בהתאם לתחום הלימודים. מדובר בקורסים בתחום הלימודים של הסטודנטים המשלבים עשייה בקהילה בתחום הנלמד, בגינם מוענקות עד 4 נ"ז.
- פיתוח קורסים בנושא "החברה והקהילה בישראל" (כולל רכיב של עשייה). קורס כזה יכול להיות קורס בחירה פתוח לכלל אוכלוסיית הסטודנטים ובגיננו יוענקו עד 4 נ"ז.
- פיתוח לימודי "שירות קהילתי" – שירות קהילתי כנושא ללימוד ולמחקר (בשיתוף עם המחלקה לעבודה סוציאלית במוסדות בהם יש מחלקה כזו). קורס בנושא יכלול פעילות בקהילה ובגיננו יינתנו עד 4 נ"ז.
- פעילות חברתית סביב נושא ספציפי בו יבחר המוסד להתמקד, כגון: "המלחמה בתאונות

עבור סטודנטים להם קשיים סוציו-אקונומיים, המתגוררים בצפון אך לומדים במוסדות להשכלה גבוהה שאינם בצפון הארץ. משרד החינוך העביר כ-4 מיליון ש"ח עבור מלגות לסטודנטים במוסדות להכשרת עובדי הוראה בצפון הארץ.

סיוע במלגות שהעבירה ות"ת דרך מוסדות הצפון:
במסגרת היערכות זו העמידה ות"ת, כאמור, 15,455 אלפי ש"ח לטובת מלגות לסטודנטים המתגוררים בצפון (קו חיפה-עפולה וצפונה) והלומדים באחד מהמוסדות הבאים: הטכניון, אוניברסיטת חיפה, המכללה האקדמית תל-חי, מכללת צפת, המכללה האקדמית אורט בראודה, המכללה האקדמית גליל מערבי, המכללה האקדמית עמק הירדן, המכללה האקדמית עמק יזרעאל והאוניברסיטה הפתוחה (שלוחות הצפון בלבד).

חלוקת הסכום שניתן ע"י ות"ת נקבעה באופן יחסי למספר הסטודנטים, אשר מקום מגוריהם הקבוע הוא בצפון הארץ, בכל אחד מהמוסדות הנ"ל. קריטריון זה מבוסס על הסטודנט המתגורר בצפון והלומד בצפון, אשר "בילה" את חודשי הקיץ במקלטים ובחדרי הביטחון ולפיכך נבצר ממנו לעבוד בעבודות מזדמנות בחודשים חשובים אלה, לצורך מימון הלימודים. סטודנט כזה נתקל עם פתיחת שנה"ל החדשה הן בבעיה כספית והן בבעיה לימודית מאחר והמוסדות הצפוניים היו סגורים תקופה ארוכה.

(3) המלגות לסטודנטים המצטיינים בפעילות חברתית ולמוסד המצטיין בפעילות חברתית יוענקו בטכס חגיגי שיערך מדי שנה בבית הנשיא.

(4) תישקל הענקת מלגה לחבר סגל הפועל לקידום הנושא באופן מיוחד.

(5) ועדת ההיגוי של ות"ת תיזום כנסים בנושא, פעולות פרסום, שיווק והחלפת מידע.

יש להבהיר כי ות"ת מתגמלת את המוסדות עבור שעות מעורבות חברתית של סטודנטים בתכניות לגביהן מקיים המוסד מנגנון פיקוח, מעקב ובקרה, הכולל בין היתר פיקוח אחר הגעתם של הסטודנטים לפעילות, הדרכה/הכשרה מתאימה, רישום שעות הפעילות וכו'.

הפעילות החברתית של הסטודנטים היא מגוונת מאוד, רחבת היקף ומתרחבת ביותר. בעקבות פעולת ות"ת וקול הקורא שהוצא למוסדות, נרתמו רבים מהם לנושא באופן רציני. מנתוני תשס"ה ותשס"ו ניתן לראות כי מוסדות רבים הרחיבו פעילויותיהם, יזמו פעילויות שונות המשלבות סטודנטים בקהילה, החלו להפעיל קורסים אקדמיים המשלבים עשייה בקהילה והתנו כל קבלת מלגה בפעילות חברתית.

2.1.3.17 סיוע לסטודנטים במוסדות הצפון בעקבות המלחמה

ביוזמת משרד החינוך וות"ת אוגמו בסוף שנה"ל תשס"ו משאבים לסיוע לסטודנטים הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה בצפון הארץ. סה"כ העמידה ות"ת לטובת הנושא 19,455 אלפי ש"ח, כאשר 15,455 אלפי ש"ח מתוכם הועברו למוסדות הצפוניים לצורך חלוקת מלגות ו-4,000 אלפי ש"ח הועמדו במסגרת קרן הסיוע לסטודנטים

כמו כן, התווספו מקדמי עידוד לארבעת המוסדות הצפוניים ביותר לנוכח הפגיעה הקשה באטרקטיביות שלהם, ערב פתיחת שנה"ל תשס"ז.

לוח 2.1

סיוע לסטודנטים במוסדות הצפון בעקבות המלחמה

שם המוסד	חלוקת התקציב הסופית (אלפי ש"ח)
הטכניון	3,521
אוניברסיטת חיפה	6,042
המכללה האקדמית תל-חי	996
מכללת צפת	542
המכללה האקדמית אורט בראודה	1,066
המכללה האקדמית גליל מערבי	864
המכללה האקדמית עמק הירדן	395
המכללה האקדמית עמק יזרעאל	1,573
האוניברסיטה הפתוחה	455
סה"כ	15,455

המוסדות חילקו את הסכומים בהתאם לקריטריונים אחידים שנתבקשו לבנות, כך שקבוצת היעד היא הסטודנטים במוסד המתגוררים בצפון הארץ (קו חיפה-עפולה וצפונה).

גובה המלגות לסטודנטים נקבע בטווח שבין 3,000 ל-5,000 ש"ח, בהתאם לשיקול דעתו של כל מוסד.

המוסדות נתבקשו לוודא כי לא יהיו סטודנטים אשר יקבלו כפל מלגות מבין מקורות הסיוע המיוחדים המועברים דרכם מהגופים השונים, כגון הסוכנות היהודית, קרן סאקט"א-רש"י וכדומה, עבור נושא זה.

בנוסף, חילקה ות"ת, באמצעות קרן הסיוע לסטודנטים, 4,000 אלפי ש"ח עבור קבוצת הסטודנטים המתגוררים בצפון והלומדים במוסדות להשכלה גבוהה שאינם בצפון הארץ, להם קשיים סוציו-אקונומיים.

2.1.3.18 גיל הסגל האקדמי

ביום 30.3.05 קיימה ות"ת דיון בבעיות שונות הקשורות בגיל הסגל האקדמי הבכיר באוניברסי-טאות. ממסמך שהוגש לות"ת על-ידי האגף לתכנון ולמידע מתברר כי קיים תהליך ממושך של הזדקנות הסגל האקדמי הבכיר של האוניברסיטאות, מגיל ממוצע של 52.2 בתשנ"ה ל-52.9 בתש"ס ול-53.4 בתשס"ד. תופעה זו באה לידי ביטוי בעלייה ניכרת בחלקם של חברי סגל אקדמי בכיר מבוגרים (+55) מ-39.8% מן הסגל האקדמי הבכיר בתשנ"ה ל-48.3% ממנו בתשס"ד ובמיעוט הסגל האקדמי הבכיר הצעיר (עד גיל 40), שהסתכם ב-9.3% בלבד בתשס"ד לעומת 10.2% בתשנ"ה. התופעה מקיפה וחדרה לכל אוניברסיטה ולמרבית תחומי הלימוד. מסתבר גם שהסגל האקדמי הבכיר באוניברסיטאות בישראל מבוגר הרבה יותר מאשר במערכות להשכלה גבוהה מקבילות בארה"ב, בבריטניה ובאוסטרליה. ראה דיון מפורט בדו"ח ות"ת 31/32.

מקובל לחשוב שהמקוריות המדעית מגיעה לשיאה בגיל צעיר יחסית והולכת ופוחתת עם הזמן. לקראת סוף הקריירה ניכרת בדרך-כלל גם ירידה בתפוקה המדעית של חוקרים. השיעור העולה של חברי סגל מעל גיל 55 והשיעור ההולך ופוחת של חברי סגל מתחת לגיל 40 רומז אפוא על תהליך העלול להשפיע על רמתו, חדשנותו והיקפו של המחקר האוניברסיטאי בישראל. במבט קדימה נראה שהמצב לא ישתפר ואולי אף יורע בשנים הקרובות. הגידול הקטן מאוד במספר הסטודנטים באוניברסיטאות במסגרת ההסכם הרב-שנתי עם

משרד האוצר, יחד עם תכניות ההבראה המתחייבות מאותו הסכם, מצביעים על המשך מגמת הירידה האטית במספר חברי הסגל האקדמי הבכיר באוניברסיטאות עד תשס"ח. משמעות הדבר היא שעל אף הגידול בחברי סגל הפורשים לגמלאות, תימשך מגמת הקליטה המצומצמת של מדענים צעירים בסגל האקדמי הבכיר באוניברסיטאות בשנים הקרובות.

למרות זאת קיבלה הממשלה ביום 2.5.2005 שתי החלטות עקרוניות בדבר הקמת אוניברסיטה בגליל ובדבר הסבת המכללה האקדמית יהודה ושומרון לאוניברסיטה. בהחלטות אלה צוין כי הממשלה רואה חשיבות לאומית בהקמת אוניברסיטה בגליל כמנוף מרכזי לפיתוחו של אזור הגליל ובהפיכת המכללה האקדמית יהודה ושומרון לאוניברסיטה כמנוף לחיזוק מערכת ההשכלה הגבוהה של האזור. הממשלה הטילה על שרת החינוך, התרבות והספורט¹, כיו"ר המועצה להשכלה גבוהה, לפעול לבדיקת האפשרות ליישם צעדים אלה בתיאום עם המועצה להשכלה גבוהה² והוועדה לתכנון ולתקצוב, תוך התייחסות לבחינת ההיבטים הלאומיים, האקדמיים, התכנוניים, התקציביים והאחרים של צעדים אלה.

בעקבות החלטת ראשי ועדות המשנה של המל"ג ובעקבות ההחלטות הנ"ל של הממשלה הקים יו"ר ות"ת, ביום 16.5.05, ועדה בראשותו לבדוק את האפשרות והצורך בהקמת אוניברסיטה נוספת בישראל.

¹ והמשנה לראש הממשלה דאז מר שמעון פרס, במקרה של הקמת אוניברסיטה בגליל, מתוקף תפקידו כממונה על פיתוח הגליל והנגב.

² ו/או מל"ג יו"ש במקרה של המכללה האקדמית יהודה ושומרון.

לא ניתן לדון בבעיה זו מבלי להתייחס לעתידם של הדוקטורים החדשים שמסיימים לימודיהם, וזאת כיוון שבד בבד עם חסימת כניסה של סגל אקדמי צעיר לאוניברסיטאות אנו עדים לגידול מתמיד במספר מסיימי תואר שלישי בישראל. מספרם עלה מ-450 בתש"ן ל-1,135 בתשס"ד ותוך מספר שנים יסתכם מספרם בכ-1,500 בשנה.

לאחר דיון ממצה הוחלט בות"ת להקים ועדה פנימית בראשות פרופ' נורית קליאוט לבדוק את מכלול הסוגיות הקשורות בגיל הסגל האקדמי, כגון: הגברת הקליטה של סגל אקדמי צעיר, הן באוניברסיטאות והן במכללות האקדמיות, עידוד פרישה מוקדמת של סגל אקדמי באוניברסיטאות שמיצו את יכולתם לתרום למוסד ועוד. הוועדה סיימה את עבודתה ועומדת להגיש דו"ח מפורט לות"ת בקרוב.

2.1.3.19 הצורך באוניברסיטה נוספת בישראל

מדיניות ות"ת/מל"ג, כפי שבאה לידי ביטוי בתכנית הרב-שנתית משנת תשס"ד, קבעה כי מבחינה תכנונית ותקציבית אין צורך בהקמה של אוניבר-סיטה נוספת בישראל במהלך החומש הנוכחי.

הוועדה התבקשה להתייחס למגוון השאלות והסוגיות העולות מהנושא על כל היבטיו. הוועדה אף התבקשה להתייחס למשמעויות התקציביות הכרוכות בהקמת אוניברסיטה נוספת. רשימת חברי הוועדה מופיעה בנספח ג'.

בישיבתה מיום 5.7.2006 אימצה ות"ת את המלצותיה של הוועדה בראשותו של פרופ' גרוסמן כי בחמש השנים הקרובות לא קיים צורך אקדמי-תכנוני בהקמת אוניברסיטה נוספת בישראל מן הדגם הקיים כיום בארץ.

ביום 11.7.2006 דנה המל"ג בדו"ח ועדת גרוסמן והחליטה שלא להקים אוניברסיטה נוספת בישראל בתקופה זו. במענה לצורך של פיתוח הגליל, החליטה המל"ג לבדוק הקמתו של מכון מחקר יישומי אוניברסיטאי בגליל, שיעסוק בנושאים כגון ביוטכנולוגיה, מדעי החיים ומדעי הסביבה.

המכון המוצע ישתף פעולה ויתמוך במוסדות אקדמיים, מדעיים ומחקריים הקיימים באזור, ויהפוך למוקד משיכה אזורי וארצי למען הפיתוח הטכנולוגי והכלכלי של הגליל. בדיקת הקמת המכון תיעשה ע"י הוועדה בראשותו של פרופ' גרוסמן ותובא לדיון נוסף במל"ג.

2.1.3.20 בחינת העסקת מורים מן החוץ

שיטת העסקה במינוי של מורים מן החוץ נועדה להעסקה **אקראית וארעית**, במטרה למלא מקום או להעביר קורסים יוצאי דופן שדורשים היקף העסקה קטן, או להעברת קורסים שבהם מוסיף הניסיון האישי בשטח של איש מקצוע בכיר גוון מיוחד וחיוני להכשרת סטודנטים, כגון שופטים בתחום המשפטים, אדריכלים בתחום הארכיטקט-טורה וכיו"ב.

הייעוד המקורי של תנאי העסקה כפי שתואר לעיל אינו מיושם. כתוצאה מצרכים דחופים ולעתים מאי-מציאת אלטרנטיבות למילוי מקום או להוראה מיוחדת, העסקת סגל מורים מן החוץ במכללות נעשית שלא עפ"י ההגדרות המופיעות בהנחיות ות"ת מבחינת היקף ההעסקה בזמן נתון ומשך ההעסקה לאורך שנים. עניין נוסף הגורם להעסקת מורים מן החוץ בתנאים הקיימים הוא הלחצים התקציביים המופעלים על המוסדות.

יו"ר ות"ת פרופ' שלמה גרוסמן החליט על הקמת ועדה ב-5.12.05, בראשותו של פרופ' חיים גורן, לבחינת כל ההיבטים בהעסקת מורים מן החוץ במכללות האקדמיות המתוקצבות (רשימת חברי הוועדה – ראה בנספח ג').

בחינת הסוגיה על-ידי הוועדה נעשתה אמנם רק לגבי המכללות המתוקצבות, אך הבעיה קיימת גם באוניברסיטאות.

הוועדה התייחסה בדיוניה לבעייתיות הקיימת באופן העסקת מורים מן החוץ כיום, ופירטה את הנושאים השונים שהביאו לכך שכל הגופים ביקשו לשנות את המצב הקיים. הוועדה הגישה המלצותיה לות"ת בתאריך 13.6.06.

כדי לצמצם את הבעייתיות הקיימת היום בהעסקת מורים מן החוץ הציעה הוועדה לסמן מספר מסלולי העסקה, בהם יועסקו מורים שהיום מועסקים במסלול של ממ"ה בלבד:

1. מסלול מיוחד – מומחים או מורים בנוסף על משרתם העיקרית: העסקה לתקופות ממושכות אשר לא ניתן להסדיר במסלול של סגל משרתי מטעמים שונים. המועסקים במסלול זה יועסקו בהיקף העסקה של ממ"ה בדרך של כתבי מינוי אך באופן שיבטיח את זכויותיהם הסוציאליות בשים לב להנחה שיראו רציפות בהעסקתם.

2.1.4 שינויים בעבודת ות"ת ומל"ג

2.1.4.1 נוהל חדש לטיפול בתכניות לימודים חדשות

מתוך רצון לייעל, לשפר ולזרז את הליכי ושלבי הטיפול בבקשות לפתיחת תכניות לימודים חדשות המוגשות למל"ג ע"י המוסדות להשכלה גבוהה, חובר נוהל חדש לגיבוש תכניות רב-שנתיות של מוסדות ולטיפול בבקשות לפתיחת תכניות לימודים חדשות. ביום 21.1.2004 אומץ ואושר הנוהל החדש ע"י הוועדה לתכנון ולתקצוב וביום 9.3.2004 אושר ע"י המועצה להשכלה גבוהה. הנוהל החדש הופעל לראשונה ב-2005.

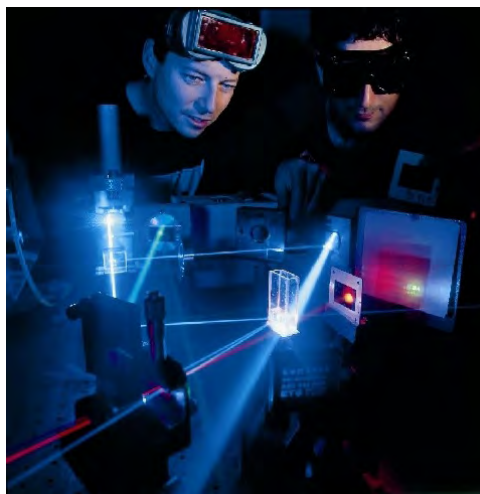
א. עקרונות הנוהל החדש

1. מוקד הדיון בות"ת בבקשות חדשות עובר מדיון בכל בקשה באופן יחידני, לדיון על תכנית רב-שנתית של מוסד, כחלק מתכנית רב-שנתית של המערכת כולה.
2. לאחר שות"ת תגבש את העקרונות לתכנון וסדרי העדיפויות שהיא מגדירה בתוך המערכת התכנונית, תיצור המערכת התכנונית מיפוי ומארג של כלל המוסדות בהתייחס לתכניות הלימוד הקיימות והחדשות.
3. בחינת תקציבי התכניות החדשות תתבסס על ההשתתפות הצפויה של ות"ת לכל מוסד בחומש הקרוב וכן על תקציב רב-שנתי של כל מוסד.
4. הקטנת מספר הפעמים שתכניות מגיעות לדיון בות"ת על מנת לקדם ולזרז ההליכים.
5. תכנית שאושרה על-ידי ות"ת במסגרת הרב-שנתית בעיקרון, תובא לדיון בות"ת בדרך כלל רק בשלב ההגשה.

2. מורים מן החוץ – המסלול הקיים היום: מורים שהמינוי שלהם יהיה לסמסטר אחד או שניים ואין להטיל עליהם כל מטלה בתקופה שלאחר תום תקופת המינוי. העסקתם של ממ"ה תוגבל להעסקה של עד 9 חודשים בשנה ברציפות שבכל מקרה לא תהיה העסקה מתמשכת, ותוגבל לשנת לימודים אחת בלבד. תנאי העסקה של ממ"ה יישארו במתכונת כפי שהיא היום.

3. סגל משרתי בניסיון – סגל שאינו עונה על אחת מההגדרות לעיל: ממ"ה, מומחים/מורים בנוסף למשרתם העיקרית, יועסק כסגל בהליך מינוי לתקופת ניסיון שלא תעלה על 4 שנים ובמהלכה יהיה מעמדם כשל עובדים זמניים. בתקופה זו המרצים יהיו זכאים לכל הזכויות הסוציאליות. בתום תקופת הניסיון יעמדו בפני המעסיק שתי אפשרויות בלבד: להעסיק את המרצה בסגל משרתי או לסיים את העסקתו.

ות"ת דנה בהמלצות הוועדה ואישרה אותן עקרונית. מאחר ויישום ההמלצות כרוך בתוספת תקציבית גדולה, הועברו ההמלצות כחלק מעמדת ות"ת לוועדה לבחינת מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל בראשות מר אברהם שוחט.

6. ייעול עבודת הוועדות הבודקות והגדרה של מסגרת זמנים ברורה לעבודת הוועדות.
7. הגדרת לוחות זמנים, הן להגשת הבקשות והן לשלבי הטיפול השונים בהן.
8. הטיפול בבקשות לפתיחת תכניות לימודים חדשות ילווה במערכת ממוחשבת ככלי תומך בתהליך.

ב. גיבוש תכנית רב-שנתית לכל מוסד

1. המוסדות להשכלה הגבוהה יגבשו תכנית פיתוח אקדמית רב-שנתית לחומש ויגישו אותה לאישור עקרוני של ות"ת. התכניות יתייחסו למסגרת התקציבית, לגידול במספר הסטודנטים, סגל ההוראה וכו', ויכללו את רשימת התכניות החדשות אותן מתכוון המוסד להגיש בשלוש השנים הבאות, תוך ציון סדרי עדיפויות. לגבי כל תכנית יגיש המוסד מסמך הכולל: תאור התכנית, רצינות ומטרות וכן נספח תקציבי תמציתי.
 2. מוסדות חוץ-תקציביים יגישו את רשימת הבקשות אותן הם מתכננים להגיש בשלוש השנים הבאות.
 3. בהמשך להצעת המוסדות לתכניות רב-שנתיות תבצע ות"ת מיפוי ובדיקות תכנוניות ותגבש עם המל"ג עקרונות ויעדים כלליים רב-שנתיים למערכת ההשכלה הגבוהה. בשלב הבא יקיים מינהל ות"ת התדיינות עם המוסדות השונים ותגובש תכנית רב-שנתית לכל מוסד ומוסד, תכנית המתייחסת למסגרת תקציבית, מספר סטודנטים, סגל וכו'.
- ות"ת ומל"ג ידונו ויאשרו את המסגרת הרב-שנתית של כל מוסד, הכוללת את רשימת התכניות החדשות המאושרות עקרונית להגשה בשלוש השנים הבאות.

ג. דיון שנתי בות"ת

ות"ת תקיים דיון שנתי על כל מוסד, ובו יוצג מצבור של המוסד בתחומי התקציב, הסגל, הסטודנטים, תכניות הפיתוח וכו'. כמו-כן תוצגנה התכניות החדשות בהשוואה לתכנית הרב-שנתית שאושרה.

ד. הגשת בקשות לפתיחת תכניות חדשות

כל מוסד יגיש למזכירות המל"ג תכניות מלאות של בקשות שאושרו במסגרת הרב-שנתית עפ"י ההנחיות לפתיחת תכניות חדשות.

הגשת בקשות לפתיחת תכניות לימודים חדשות תיעשה אך ורק במועדים הבאים: 1.3-31.3 (בכל שנה) ו-1.10-31.10 (בכל שנה).

ה. שינויים בתהליך הבדיקה של התכניות החדשות

כאמור, בעבר נדונה בות"ת כל בקשה לפתיחת תכנית חדשה. הבקשה הגיעה למעשה לפחות שלוש פעמים לדיון בות"ת: בשלב ההגשה, לקראת מתן אישור פרסום והרשמה ו/או היתר ולקראת מתן הסמכה ו/או הכרה. על-פי הנוהל המעודכן, לאחר הדיון בתכנית רב-שנתית של מוסד, הכוללת את רשימת התכניות החדשות אותם המוסד מתכוון להגיש, ולאחר אישור רשימת התכניות המאושרות עקרונית להגשה, תובא הבקשה לדיון בות"ת בשלב ההגשה בלבד ובעיקרון לא בשלבים של אישור פרסום ו/או היתר, הסמכה ו/או הכרה (רק עבור מוסדות מתוקצבים בעלי הכרה זמנית או קבועה).

לאחר שתוגש בקשה מלאה לפתיחת תכנית לימודים חדשה היא תיבדק בשלבים של הגשת התכנית המלאה ולקראת אישור פרסום והרשמה ו/או היתר ולקראת הסמכה ו/או הכרה על-ידי אגף התקצוב

2.1.4.2 נקיטת צעדים כנגד מוסדות שאינם עומדים בכללים ובהנחיות מל"ג/ות"ת

במהלך השנים האחרונות נתקלנו לא אחת במקרים בהם מוסדות להשכלה גבוהה פעלו שלא בהתאם לחוק המל"ג, כללי המל"ג, החלטות או הנחיות המל"ג/ות"ת, כגון: פתיחת תכניות לימודים בלא שניתן לכך אישור המל"ג, פרסומים מטעים ולא נכונים, אי הגשת תכנית הבראה, חריגות בנושאי שכר וכדו'. ביום 22.1.04 קיבלה ות"ת החלטה בדבר הצעדים שיש לנקוט במקרים אלה. ההחלטה מתייחסת לכל סוגי המוסדות להשכלה גבוהה: אוניברסיטאות, מכללות אקדמיות ומוסדות שאינם אוניברסיטאות, מוסדות מתוקצבים וכאלה שאינם מתוקצבים.

מקורות הסמכות של ות"ת ומל"ג להטיל סנקציות על המוסדות החורגים מהנ"ל הם שניים:

1. בהתאם לסעיף 1 לכללי המל"ג (ביטול הכרה במוסד מוכר), תשמ"ח-1988: "המועצה רשאית להחליט על ביטול הכרה במוסד מוכר בהתקיים בו אחד מאלה (1) המוסד הפר או חדל להתקיים בו תנאי מתנאי ההכרה בין שהתנאי נקבע בחיקוק ובין שנקבע בהחלטת ההכרה; (2) המוסד פעל בניגוד להוראות החוק או בניגוד להחלטה שניתנה מכוח החוק והובאה לידיעת המוסד; (3) המועצה נוכחה שבמוסד אי סדרים שאינם הולמים מוסד אקדמי בישראל; (4) המוסד אינו מסוגל לקיים פעילות תקינה מבחינה אקדמית או מינהלית". מכאן, ככל שהפרות שנמנו לעיל מהוות עילה לביטול ההכרה שניתנה למוסד, הן מאפשרות גם מקל וחומר הטלת סנקציות קלות יותר.

2. סעיף 15 לחוק המל"ג קובע כי "מוסד מוכר הוא בן-חורין לכלכל ענייניו האקדמיים והמינהליים, במסגרת תקציבו, כטוב בעיניו..." (ההדגשה

ואגף השכר והמינהל, ותובא לדיונים בוועדות המשנה של המל"ג ובמל"ג. במידת הצורך, אם תכנית בשלב טיפול כלשהו תימצא כחורגת משמעותית מההנחות שעמדו בבסיס התכנית הרב-שנתית שאושרה למוסד (הנחות תקציביות, תכנוניות, סגל הוראה וכו'), היא תובא שוב לדיון בות"ת.

ו. מוסדות לא-מתוקצבים

מוסדות לא-מתוקצבים יגישו את רשימת הבקשות אותן הם מתכננים להגיש בשנתיים-שלוש הבאות כך שהבדיקות התכנוניות יתייחסו גם אל בקשות אלה. בקשות לפתיחת תכניות לימודים חדשות של מוסדות לא-מתוקצבים בעלי הכרה זמנית או קבועה יעברו בדיקות על-ידי תחום השכר ותנאי הסגל בכל השלבים. בקשות אלה לא יובאו באופן עקרוני לדיון בות"ת. בקשות של מוסדות חוץ-תקציביים בעלי הכרה זמנית או קבועה יעברו את בדיקות תחום השכר ותנאי הסגל ויובאו לדיון בות"ת במידת הצורך.

בכל מקרה, אם ימצא אגף התקצוב כי יש חשש לאיתנותו הפיננסית של המוסד או להמשך קיום הלימודים ימליץ להביא את הנושא לדיון בות"ת. אחת לשנה יימסר לות"ת דיווח מרוכז על מצבם הכספי של המוסדות הלא-מתוקצבים, תוך התייחסות לתכניות החדשות.

נציין כי לגבי מוסדות חדשים (מתוקצבים ולא-מתוקצבים) התכניות מועברות לאגפי ות"ת ולדיון בכל אחד משלושת השלבים.

הנוהל החדש נבדק כיום על-ידי צוות פנימי של מינהל ות"ת/מל"ג.

מתאימה למהות החריגה, הנסיבות בהן בוצעה ומידת חומרתה. לפני הטלת הסנקציה תינתן למוסד הזדמנות להגיב ולהתייחס לחריגה שנמצאה בכתב ו/או בע"פ, ותינתן לו הזדמנות לתקן את הטעון תיקון, לפי העניין.

להלן רשימת הסנקציות האפשריות:

- ❖ ביטול הכרה;
- ❖ ביטול הסמכה;
- ❖ ביטול היתר;
- ❖ הפסקת הפעלתה של תכנית לימודים;
- ❖ הקפאת/עיכוב הטיפול בבקשה לפתוח תכנית לימודים חדשה;
- ❖ דרישה להפסקת הענקת תארים או תעודות (שניתנו בלא אישור המל"ג);
- ❖ דרישה לתיקון מבנה תכנית לימודים או משכה;
- ❖ דרישה להפסקת פרסומים מטעים, פרסומים שיש בהם מידע לא נכון או פרסומים שיכול להשתמע מהם דבר שאינו נכון;
- ❖ דרישה לפרסם תיקון;
- ❖ פרסום תיקון ע"י המל"ג;
- ❖ הפחתת תקצוב;
- ❖ אי העברת תקצוב;
- ❖ עיכוב בהעברת תקצוב;
- ❖ ביטול תקצוב.

החלטה זו הועברה לכל המוסדות להשכלה גבוהה.

שלנו). מכאן, מוסדות להשכלה גבוהה, שהמדינה החליטה להשתתף בתקציביהם (כאמור בסעיף 17 לחוק), נהנים מחופש אקדמי ומינהלי במסגרת תקציבים – תקציב אשר נתון בין היתר להחלטות ולהנחיות של הגורמים המתקצבים. מכוח סמכותה לפי סעיף 17 לחוק המל"ג והחלטות הממשלה, קבעה ות"ת קריטריונים לתקצוב³ ובמסגרתם נקבע כי התנאים המוקדמים להקצאת תקציבים למוסדות להשכלה גבוהה שהוחלט לתקצבם הם אלה: "היות המוסד תאגיד רשום בישראל המקיים את הוראות החוק, כללי המל"ג, החלטותיה והנחיותיה, ואת כללי ות"ת, החלטותיה והנחיותיה באשר לניהולו של מוסד מתוקצב להשכלה גבוהה, לרבות: עצמאותו, מבנהו ומוסדותיו האקדמיים; שכר הלימוד הנגבה בהתאם להנחיות ות"ת; שכר העבודה ותנאי ההעסקה של עובדי המוסד עפ"י הנחיות הממונה על השכר וות"ת; המוסד הגיש תקציב מאוזן התואם את מסגרת ההוצאות וההכנסות שאושרו לו על-ידי ות"ת לכל שנת לימודים; המוסד הגיש לות"ת דיווחים תקופתיים עפ"י הנחיותיה; המוסד מקיים את כללי החלטותיה והנחיותיה של ות"ת לגבי אופן פעילותו, מגמות התפתחותו, ניהול התקציב והנחיות הדיווח".

אי עמידה בהוראות והנחיות מהווה אי עמידה בתנאי הסף לתקצוב ומכאן יכולה לגרור סנקציות תקציביות שונות.

בהתאם לכך גובשה רשימה של סנקציות שאותן יוכלו מל"ג/ות"ת להטיל על מוסדות החורגים מהחלטותיהן או הנחיותיהן. בחירת סוג הסנקציה והטלתה ייעשו תוך הפעלת שיקול דעת המתייחס לגופו של כל מקרה ומקרה. על הסנקציה להיות

³ הנוסח הסופי של הקריטריונים נמצא בתהליכי אישור משרד המשפטים.

2.1.4.3 עקרונות הפיקוח של ות"ת על השכר במוסדות להשכלה גבוהה

עפ"י החלטת הממשלה מספר 2101 מיום 6.6.1997, על ות"ת לבצע פיקוח ובקרה על הגופים המתוקצבים והנתמכים בעניין אכיפת הוראות חוק יסודות התקציב בכל הנוגע לנושאי שכר ותנאי עבודה, ולהעביר לידיעת הממונה על השכר במשרד האוצר כל מידע על מתן הטבות חריגות. עמדת האוניברסיטאות היא כי יש לבטל הכרזתם כגופים נתמכים המחויבים במסירת מידע על-פי חוק יסודות התקציב, היות ומחויבותם על-פי חוק יסודות התקציב אינה עומדת בהוראת סעיף 15 לחוק המל"ג, המייחדת את המוסדות להשכלה גבוהה בעניין חירותם וחופש פעולתם. לפי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה וכדי להימנע מעימות עם המוסדות בעניין הכפיפות לחוק יסודות התקציב הוחלט להגיע להסדר שיירצה את כל הצדדים.

התקיימו דיונים עם יחידת הממונה על השכר בכדי לקבוע נוהלי עבודה מסודרים ולהגדיר את תחומי הפעילות והאחריות של ות"ת. במאי 2001 העביר הממונה על השכר לות"ת מסמך המפרט את הנוהל לביצוע פיקוח ובקרה על השכר במוסדות להשכלה גבוהה.

במקביל התקיימו גם דיונים עם המנכ"לים של האוניברסיטאות והושג הסכם עקרונות לגבי הדיווח לות"ת באשר למערכת העסקת עובדים אקדמיים ומינהליים, אך אלו דחו את מסמך ההנחיות (הנ"ל) של הממונה על השכר לות"ת. המחלוקת היתה על דרך הטיפול בחריגות השכר, הטיפול בהסכמים קיימים חריגים, שכר בכירים והמנגנון השוטף להפעלת מערכת הבקרה.

מפאת הזמן הרב שחלף ואי יישום ההסכמים ולאור סירוב המוסדות לשתף פעולה הוחלט כי אגף הממונה על השכר יפעל ללא תיווכה של ות"ת. ות"ת מצדה

החליטה להמשיך ולקיים פיקוח כללי על רכיבי השכר ותנאי השכר של העובדים הקיימים ולסייע למשרד האוצר בקבלת מידע בתחום.

2.1.4.4 נהלים למניעת ניגוד עניינים במל"ג

המועצה להשכלה גבוהה היא תאגיד סטטוטורי, אשר הוקם מכוח חוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח-1958. מתוקף כך, חלים עליה כללי המשפט המינהלי, ובתוכם הכלל האוסר על הימצאות בניגוד עניינים.

על מנת למנוע חשש לניגוד עניינים, קיבלה המל"ג ביום 10.7.2007 החלטה לפיה חברי מועצה לא יהיו נוכחים בדיוני המועצה ובדיוני ועדות המשנה שלה, ולא יצביעו בנושאים הנוגעים למוסד להשכלה גבוהה בו הם מועסקים.

2.1.4.5 בחינה מחודשת של מודל התקצוב

בשנה"ל תשס"ו הוקמה בות"ת ועדה לבחינת מודל התקצוב של ות"ת בראשות פרופ' אורי קירש, סגן יו"ר ות"ת (הרכב הוועדה – ראה בנספח ג'). בות"ת התגבשה ההכרה כי למרות שהמודל על פיו מקצה ות"ת את ההשתתפות הישירה למוסדות להשכלה גבוהה הוא מודל מורכב וייחודי, הרי שברבות השנים עלה צורך לחדשו ולעדכנו על מנת להתאימו למערכת ההשכלה הגבוהה המגוונת שהתפתחה בעשורים האחרונים.

החסרונות העיקריים שהתגלו במודל התקצוב הקיים הם:

- המודל משמש שנים רבות ואינו מותאם למערכת ההשכלה הדינאמית והמגוונת כיום (גידול סטודנטים, פריסת מוסדות, ריבוי

4. ניידות סטודנטים במערכת – מהמכללות לאוניברסיטאות, מהאוניברסיטה הפתוחה למוסדות אחרים להשכלה גבוהה, מתואר ראשון לתארים מתקדמים במוסדות השונים.

5. צמצום תואר שני (ללא תזה) הנלמד באוניברסיטאות, למעט ניהול, משפטים והנדסה, לטובת לימודים מכווני מחקר.

6. ייעוד המכללות כמוסדות הוראה לא מחקרניים.

7. מתן דגש על איכות ומצוינות בהוראה ובמחקר ושימוש באמצעי תקצוב לאכיפת תקני איכות.

8. מודל תקצוב ההוראה ייבנה באופן פשוט ככל האפשר ועיקרו יהיה מבוסס תפוקות.

9. קביעת מכסות סטודנטים, קנסות בגין חריגות ותגמול בגין שיפור באיכות.

10. תמרוץ לשילוב אוכלוסיות מיוחדות במערכת ההשכלה הגבוהה.

עבודת הוועדה לבחינת מודל התקצוב התמקדה בשני אפיקים עיקריים:

אפיק I: איסוף מחדש של נתוני עלויות והוצאות ממדגם מייצג של המוסדות להשכלה גבוהה, על מנת לחדש ולעדכן את תעריפי השתתפות ות"ת בהוצאות המוסדות על פי תחומי לימוד. במסגרת זו נבחרו 29 תחומים מבין התחומים המפורסמים על ידי הלמ"ס והופצו בקרב המוסדות טבלאות לאיסוף נתוני עלויות לפי הנושאים הבאים:

- ❖ כוח אדם (כמות ועלות);
- ❖ עלויות ישירות;
- ❖ תקורות (עלויות עקיפות והעמסות);
- ❖ נתונים אקדמיים (תפוקות).

מכללות, גידול הוראה מרחוק, מבנה עלויות, גיוון מסלולי לימוד, יחס סטודנטים לסגל וכו').

❑ מודל ההוראה מבוסס על תעריפים שנגזרו מעלויות היסטוריות אשר השתנו ברבות השנים כתוצאה מקיצוצי תקציב.

❑ המודל נבנה רק עבור אוניברסיטאות ואינו משקף די הצורך בידול בין סוגי מוסדות.

❑ המודל השפיע על התנהלות המוסדות בצורה קיצונית (כגון גידול חד במספר הדוקטורנטים).

❑ המודל אינו שם דגש מספיק על פרמטרים של איכות ויעילות.

כמו כן, להמלצות ועדת בייגה שוחט לבחינת מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל קיימות מספר השלכות מרכזיות על מודל התקצוב העתידי של ות"ת:

1. תמרוץ לשיתופי פעולה בין מוסדות להשכלה גבוהה ומיזוגי מוסדות דומים או קטנים.
2. גיוס סגל אקדמי בכיר חדש וצמצום מספר המורים מן החוץ באוניברסיטאות ובמכללות.
3. הקפאת היקף קליטת הסטודנטים בשנה א' באוניברסיטאות ושינוי תמהיל הסטודנטים לכיוון מדעי הרוח ומדעי הטבע.

3. יצירת **בידול והתמחות** בין ההוראה והמחקר, בין תחומי לימוד, בין סוגי המוסדות.
4. חיזוק **קשרי הגומלין בין המוסדות** (שיתוף פעולה ו"סחר חליפין").

במסגרת עבודת הוועדה, הוצבו מספר חלופות לעדכון מודל התקצוב הקיים:

1. עדכון רכיבי נוסחאות התקצוב הקיימות (לדוגמא עדכון תעריפים, שינוי בחישוב מקדם הניצולת).
2. בניית נוסחה חדשה לתקצוב (לדוגמא תקצוב לפי תשומות או לפי פרמטרים של איכות).
3. שימור מסגרת התקצוב הקיימת תוך הענקת תמריצים לשינוי התנהלות המוסדות.

במקביל נערכו **השוואות בינלאומיות**, אשר כללו למידת מודלים שונים לתקצוב ההשכלה הגבוהה בעולם ובארצות ה-OECD, באמצעות השתתפות בכנסים בינלאומיים בנושא, מפגשים עם עמיתים בחו"ל (כגון ראשי ה-HEA באירלנד וראשי ה-HEFCE באנגליה) והזמנת מומחים בינלאומיים לארץ (כגון: Mr. Arthur Hauptman – מומחה בינלאומי מווישינגטון לתקצוב השכלה גבוהה בעולם).

הנתונים התקבלו מ-4 אוניברסיטאות (האוניברסיטה העברית, הטכניון, אוניברסיטת בר-אילן ואוניברסיטת בן-גוריון) ומ-10 מכללות (ביה"ס הגבוה לטכנולוגיה, מכללת אורט בראודה בכרמיאל, בצלאל אקדמיה לאומנות, המכללה האקדמית ספיר, שנקר ביה"ס הגבוה לעיצוב, האקדמיה למחול ולמוסיקה ע"ש רובין, המכללה הטכנולוגית חולון, המכללה האקדמית יהודה ושומרון באריאל, המכללה האקדמית ת"א-יפו ומכללת הדסה ירושלים).

אפיק II: הגדרת יעדים, מטרות ועקרונות למודל התקצוב החדש והתאמתו למערכת ההשכלה הגבוהה ולמטרותיה.

מטרות מודל התקצוב החדש הוגדרו כדלהלן:

1. **מצוינות ואיכות** אקדמית בתחומי ההוראה והמחקר.
2. **נגישות** להשכלה גבוהה **למתאימים**.
3. **שיפור היעילות** בניהול המוסדות ובמערכת ההשכלה הגבוהה.

ולכן נקבע:

1. מודל התקצוב ישקף **מצב רצוי** אליו מכוונת מדיניות ההשכלה הגבוהה.
2. מודל התקצוב ייבנה על פי סט (מצרף) פרמטרים מדידים, המודדים **תפוקות, איכות ויעילות יחסית** בביצועי המוסדות.

כמו כן הוחלט כי מודל התקצוב החדש יושתת על ארבעה עקרונות מרכזיים:

1. שמירה על **עצמאות המוסדות ועל החופש המנהלי והאקדמי**.
2. עידוד **תחרות** (פעולת כוחות השוק) במקום תכנון מרכזי.

בשנה הקרובה מיועדים להיערך ולהתפרסם מספר מחקרים העוסקים במערכת ההשכלה הגבוהה בנושאים כגון: השפעות תהליך בולוניה, השפעת גובה שכר לימוד על היבטים מקרו-כלכליים, היבטים אמפיריים ותאורטיים של הקמת מכללה ערבית בגליל ועוד. כמו כן, החל שיתוף פעולה עם המחלקה המחקרית של הלמ"ס לצורך פרסום משותף של מחקרים אמפיריים ואקונומטריים בתחום ההשכלה הגבוהה בישראל.

2.1.4.6 מחקרים בתחום ההשכלה הגבוהה

ות"ת ומל"ג הינם הגופים המרכזיים במדינת ישראל העוסקים במכלול ההיבטים של ההשכלה הגבוהה ומסדירים את מערך קבלת ההחלטות בתחום חשוב זה. המל"ג מסדירה את נושאי האקדמיזציה ובקרת האיכות האקדמית בהשכלה הגבוהה. הות"ת אחראית לתכנון מערכת ההשכלה הגבוהה לטווח ארוך ולתקצובה באופן אופטימלי. על מנת ליצור הליך מושכל ואיכותי של קבלת החלטות, יש צורך במחקר מלווה מקיף של חוקרים מתוך מל"ג/ות"ת ומהאקדמיה, אשר יבדקו באופן אמפירי ומחקרי היבטים שונים בהשכלה הגבוהה ויהוו בסיס איתן לשיקולי מדיניות. מערך מחקרי מסוג זה קיים בגופים ציבוריים חשובים רבים כגון: בנק ישראל, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הביטוח הלאומי ועוד.

בטווח הארוך השאיפה היא להקים במסגרת המל"ג והות"ת מעין מכון מחקר ציבורי שיאגד את כל היבטי המחקר האקדמי בתחום ההשכלה הגבוהה. יש לציין כי לצורך כך הורחבה, שופצה והוסדרה פעילותה של ספריית המל"ג/ות"ת, המהווה כיום את הספרייה העיקרית והמרכזית בישראל לחומר אקדמי, אמפירי ותיעודי בתחום ההשכלה הגבוהה מישראל ומהעולם.

2.1.4.7 מדידת פרסומי ספרים על-ידי חוקרים באוניברסיטאות בישראל

מודל התקצוב של ות"ת המופעל כיום באוניברסי-טאות כולל שני מרכיבים – מרכיב ההוראה ומרכיב המחקר. מרכיב המחקר נועד לשקף את תפוקת המחקר של האוניברסיטאות על פי מספר מדדים, לרבות זכייה במענקים מקרנות תחרותיות, זכייה בתקציבי מחקר ממקורות אחרים, פרסומים מדעיים והערכתם, וכן מספר דוקטורנטים ומקבלי תואר שני עם תזה.

מזה זמן רב, חוזרת ועולה סוגיית פרסום ספרים ושיטת מדידתם והערכתם. הנושא מהותי בעיקר עבור מדעי הרוח והחברה, שם מהווים הספרים אחוז ניכר מן הפרסומים המדעיים⁴. כמו כן, בתחומי מדעי הרוח לא נדרשים החוקרים לגייס תקציבי מחקר גדולים לצורך מחקריהם ומשום כך נוצרים הבדלים משמעותיים ברכיבי השכר בינם לבין חוקרים במדעי הטבע והמדעים המדויקים.

⁴ "ציון של מצוינות במדעי הרוח דורש כתיבת ספרים... כיום רכיב המחקר של מודל המימון משוקלל רק על פי מאמרים ודירוג של כתבי עת, ויש בכך התעלמות מצורות הפקת המחקר העיקריות במדעי הרוח..." (דו"ח האקדמיה הלאומית למדעים, נובמבר 2006, "עתידם של מדעי הרוח באוניברסיטאות המחקר בישראל", עמ' 27).

עד כה, הסיבה העיקרית לאי שילובם של פרסומי ספרים בתקצוב מרכיב המחקר נבעה מהקושי למדוד את איכות וכמות הספרים המתפרסמים מדי שנה (הספרים אינם נכללים ב-Citation Index). המידע על פרסומי הספרים יכול להיות לעזר גם עבור האוניברסיטאות לצורך תגמול חוקרים על פי מדדים נוספים פרט למדד הזכייה במענקי מחקר.

כחלק מן הבחינה המחודשת אשר מתקיימת כעת בות"ת למודל התקצוב, החל תהליך של חיפוש דרך לכלול את פרסומי הספרים במרכיב המחקר במודל התקצוב.

כניסיון ראשון למדידה זו, הוחל בבדיקת רישומי הספרים בספרייה הלאומית. בדיקה זו העלתה ממצאים חלקיים, הואיל ואינה כוללת את פרסומי הספרים היוצאים לאור בחו"ל.

על מנת ליצור מאגר מידע מקיף ומפורט למדידת תפוקות מחקריות שאינן כלולות במדדי הציטוטים, ביחוד ספרים ומחקרים במדעי הרוח, נערך סקר מקיף וחדשני, ראשון מסוגו, בו נאסף המידע הנדרש באופן פרטני מכל חוקר באוניברסיטה באמצעות שאלון אינטרנטי ממוחשב אשר הועבר לכל אנשי

הסגל באוניברסיטאות המחקר. בדיקה זו נערכה עד כה עבור פרסומי הספרים שהוצאו לאור בשנים האקדמיות תשס"ד ותשס"ה. לאחר מכן יחל שלב עיבוד הנתונים ודירוג איכויות הספרים בהתאם להוצאות לאור בהם התפרסמו.

להלן תוצאות ראשוניות של הסקר:

מספר חברי הסגל האקדמי הבכיר שהשתתפו בסקר הוא 1,023 – כ-20% מסך חברי הסגל האקדמי הבכיר באוניברסיטאות (כולל האוניבר-סיטה הפתוחה), שעמד על 4,996 בשנת תשס"ו (ראה לוח 2.2).

בפילוח תוצאות הסקר על פי סוג הפרסום (ראה לוח 2.3), אחוזו כתיבת המאמרים בקבצי ספרים הוא הגבוה ביותר (54%) ואחריו אחוז כתיבת הספרים (24%). יתר סוגי הפרסומים – עריכת ספרים, מאמרים בכנסים, ספרי זיכרון ועריכה מדעית וספרי לימוד – מסתכמים יחד בכ-22%.

כ-78% מכלל כל הטפסים שהשתתפו בסקר (2,570 מתוך 3,281) התקבלו מן הפקולטות העיוניות: רוח, חברה, יהדות משפטים ואומנויות (ראה לוח 2.4).

לוח 2.2

שיעור ההשתתפות בסקר פרסומי ספרים

מוסד	מספר הטפסים שהתקבלו	מספר חברי הסגל שהשתתפו בסקר	אחוז המשתתפים בסקר מסך הסגל האקדמי הבכיר במוסד
האוניברסיטה העברית	528	162	15%
הטכניון	297	136	20%
אוניברסיטת תל-אביב	715	208	24%
אוניברסיטת בר-אילן	735	216	35%
אוניברסיטת חיפה	617	189	39%
אוניברסיטת בן-גוריון	215	70	9%
מכון ויצמן למדע	90	20	5%
האוניברסיטה הפתוחה	84	22	35%
סה"כ	3,281	1,023	20%

לוח 2.3

מדידת ספרים לפי סוג הפרסום והמוסד

אחוז הפרסומים לכל מוסד	סך כל הפרסומים	סרט	תקליטור	ספר לימוד	עריכה מדעית	כנס	ספר זיכרון	קובץ ערוך	מאמר	ספר	
16%	514	0	0	6	7	43	30	48	255	125	האונ' העברית
22%	700	3	10	7	23	20	30	80	363	164	אונ' תל-אביב
9%	292	0	0	26	1	27	1	16	140	81	הטכניון
23%	728	0	0	5	7	25	19	66	410	196	אונ' בר-אילן
18%	559	0	2	15	8	13	16	26	351	128	אונ' חיפה
6%	202	0	0	0	7	6	4	35	104	46	אונ' בן-גוריון
3%	88	0	0	0	0	30	1	7	35	15	מכון ויצמן
3%	83	0	0	19	0	13	1	7	42	1	האונ' הפתוחה
100%	3,166	3	12	78	53	177	102	285	1,700	756	סה"כ
	100%	0.1%	0.4%	3%	2%	6%	3%	9%	54%	24%	אחוז סוג הפרסום מוסך כל הפרסומים

לוח 2.4

מדידת ספרים לפי פקולטות ומוסד

סה"כ	הוראת המדעים/אבולוציה	יהדות	אומנויות	רפואה/בריאות	חקלאות/הנדסה	עבודה סוצי/רווחה ובריאות	חינוך	מינהל עסקים/ניהול	משפטים	טבע	חברה	רוח/חברה	
528	0	0	0	10	25	3	0	11	0	133	63	283	האונ' העברית
713	0	0	104	6	0	2	40	20	42	1	60	438	אונ' תל-אביב
0													הטכניון
735	0	255	0	0	0	0	0	0	77	6	240	157	אונ' בר-אילן
604	27	0	0	0	0	34	95	0	16	0	164	268	אונ' חיפה
214	0	0	0	3	1	0	0	23	0	0	0	187	אונ' בן גוריון
													מכון ויצמן
													האונ' הפתוחה
	27	255	104				135	54	135		527	1,333	פקולטות עיוניות

שלא היו לאוניברסיטה במשכן הישן. במלחמת ששת הימים נפרצה ושחררה הדרך להר הצופים, והחל מתש"ל (1970) חודשה ההוראה על הר הצופים.

כיום מתקיימים הלימודים באוניברסיטה העברית בארבעה קמפוסים:

הר הצופים: הפקולטה למדעי הרוח ובית הספר לחינוך, הפקולטה למדעי החברה, בית הספר למינהל עסקים, הפקולטה למשפטים והמכון לקרימינולוגיה, בית הספר לריפוי בעיסוק של "הדסה" והאוניבר-סיטה, בית הספר לעבודה סוציאלית והמרכז ללימודים קדם-אקדמיים.

גבעת רם: הפקולטה למדעים (בה, בין השאר, בית הספר להנדסה ולמדעי המחשב), בית הספר למדע יישומי, בית הספר לספרנות, לארכיונות ולמידע, המכון ללימודים מתקדמים.

עין-כרם (המרכז הרפואי של "הדסה" והאוניברסיטה העברית): הפקולטה לרפואה, הפקולטה לרפואת שיניים, בית הספר לרוקחות ובתי הספר המשותפים לאוניברסיטה ול"הדסה": בית הספר לרפואה, בית הספר לבריאות הציבור ורפואה קהילתית, בית הספר לרפואת שיניים מיסודה של אחוות אלפה-אומגה ובית הספר לסייעוד הנרייטה סאלד (ושלוחותיו ב"אסף הרופא" וב"קפלן").

רחובות: הפקולטה למדעי החקלאות, המוזון ואיכות הסביבה, ובה, בין היתר – בית הספר למדעי התזונה ובית הספר לרפואה וטרינרית.

2.2 המוסדות להשכלה גבוהה

עד שנת תש"ן היתה מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל מושתתת כמעט בלעדית על האוניבר-סיטאות, שבהן למדו באותה שנה כ-85% מכלל הסטודנטים לתואר ראשון וכל הסטודנטים לתואר שני ושלישי. במהלך שנות התשעים חלה תמורה של ממש במערכת ההשכלה הגבוהה. ככל שמתרחבת הנגישות להשכלה הגבוהה והיא נפתחת לקבוצות חדשות באוכלוסייה, המערכת נעשית מגוונת יותר, כאשר למוסדות שונים יעדים שונים כדי לענות על הדרישות המגוונות של המשק ועל השאיפות השונות של הסטודנטים.

2.2.1 האוניברסיטאות

האוניברסיטה העברית בירושלים

בשנת 1882 העלה פרופ' הרמן שפירא, מראשוני התנועה הציונית ומראשיה, את ההצעה להקים מוסד יהודי לחינוך גבוה. הצעה זו הובאה ביוזמתו לדיון בקונגרס הציוני הראשון בבאזל בשנת 1887. בשנת 1902 פרסמו ד"ר חיים ויצמן, ד"ר פייבל ופרופ' מרטין בובר את החוברת "בית-ספר יהודי גבוה", שבה הסבירו את אופיו של מוסד זה והגדירו את תפקידיו. בשנת 1913 אישר הקונגרס הציוני הי"א את הקמתו וב-1.4.1925 נפתחה האוניברסיטה רשמית על הר- הצופים. הלימודים התקיימו בהר- הצופים עד שנת תש"ח. במהלך מלחמת השחרור נחסמה הדרך להר- הצופים, והאוניברסיטה גלתה לבניינים שכורים שהיו פזורים בחלקיה השונים של הבריה. כעבור שש שנים, בשנת 1954, אישרה ממשלת ישראל הקצאת חלקת אדמה בגבעת רם שבמערב ירושלים, להקמת קריה חדשה לאוניברסיטה העברית. עבודת בנייה מזורזת ומהירה שהחלה באותה שנה אפשרה את העברת רוב מחלקות האוניברסיטה למשכנן החדש וזירזה את הקמתן ופתיחתן של פקולטות, מחלקות ומוסדות

עם השנים נוספו פקולטות חדשות שענו על הצרכים המשתנים במדינה, כגון ביולוגיה, הנדסת חומרים, חינוך טכנולוגי ומחלקה נפרדת ללימודים כלליים. במחצית השנייה של שנות השישים נפתחו בטכניון הפקולטה לרפואה (ע"ש רפפורט) והפקולטה למדעי המחשב. תחילת שנות התשעים בטכניון התאפיינו בהשקעה בתשתית המחקר ובהיערכות לקליטת תלמידים ומדענים עולים.

המחקר הוא אחת ממטרותיו האקדמיות העיקריות של הטכניון והוא תורם לקידום המדע והטכנולוגיה בארץ ובעולם, יוצר תשתית מקצועית כללית, תורם לפיתוח תעשיות ומוצרים מתקדמים ומתחכמים, נותן פתרונות ספציפיים למטרות המשק והחברה בישראל ומהווה בסיס חיוני להכשרתם של סטודנטים ומשתלמים לתארים גבוהים.

תשס"ו	תשס"ה	
12,520	12,810	מס' הסטודנטים סגל אקדמי
1,313	1,298	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
1,250	1,284	(בשווי ערך משרות שלמות)

אוניברסיטת תל-אביב

האוניברסיטה נוסדה בשנת 1956 על ידי עיריית תל-אביב, כשהתאחדו שלוש יחידות אקדמיות קטנות – בית הספר הגבוה למשפט ולכלכלה בתל-אביב, המכון האוניברסיטאי למדעי הטבע והמכון לתרבות ישראל, והוכרה כמוסד עצמאי בשנת 1963. באותה שנה החלה גם בניית הקמפוס ברמת אביב.

הלימודים באוניברסיטה מתקיימים במסגרת הפקולטה למדעי הרוח, בית הספר לחינוך, הפקולטה לאמנויות, הפקולטה למדעי החברה, בית הספר

תשס"ה	תשס"ו	
21,985	21,810	מס' הסטודנטים סגל אקדמי
2,031	2,015	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
2,088	2,026	(בשווי ערך משרות שלמות)

הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

התכניות להקמת הטכניון החלו שנים רבות לפני קום המדינה ויחד איתן החלו צעדים למימוש תכניות אלו. ועדה שמינה הקונגרס הציוני החמישי לבדיקת ההשכלה הגבוהה בארץ ישראל, המליצה להקים מוסד ללימוד צעירים במקצועות טכנולוגיים, חקלאיים ודומיהם. שערי הטכניון נפתחו בשנת 1924 (תכנית להנדסה אזרחית) והוא היה למוסד העברי הראשון והוותיק ביותר ללימודים גבוהים.

בתחילת שנות החמישים עבר הטכניון ארגון מחדש של המבנה האקדמי, נותק מינהלית מהגופים הציוניים, הפך למוסד עצמאי והסב שמו לטכניון – מכון טכנולוגי לישראל. לשטחי המחקר הקיימים נוספו שטחים חדשים, בהם – הנדסה חקלאית, הנדסה אווירונאוטית, הנדסת מזון והנדסת תעשייה וניהול. המחלקות למתמטיקה, כימיה ופיסיקה הפכו למחלקות עצמאיות.

שואפת האוניברסיטה לקדם את המדע ואת המחקר בכל שטחי התרבות ובכל מקצועות היהדות.

הלימודים האקדמיים באוניברסיטת בר-אילן מתקיימים במסגרת פקולטות, בתי-ספר, מחלקות ומכונים. באוניברסיטה חמש פקולטות: הפקולטה למדעי היהדות, הפקולטה למדעי הרוח, הפקולטה למדעי החברה, הפקולטה למדעים מדויקים, הפקולטה למדעי החיים והפקולטה למשפטים.

תשס"ו	תשס"ה	
24,785	25,025	מס' הסטודנטים
		סגל אקדמי
1,137	1,137	(בשווי ערך משרות שלמות)
		סגל טכני ומינהלי
980	975	(בשווי ערך משרות שלמות)

אוניברסיטת חיפה

אוניברסיטת חיפה הוקמה ביוזמת עיריית חיפה ובחסות האקדמית של האוניברסיטה העברית בירושלים. החל משנת 1970 נהנית האוניברסיטה מעצמאות מוסדית ובשנת 1972 קיבלה הכרה אקדמית מן המועצה להשכלה גבוהה.

לעבודה סוציאלית, הפקולטה לניהול, הפקולטה למשפטים, הפקולטה למדעים מדויקים, הפקולטה להנדסה, הפקולטה לרפואה ובה, בין היתר – בית הספר למקצועות הבריאות.

פעילות מחקר עניפה מתנהלת במסגרת פקולטות, בתי ספר, מכינות ומרכזי המחקר של האוניברסיטה.

תשס"ו	תשס"ה	
28,200	28,740	מס' הסטודנטים
		סגל אקדמי
2,176	2,263	(בשווי ערך משרות שלמות)
		סגל טכני ומינהלי
1,940	1,976	(בשווי ערך משרות שלמות)

אוניברסיטת בר-אילן

שנים אחדות לאחר קום המדינה הוחל ביוזמה ליסד מוסד להשכלה גבוהה בישראל ברוח ערכי היסוד ביהדות. בשנת 1953 הונחה אבן הפינה לאוניברסיטת בר-אילן ובשנת 1955 נפתחה בה שנת הלימודים הראשונה.

אוניברסיטת בר-אילן, כמוסד דתי, רואה בעקרונות היהדות את ייחודו של העם היהודי; מתפקידיה הבסיסיים של האוניברסיטה הוא לטפח את השמירה על עקרונות אלו ולהעמיד תלמידים, חוקרים ואנשי תרבות יודעי תורה וחדורי רוח ביהדות. מיום כינונה

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

ראשיתה של אוניברסיטת בן-גוריון היא ב"מכון להשכלה גבוהה בנגב" שנוסד בשנת 1964 במטרה לקדם ולפתח את הנגב ולהקים בסביבתו מרכז לתרבות ולמדעים, אשר יעודד את התפתחותה של חברה מודרנית, משכילה וטכנולוגית. בסתיו 1969 הכריז שר החינוך והתרבות רשמית על הקמת אוניברסיטת הנגב ועם מותו של דוד בן-גוריון ז"ל, בנובמבר 1973, הוסב שמה ל"אוניברסיטת בן-גוריון בנגב".

חלקם הגדול של התלמידים באוניברסיטת בן-גוריון הם תושבי באר-שבע וסביבתה, אולם רבים מגיעים ממרכז הארץ ומצפונה. חלק מציבור התלמידים הם מורים במוסדות חינוך באזור. רבים מועסקים במפעלים בסביבה, הן בתפקידים מינהליים והן כאנשי מקצוע.

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב הוסמכה על-ידי המל"ג להעניק את התארים "בוגר", "מוסמך" ו-"דוקטור לפילוסופיה" בפקולטה למדעי הטבע, בפקולטה למדעי ההנדסה, בפקולטה למדעי הבריאות ובפקולטה למדעי הרוח והחברה. בית הספר לניהול הוסמך להעניק תארי "בוגר" ו-"מוסמך" במינהל עסקים (M.B.A.).

אוניברסיטת חיפה רואה בפעילות השירות למען הקהילה אחד מיעדיה החשובים. לכן פיתחה כלים ותכניות, הנובעים מתוך מצבור הידע והניסיון והכוחות האנושיים הפועלים במוסד.

תכנית ההוראה האקדמית מתנהלת במסגרת החוגים של הפקולטה למדעי הרוח, הפקולטה למדעי החברה והמתמטיקה, הפקולטה למשפטים, הפקולטה ללימודי רווחה ובריאות, הפקולטה למדעים והוראתם, הפקולטה לחינוך ובית הספר לחינוך של התנועה הקיבוצית "אורנים", המשולב באוניברסיטת חיפה מבחינה אקדמית, תוך שמירה על ייחודו הפדגוגי והקיבוצי.

פעילות המחקר מתנהלת בפקולטות ובבתי-ספר במסגרת המכונים ומרכזי המחקר. רשות המחקר באוניברסיטה מעודדת ויוזמת את המחקר באוניברסיטה.

תשס"ו	תשס"ה	
16,655	16,270	מס' הסטודנטים
		סגל אקדמי
1,100	1,056	(בשווי ערך משרות שלמות)
		סגל טכני ומינהלי
684	663	(בשווי ערך משרות שלמות)

להוראת המדעים, שראתה את ייעודה המקצועי בהבאת רפורמה חינוכית למדינת ישראל.

כיום מונה המכון 17 מחלקות מדעיות המקובצות בחמש פקולטות: מתמטיקה ומדעי המחשב, פיסיקה, כימיה, ביוכימיה וביולוגיה, ומחלקה נוספת הקשורה למדרשת פיינברג.

צוות המכון מורכב ממדענים, צוות טכני-מדעי, בתר-דוקטורנטים, תלמידי דוקטורט, תלמידי "מוסמך" וסגל מינהלי.

תשס"ו	תשס"ה	
960	960	מס' הסטודנטים סגל אקדמי
403	401	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
948	962	(בשווי ערך משרות שלמות)

האוניברסיטה הפתוחה

בשנת 1971 המליצה הוועדה לחינוך על-תיכון, בראשות פרופ' שניאור ליפסון, להקים אוניברסיטה פתוחה בישראל, במתכונת הדומה לזו של האוניברסיטה הפתוחה בבריטניה. מר מקס רואן, מנהל קרן רוטשילד, הגיש באופן בלתי תלוי תזכיר לקרן רוטשילד, ובו הציע לבדוק אפשרות של הקמת

אוניברסיטת בן-גוריון מקיימת פעילות מחקרית עניפה במסגרת המכון לחקר המדבר בשדה בוקר, המרכז למורשת בן-גוריון והמכון למחקר שימושי ע"ש ברגמן בקמפוס בבאר-שבע.

תשס"ו	תשס"ה	
18,080	18,640	מס' הסטודנטים סגל אקדמי
1,538	1,422	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
1,207	1,294	(בשווי ערך משרות שלמות)

מכון ויצמן למדע

ראשית מכון ויצמן בהחלטתו משנת 1933 של ד"ר חיים ויצמן, מנהיג הציונות העולמית, ליסד מרכז למחקר מדעי בקרב הקהילה העברית החקלאית בארץ ישראל. בשנת 1934 הוקם מכון מחקר ע"ש זיו בו פעלו 10 מדענים, בהם ד"ר ויצמן עצמו, בתחומי הכימיה האורגנית והביוכימיה. עם השנים התרחבה הפעילות המחקרית-מדעית במכון זיו. בשנת 1949 הוצהר באופן רשמי על הקמת מכון ויצמן למדע (ברחובות), בו פעלו 60 מעבדות מחקר בתחומים הבאים: כימיה אורגנית ואנאורגנית, ביוכימיה, בקטריוולוגיה, אופטיקה, אלקטרוניקה, פולימרים, איזוטופים, מתמטיקה שימושית (כולל גאופיסיקה) וביו-פיסיקה.

בשנת 1958 החליט מכון ויצמן למדע שבשלה השעה להתחיל באופן פורמלי בהוראת סטודנטים לתארים מתקדמים ("מוסמך" ו"דוקטור") והקים את "מדרשת פיינברג". הוקמה ועדה משותפת של מכון ויצמן למדע והאוניברסיטה העברית כדי לאשר את עבודות הדוקטורט של תלמידי מחקר בשני המוסדות. ועדה זו הפסיקה את פעילותה בשנת 1971. בשנת 1968 הקים מכון ויצמן את המחלקה

2.2.2 המוסדות להשכלה גבוהה שאינם אוניברסיטאות

2.2.2.1 מוסדות ותיקים

עד ראשית שנות התשעים היו ארבעה מוסדות להשכלה גבוהה בתקצוב ות"ת שאינם אוניבר-סיטאות, מהם שתי אקדמיות לאמנויות ושני בתי-ספר גבוהים לטכנולוגיה, והם:

בצלאל – אקדמיה לאמנות ולעיצוב ירושלים

ב-1903 מלהיב פרופ' בוריס שץ, מראשי האקדמיה לאמנות בסופיה, בולגריה, את תאודור הרצל להקים בארץ ישראל בית-ספר למלאכת האמנות. ב-1906 מייסד שץ בירושלים את "בצלאל", שמטרותיו הכשרת בני ירושלים למלאכת כפיים, גיבוש אמנות ואמנים יהודיים מקוריים ומציאת ביטוי חזותי לעצמאות הרוחנית הלאומית הנכספת המבקשת לערוך סינטזה בין המסורת האמנותית האירופית, המסורת העיצובית היהודית במזרח ובמערב ושל אלה עם תרבותה המקומית של ארץ ישראל. ב-1952 התחילה הממשלה להשתתף בתקציב בצלאל.

ב-1957 קיבל המוסד הכרה כמוסד להשכלה גבוהה והוסמך להעניק את התואר "בוגר באמנות" במחלקה

אוניברסיטה פתוחה בישראל. הקרן פנתה לממשלת ישראל והקימה ועדת מומחים, בראשות פרופ' וילבור שרם מאוניברסיטת סטנפורד שבארה"ב, לבדיקת ההצעה. ב-1972 המליצה הוועדה להקים אוניברסיטה פתוחה בישראל. ביום 19.8.1972 החליטה ממשלת ישראל על הקמת האוניברסיטה הפתוחה בעקבות דו"ח ועדת שרם ובהתאם להצעת קרן רוטשילד, כאשר הקרן לוקחת על אחריותה את הקמת האוניברסיטה ואת מימון פעולותיה במשך שנות התפתחותה הראשונות.

ב-1973 התירה המועצה להשכלה גבוהה לקיים את האוניברסיטה הפתוחה כמוסד להשכלה גבוהה. החל משנת 1980 האוניברסיטה הפתוחה היא מוסד אקדמי מוכר המוסמך להעניק תארים אקדמיים.

שיטת הלימוד באוניברסיטה הפתוחה היא ייחודית ומבוססת בעיקרה על חומר כתוב והוראה מרחוק.

האוניברסיטה הפתוחה מקיימת לימודים לתואר "בוגר" בתחומי מדעי הרוח, מדעי החברה, מדעי הטבע, מדעי החיים והנדסת תעשייה וניהול. כן מוסמכת האוניברסיטה להעניק תואר שני במדעי המחשב, בלימודי דמוקרטיה, במחשבה ביולוגית, במינהל עסקים ובלימודי תרבות.

בנוסף, אושר לאוניברסיטה לפתוח תכניות לימודים לתואר ראשון בהנדסת מערכות מידע ובהנדסת תוכנה.

תשס"ה	תשס"ו	
39,256	41,107	מס' הסטודנטים סגל אקדמי
306	305	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
468	473	(בשווי ערך משרות שלמות)

הלימודים באקדמיה מיועדים לפיתוח הרגישות האמנותית ולהעשרת הידע בשטחים ובתחומים לקראתם מוכשרים בוגרי האקדמיה – כאמנים יוצרים, כמבצעים וכמורים.

באקדמיה יש ארבע פקולטות: הפקולטה לאמנות הביצוע, הפקולטה לקומפוזיציה, ניצוח וחינוך מוסיקלי והפקולטה למחול, והיא מעניקה את התארים הבאים: "בוגר במוסיקה" (B.Mus.), "בוגר במחול" (B.Dance.), "בוגר בהוראת המוסיקה" (B.Ed.Mus.), וכן תואר ראשון (B.A.Mus.) ותואר שני (M.A.Mus.) משותף עם האוניברסיטה העברית בירושלים.

תשס"ה	תשס"ו	
647	694	מס' סטודנטים
		סגל אקדמי
100	105	(בשווי ערך משרות שלמות)
		סגל טכני ומינהלי
25	23	(בשווי ערך משרות שלמות)

בית ספר גבוה לטכנולוגיה בירושלים

בי"ס גבוה לטכנולוגיה בירושלים נוסד בשנת 1969. בית הספר הוא מוסד להשכלה גבוהה המשלב לימודים אקדמיים ויישומיים עם לימודי תורה במתכונת ישיבה גבוהה. המכון הוכר כמוסד להשכלה גבוהה הרשאי להעניק תארים אקדמיים בשנת 1974.

בי"ס גבוה לטכנולוגיה בירושלים מוסמך להעניק תואר אקדמי "בוגר בטכנולוגיה ומדע שימושי" (B.Tech) בחוגים: מדעי המחשב; הנדסת תעשייה וניהול; תואר "בוגר" בניהול ושיווק טכנולוגיה; בחשבונאות ניהולית ומערכות מידע.

לקדרות ובמחלקה לאמנות. במרוצת הזמן הוסמכה בצלאל להעניק תואר ראשון במחלקות נוספות.

בסוף שנת הלימודים תשס"ו מוסמכת בצלאל להעניק את התארים הבאים: "בוגר באמנות" (B.F.A) במחלקות לאמנות, צילום, צורפות, עיצוב קרמי; תואר "בוגר בעיצוב" (B.Des) במחלקות לעיצוב גרפי, עיצוב תעשייתי; תואר "בוגר בארכיטקטורה" (B.Arch.) במחלקה לארכיטקטורה; תואר "מוסמך בעיצוב" (M.Des) בעיצוב תעשייתי; תואר שני באמנויות (M.F.A) בשיתוף עם האוניברסיטה העברית בירושלים.

תשס"ה	תשס"ו	
1,509	1,566	מס' סטודנטים
		סגל אקדמי
237	260	(בשווי ערך משרות שלמות)
		סגל טכני ומינהלי
93	108	(בשווי ערך משרות שלמות)

האקדמיה למוסיקה ולמחול ע"ש רובין בירושלים

האקדמיה למוסיקה ולמחול ע"ש רובין בירושלים נוסדה בשנת 1947. האקדמיה מקנה לבוגריה הכשרה מקצועית בתחומי היצירה, הביצוע וההוראה של אמנות המוסיקה והמחול.

הבינלאומית הראשונה שהתקיימה בירושלים בשנת 1968, בה נקבע כי יש להקים מוסד להשכלה גבוהה אשר יענה על הצורך בהוראה, במחקר, בפיתוח ובהכשרת עתודה מקצועית אקדמית לתעשיית הטקסטיל. שנקר פתח את שערו בשנת 1970 והחל משנת 1977 קיבל הכרה אקדמית מהמל"ג.

שנקר מכשיר בתחום הטכנולוגי מהנדסים, אנשי ניהול ומחשבים – הזכאים להירשם בפנקס המהנדסים, ובתחומי העיצוב בוגרים המועסקים כמעצבים בעלי רקע תעשייתי לצורכי השוק.

בשנה"ל תשס"ו היה שנקר מוסמך להעניק את התארים הבאים:

"בוגר בעיצוב (טקסטיל)" – "B. Design (Textile)";
 "בוגר בעיצוב (אופנה)" – "B. Design (Fashion)";
 "בוגר בעיצוב (תכשיטים)" – "B. Design (Jewelry)";
 "בוגר במדעים" (B.Sc.) ב: הנדסת פלסטיקה; הנדסה כימית; הנדסת אלקטרוניקה; הנדסת תוכנה, הנדסת תעשייה וניהול (לשנה אחת – תשס"ז, בשלב זה);
 "בוגר בעיצוב" (B.Des.) ב: עיצוב תעשייתי; עיצוב גרפי; בעיצוב פנים – מבנה וסביבה.

תשס"ו	תשס"ה	
1,946	1,993	מס' סטודנטים סגל אקדמי
193	240	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
101	97	(בשווי ערך משרות שלמות)

בשנת 2004 אישרה המל"ג להמיר את התואר B.Tech בהנדסת אלקטרוניקה, פיסיקה/הנדסת אלקטרואופטיקה והנדסת תוכנה, בתואר "בוגר במדעים" (B.Sc.).

בחודש אפריל 2006 החליטה המועצה להשכלה גבוהה לאשר לבית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים לפתוח תכנית לימודים לתואר ראשון "בוגר במדעים" (B.Sc.) במדעי המחשב – כימיה חישובית, לרשום אליה תלמידים ולפרסם את דבר פתיחתה. הענקת התואר "בוגר במדעים" (B.Sc.) במדעי המחשב – כימיה חישובית לבוגרי התכנית מותנית בקבלת הסמכה מן המועצה להשכלה גבוהה.

תשס"ה	תשס"ו	
1,672	1,777	מס' סטודנטים סגל אקדמי
187	196	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
86	86	(בשווי ערך משרות שלמות)

שנקר – בית ספר גבוה להנדסה ולעיצוב

בית הספר הגבוה ע"ש שנקר נוסד ביוזמת ממשלת ישראל, בהתאם להחלטת הוועידה הכלכלית

2.2.2.2 מכללות אקדמיות כלליות

בשנת 1993 החליטה המועצה להשכלה גבוהה, בהמלצת ות"ת, על הקמת ארבע מכללות אקדמיות. שלוש מכללות – שתיים במחוז הצפון ואחת במחוז הדרום – יתפתחו ממכללות אזוריות באחריות אקדמית של אחת האוניברסיטאות, ואחת – בתל-אביב – תקום מן היסוד כמכללה אקדמית.

המכללה האקדמית של תל-אביב יפו

המכללה האקדמית של תל-אביב יפו הוקמה בשנת 1994 בשיתוף פעולה אקדמי עם אוניברסיטת תל-אביב והוכרה כמוסד להשכלה גבוהה ב-1996.

בשנה"ל תשס"ו היתה המכללה מוסמכת להעניק את התארים הבאים:
בוגר (B.A.) ב: חברה-פוליטיקה; מדעי ההתנהגות; כלכלה וניהול; מדעי המחשב (מתכונת דו-חוגית); "בוגר במדעים" (B.Sc.) במדעי המחשב (מתכונת חד-חוגית); "מוסמך במדעים" (M.Sc.) במדעי המחשב; מוסמך (M.A.) בפסיכולוגיה, בתכניות: פסיכולוגיה קלינית; פסיכולוגיה רפואית; נאורופסיכולוגיה שיקומית; פסיכולוגיה תעסוקתית.

תשס"ו	תשס"ה	
2,389	2,217	מס' סטודנטים
		סגל אקדמי
117	108	(בשווי ערך משרות שלמות)
		סגל טכני ומינהלי
53	52	(בשווי ערך משרות שלמות)

המכללה האקדמית עמק יזרעאל ע"ש מקס שטרן

לימודים אקדמיים במכללת עמק יזרעאל התקיימו במשך שנים רבות באחריות אקדמית של אוניבר-סיטת חיפה. בשנת 1994 (שנת הלימודים תשנ"ה) החלה המכללה לפעול כמוסד אקדמי עצמאי, באישור המועצה להשכלה גבוהה.

בדצמבר 1996 קיבלה המכללה היתר מן המועצה לקיים מוסד להשכלה גבוהה, וביוני 1997 הוכרה המכללה כמוסד להשכלה גבוהה.

בשנה"ל תשס"ו היתה המכללה מוסמכת להעניק תואר בוגר (B.A.) בלימודים רב-תחומיים (במתכונת דו-חוגית); בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה (במתכונת דו-חוגית); במדעי המדינה ובלימודים רב-תחומיים במדעי החברה; במדעי ההתנהגות; בכלכלה וניהול; במינהל מערכות בריאות; בשירותי אנוש.

תשס"ו	תשס"ה	
2,061	1,749	מס' סטודנטים סגל אקדמי
137	126	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
118	122	(בשווי ערך משרות שלמות)

המכללה האקדמית בנגב ע"ש פנחס ספיר

לימודים אקדמיים במכללת הנגב ע"ש ספיר התקיימו באחריות האקדמית של אוניברסיטת בן-גוריון. בשנת 1994 נפתחו במכללת הנגב לימודים לתואר בוגר, ובשנת 1998 קיבלה המכללה הכרה כמוסד להשכלה גבוהה. בצד לימודים לתואר בוגר של המכללה האקדמית ספיר ממשיכה מכללת הנגב ע"ש ספיר לקיים מסלול של לימודים אקדמיים באחריות אקדמית של אוניברסיטת בן-גוריון.

בשנה"ל תשס"ו היתה המכללה מוסמכת להעניק תואר ראשון (B.A.) בתחומים הבאים: תקשורת, יצירה וביקורת; ניהול תעשייתי; מינהל ומדיניות ציבורית; מערכות תוכנה; לוגיסטיקה; שיווק טכנולוגי; לימודים כלליים במדעי הרוח והחברה, ותואר ראשון (B.F.A.) באמנות הקולנוע והטלוויזיה.

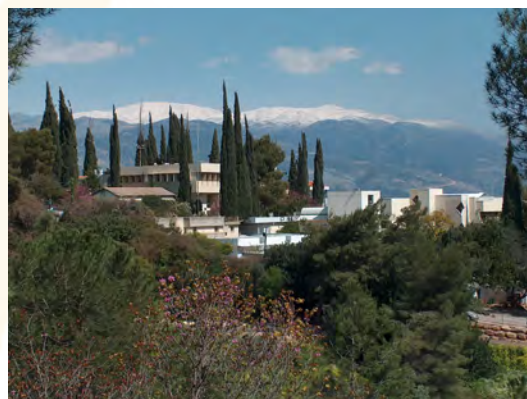
בתשס"ה נפתחה תכנית הלימודים לתואר ראשון בכלכלה יישומית וניהול. בתשס"ו נפתחה תכנית הלימודים לתואר ראשון בעבודה סוציאלית. בסוף שנת הלימודים תשס"ו קיבלה המכללה אישור לקיום לימודי שנה א' בכימיה ומדעי החיים.

תשס"ו	תשס"ה	
3,714	3,001	מס' סטודנטים סגל אקדמי
258	242	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
109	104	(בשווי ערך משרות שלמות)

תשס"ה	תשס"ו	
3,357	3,444	מס' סטודנטים סגל אקדמי
135	145	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
69	78	(בשווי ערך משרות שלמות)

המכללה האקדמית תל-חי

לימודים אקדמיים במכללת תל-חי התקיימו באחריות האקדמית של אוניברסיטת חיפה. בשנת 1994 החלה המכללה לפעול כמוסד עצמאי, וביוני 1997 קיבלה הכרה כמוסד להשכלה גבוהה.

במכללה שתי פקולטות ובהן תשעה חוגים ותכניות לימודים: הפקולטה למדעים וטכנולוגיה מעניקה תואר B.Sc. בביוטכנולוגיה, במדעי הסביבה, במדעי המחשב (במתכונת חד-חוגית), במדעי התזונה; ותואר B.A. במדעי המחשב (במתכונת דו-חוגית). הפקולטה למדעי החברה והרוח מעניק תואר B.A. בחוגים: כלכלה וניהול, עבודה סוציאלית, לימודים רב-תחומיים וחינוך.

בשנה"ל תשס"ו נפתחה תכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בפסיכולוגיה במתכונת דו-חוגית.

המכללה האקדמית הדסה ירושלים

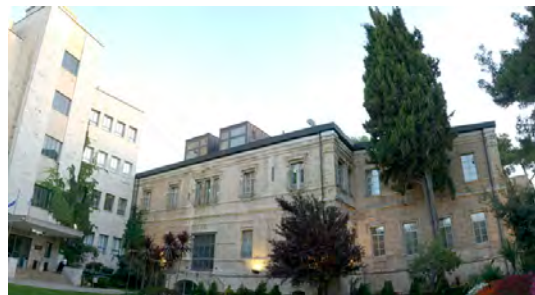
מכללת הדסה נוסדה בירושלים על-ידי ארגון נשות הדסה בארה"ב בשנת תש"ל. המכללה הוכרה כמוסד להשכלה גבוהה ביולי 1998.

בשנה"ל תשס"ו היתה המכללה מוסמכת להעניק את התארים: "בוגר במדעים" (B.Sc.) במדעי המחשב, במדעי בריאות הסביבה ובביוטכנולוגיה (לתקופה של שלוש שנים); "בוגר באופטומטריה" (Bachelor of Optometry); "בוגר במדעי המעבדה הרפואית" (B.Med.Lab.Sc.); "בוגר" (B.A.) בהפרעות בתקשורת.

בשנה"ל תשס"ו אושרו פרסום ורישום סטודנטים לתכניות הלימודים לתואר ראשון (B.Des.) בעיצוב תעשייתי מכליל; לתואר ראשון (B.A.) בתקשורת צילומית. בחודש אפריל 2006 החליטה המל"ג להסמיך את המכללה האקדמית הדסה להעניק תואר ראשון B.Sc. בביוטכנולוגיה לתקופה של 3 שנים.

המכללה, שקמה כמוסד חוץ-תקציבי, עברה לתקצוב ות"ת בשנת תש"ס.

תשס"ו	תשס"ה	מס' סטודנטים
900	807	סגל אקדמי
90	82	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
42	41	(בשווי ערך משרות שלמות)

המרכז האקדמי רופין

מדרשת רופין נוסדה בשנת 1949 כמוסד להכשרה מקצועית המשרת את צורכי תנועת ההתיישבות.

בפברואר 1981 הוכרה המדרשה כמוסד להשכלה גבוהה והוסמכה להעניק תואר אקדמי ראשון בחוג לכלכלה ומינהל של המשק השיתופי. בשנת 1995 הוסב שמה של התכנית ל"כלכלה ומינהל". תכנית זו תוקצבה ע"י ות"ת.

בתשס"ו מוסמך המרכז להעניק תארים ראשוניים כלהלן: "בוגר" (B.A.) בכלכלה ומינהל, בכלכלה וחשבונאות, במינהל עסקים, במדעי ההתנהגות; "בוגר במדעים" (B.Sc.) במדעי הים והסביבה הימית; ובשלוש תכניות לימודים בביה"ס להנדסה: הנדסת חשמל ואלקטרוניקה, הנדסת תעשייה וניהול והנדסת מחשבים.

המוסד, שקם כמוסד חוץ-תקציבי, עבר לתקצוב ות"ת בשנה"ל תשס"ב.

תשס"ו	תשס"ה	מס' סטודנטים
2,967	2,772	(כולל סטודנטים בכל המסלולים האקדמיים, ות"ת תומכת רק בחלקם) סגל אקדמי
119	117	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
88	79	(בשווי ערך משרות שלמות)

על-ידי מל"ג יו"ש): תואר ראשון "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסת חשמל ואלקטרוניקה, בהנדסת תעשייה וניהול, בהנדסת כימיה וביוטכנולוגיה, בכימיה ביולוגית ובביולוגיה מולקולרית; תואר ראשון "בוגר בטכנולוגיה" (B.Tech) בהנדסה אזרחית; תואר ראשון "בוגר" (B.A.) בכלכלה ומינהל עסקים, במדעי ההתנהגות, במינהל מערכות בריאות, בעבודה סוציאלית; תואר ראשון "בוגר" (B.P.T.) בפיזיותרפיה; תואר ראשון "בוגר בארכיטקטורה" (B.Arch.).

במסגרת המסלול שבאחריות האקדמית של אוניברסיטת בר-אילן, מתקיימות במכללה האקדמית יהודה ושומרון התכניות לתואר ראשון "בוגר במדעים" (B.Sc.) במדעי המחשב, במתמטיקה, בפיסיקה, בסטטיסטיקה, ובמדעי החי (מקצוע מורחב); לתואר ראשון "בוגר" (B.A.) במדעי המחשב (מקצוע ראשי) ומתמטיקה (מקצוע משני), ורב-תחומי במדעי החברה.

על-פי בקשת המכללה, החליטה ות"ת בינואר 2001 להעביר לבדיקת מל"ג יו"ש מספר תכניות, המופעלות כיום במכללה באחריות אקדמית של אוניברסיטת בר-אילן. התכניות שנמצאות בבדיקת מל"ג יו"ש כתכניות עצמאיות הן: תכנית במדעי המחשב ומתמטיקה, תכנית רב-תחומית במדעי הרוח והחברה, תכנית בלימודי האזור (ששמה שונה לתכנית ישראל והמזרח התיכון) ותכנית בפיסיקה יישומית.

תשס"ו	תשס"ה	
6,384	5,592	מס' סטודנטים סגל אקדמי
311	281	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
269	256	(בשווי ערך משרות שלמות)

המכללה האקדמית יהודה ושומרון

המכללה האקדמית יהודה ושומרון הוקמה בשנת 1982 ביישוב אריאל, והחל בשנה"ל תש"ס היא מתוקצבת על-ידי ות"ת.

על-פי סעיף 28א' לחוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון תשנ"ה) רשאית המועצה להשכלה גבוהה להכיר בתואר של מוסד להשכלה גבוהה שהוכר או שניתן לו היתר על-ידי המועצה להשכלה גבוהה שהוקמה על-ידי מפקד יהודה ושומרון על יסוד כללים שתקבע לעניין זה. על בסיס תיקון חוק זה, מכירה המועצה להשכלה גבוהה בתארים שמעניקה המכללה האקדמית יהודה ושומרון, ושהוסמכה להעניקם על-ידי המועצה להשכלה גבוהה של יו"ש.

במכללה קיימים כיום שני מסלולים אקדמיים מקבילים: מסלול עצמאי ומסלול באחריות אקדמית של אוניברסיטת בר-אילן. בנוסף, מפעילה המכללה בקמפוס שלה באריאל מכינות קדם-אקדמיות לאלה מבין הסטודנטים אשר אינם עומדים בתנאי הקבלה ומעוניינים ללמוד במכללה.

במסגרת המסלול העצמאי הכירה המל"ג בתארים הבאים, שמעניקה המכללה (ושהוסמכה להעניקם

המכללה האקדמית אשקלון (היתר)

תשס"ו	תשס"ה	
473	192	מס' סטודנטים סגל אקדמי
160	146	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
52	62	(בשווי ערך משרות שלמות)

לימודים אקדמיים במכללה האקדמית אשקלון התקיימו באחריות אקדמית של אוניברסיטת בר-אילן.

במרץ 2004 קיבלה המכללה היתר מן המועצה לפתוח מוסד להשכלה גבוהה ולקיים בו תכנית לימודים לתואר ראשון בעבודה סוציאלית. ההיתר נכנס לתוקפו באפריל 2004 לאחר שהמכללה נמצאה עומדת בכל התנאים. בהמשך קיבלה המכללה אישור לפרסם דבר פתיחתה של תכנית לימודים לתואר ראשון בכלכלה וניהול ולרשום אליה תלמידים.

המכללה האקדמית כנרת בעמק הירדן (היתר)

לימודים אקדמיים במכללה האקדמית עמק הירדן התקיימו באחריות האקדמית של אוניברסיטת בר-אילן.

המכללה פתחה את שעריה ואת התכניות הנ"ל בתשס"ה.

בתשס"ו נפתחה תכנית הלימודים לתואר ראשון בקרימינולוגיה.

במהלך שנה"ל תשס"ו קיבלה המכללה אישור פרסום ורישום סטודנטים לתכניות הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בכלכלה ובנקאות, בכלכלה ולוגיסטיקה; ולתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.Sc.) במדעי המחשב.

במרץ 2004 קיבלה המכללה היתר לפתוח מוסד להשכלה גבוהה ולקיים בו תכנית לימודים לתואר ראשון בהנדסת חשמל ואלקטרוניקה. ההיתר נכנס לתוקפו ביוני 2004 לאחר שהמכללה נמצאה עומדת בכל התנאים.

ביולי 2004 קיבלה המכללה אישור לפרסם דבר פתיחתה של תכנית לימודים לתואר ראשון בלימודי מלונאות ותיירות ולרשום אליה תלמידים.

המכללה פתחה את שעריה ואת התכניות הנ"ל בתשס"ה.

המכללה האקדמית להנדסה אורט ע"ש בראודה

מכללת אורט ע"ש בראודה בכרמיאל הוקמה בשנת 1988 על ידי הרשת העולמית של אורט כמכללה להכשרת הנדסאים. בשנת 1995 נפתחו במכללה לימודים אקדמיים לתואר "בוגר בטכנולוגיה" ובשנת 1996 הוכרה המכללה כמוסד להשכלה גבוהה להכשרת מהנדסים.

בשנת 2004 אישרה המועצה להשכלה גבוהה להמיר את התואר "בוגר בטכנולוגיה" (B.Tech) בתואר "בוגר במדעים" (B.Sc.) במסלולים: הנדסת תעשייה וניהול, הנדסת חשמל, הנדסת ביוטכנולוגיה והנדסת מכונות.

בשנת 2004 המוסד קיבל היתר לפתיחת תכנית לימודים בהנדסת מערכות מידע לתואר ראשון "בוגר במדעים" (B.Sc.).

בשנת 2005 הוסמך המוסד להעניק תואר ראשון "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסת תוכנה.

תשס"ו	תשס"ה	
1,970	1,880	מס' סטודנטים
		סגל אקדמי
171	157	(בשווי ערך משרות שלמות)
		סגל טכני ומינהלי
77	73	(בשווי ערך משרות שלמות)

בינואר 2005 אושרו פרסום ורישום סטודנטים לתכנית הלימודים לתואר ראשון בהנדסת מערכות מידע. התכנית נפתחה בשנה "ל תשס"ו.

תשס"ו	תשס"ה	
115	58	מס' סטודנטים
		סגל אקדמי
82	75	(בשווי ערך משרות שלמות)
		סגל טכני ומינהלי
49	34	(בשווי ערך משרות שלמות)

2.2.2.3 מכללות אקדמיות להנדסה

במקביל להקמת המכללות האקדמיות החליטה המועצה להשכלה גבוהה בשנת תשמ"ד, בהמלצת ות"ת, כי שלוש מכללות להכשרת הנדסאים תפתחנה תכניות אקדמיות לתואר "בוגר בטכנולוגיה" (B.Tech.) – בדרום, בצפון ובמרכז.

במסגרת הרחבת מערכת ההשכלה הגבוהה, החליטה המועצה להשכלה גבוהה ביולי 1998 על תקצוב המכון האקדמי טכנולוגי חולון (לשעבר המרכז לחינוך טכנולוגי בחולון) והענקת היתר לפתוח מוסד להשכלה גבוהה.

בנובמבר 1998 החליטה המועצה להשכלה גבוהה לאשר עקרונית הקמה של מכללה טכנולוגית בירושלים, וזאת לשם חיזוק העיר מבחינת פיתוחן של התעשיות הטכנולוגיות עתירות הידע.

במהלך שנה "ל תשס"ב אישרה המל"ג נוהל להמרת תכניות הלימודים בהנדסה המתקיימות במכללות האקדמיות להנדסה מ-B.Tech ל-B.Sc. (ראה פרק 2.1.3.4).

המכללה האקדמית להנדסה סמי שמעון

המכללה הוקמה בשנת 1954 כמרכז טכנולוגי להכשרה מקצועית. בשנת 1995 נפתחו במכללה לימודים אקדמיים לתואר "בוגר בטכנולוגיה" (B.Tech) בתחומים הבאים: הנדסת בניין, הנדסת חשמל, הנדסה כימית והנדסת תעשייה וניהול.

ב-1999 הוכרה המכללה כמוסד להשכלה גבוהה להכשרת מהנדסים והוסמכה להעניק תואר "בוגר בטכנולוגיה" (B.Tech) בתחומים דלעיל.

בשנת 2005 הוסמך המוסד להעניק תואר "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסת תוכנה.

תשס"ו	תשס"ה	
2,439	2,356	מס' סטודנטים סגל אקדמי
145	138	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
86	82	(בשווי ערך משרות שלמות)

אפקה – המכללה האקדמית להנדסה בתל-אביב

לימודים אקדמיים לתואר "בוגר בטכנולוגיה" נפתחו במכללה בשנת הלימודים תשנ"ז (1996/97) בתחומים: הנדסת חשמל ואלקטרוניקה, הנדסת תוכנה ומחשבים, והנדסת מכונות וייצור. בשנת 1999 הוכרה המכללה כמוסד להשכלה גבוהה להכשרת מהנדסים.

בשנת 2004 ניתנה הסמכה להענקת תואר B.Sc. בהנדסת חשמל ואלקטרוניקה ובהנדסת מכונות ומערכות.

בשנת 2005 הוסמך המוסד להעניק תואר B.Sc. בהנדסת תוכנה.

בשנת 2006 קיבל המוסד אישור לפתוח תכנית לימודים לתואר ראשון (B.Sc.) בהנדסה רפואית.

תשס"ו	תשס"ה	
1,642	1,528	מס' סטודנטים סגל אקדמי
102	90	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
56	51	(בשווי ערך משרות שלמות)

בנובמבר 2000 הוסמכה המכללה להעניק תואר "בוגר בטכנולוגיה" (B.Tech) בהנדסת תוכנה. ביוני 2001 הוסמכה המכללה להעניק תואר אקדמי "בוגר בטכנולוגיה" (B.Tech) בהנדסת אלקטרוניקה.

בשנת 2004 אישרה המועצה להשכלה גבוהה להמיר את התואר "בוגר בטכנולוגיה" (B.Tech) בתואר B.Sc. בהנדסת תעשייה וניהול, הנדסה כימית והנדסת חשמל ואלקטרוניקה.

בשנת 2004 קיבלה המכללה אישור לפרסום תכנית לימודים, הרשמת סטודנטים והתחלת לימודים לתואר "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסה כימית בהתמחות בביוטכנולוגיה ומונתה ועדה מלווה לשלב ההסמכה.

מכון טכנולוגי חולון

(לשעבר המרכז לחינוך טכנולוגי בחולון)

בשנת 1969 הוקם "המכון האוניברסיטאי לטכנו-
לוגיה חולון" ובשנת 1970 למדו בו כ-100 סטודנטים
בשלוש מחלקות: הנדסת חשמל ואלקטרוניקה,
הנדסת מכונות והנדסת תעשייה וניהול. בעקבות
הדרישה למורים אקדמיים במערכת החינוך
הטכנולוגי בשנות ה-70 פנה המכון להכשרת מורים.
שמו הוסב ל"מרכז לחינוך טכנולוגי חולון", נוספו בו
מסלולי לימוד חדשים והוקמה מחלקה לעיצוב.

בשנת 1977 נחתם הסכם חסות עם אוניברסיטת תל-
אביב, לפיו החל המכון להעניק תואר "בוגר בחינוך
טכנולוגי" (B.Sc.T.E.) לבוגרי המחלקות להנדסת
חשמל ואלקטרוניקה, להנדסת מכונות ולעיצוב.
המחלקות למדעים ולחינוך הפכו בעיקר ליחידות
תומכות בלימודי המדעים המדויקים וההוראה
הטכנולוגית בכל תכניות הלימודים. בשנות ה-90
פנה המכון להכשרת כוח-אדם בתחומי הטכנולוגיה
העילית.

בחודש ינואר 2002 ניתנה למכון הכרה קבועה ובלתי
מותנית כמוסד להשכלה גבוהה.

המכון הוסמך להעניק תואר ראשון "בוגר במדעים"
(B.Sc.) בניהול טכנולוגיה, בהנדסת חשמל

ואלקטרוניקה; תואר ראשון "בוגר" (B.A.) במדעי
במחשב; הסמכה זמנית להעניק תואר "בוגר"
במסלולים: עיצוב תעשייתי, עיצוב פנים, תקשורת
חזותית.

בינואר 2006 אושר שינוי שם המכון האקדמי
טכנולוגי חולון לשם מכון טכנולוגי חולון.

תשס"ו	תשס"ה	מס' סטודנטים סגל אקדמי
3,207	2,970	
213	212	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
107	97	(בשווי ערך משרות שלמות)

המכללה האקדמית להנדסה בירושלים

בישיבתה ביום 3.11.1998 החליטה המל"ג לאשר
עקרונית את הקמתה של המכללה הטכנולוגית
בירושלים, כשמטרתה היא חיזוקה של ירושלים
מבחינת פיתוחן של התעשיות הטכנולוגיות
עתירות הידע בעיר. בפברואר 1999 החליטה
המועצה להשכלה גבוהה לאשר למכללה לפרסם
את דבר פתיחתן של תכניות הלימודים בהנדסת
תוכנה ובהנדסת חומרים מתקדמים ולרשום אליהן
תלמידים החל משנת הלימודים תש"ס.

ביולי 2000 החליטה המועצה לאשר למכללה לפרסם
את דבר פתיחתה של תכנית הלימודים בהנדסת
תעשייה וניהול ולרשום אליה תלמידים החל משנת
תשס"א.

ביוני 2001 הוענק למכללה היתר זמני ומותנה לשנה
לפתוח מוסד להשכלה גבוהה ולקיים בו תכניות
לימודים בתחומים: הנדסת תוכנה, הנדסת חומרים
מתקדמים והנדסת תעשייה וניהול. כן קיבלה

2.2.2.4 מוסדות להשכלה גבוהה ללא תמיכה מתקציבים ציבוריים

סעיף 17א' לחוק המועצה להשכלה גבוהה התשי"ח-1958, קובע שיהיו אמות מידה שוויוניות ב"תקצוב המדינה במוסדות להשכלה גבוהה שהמדינה משתתפת בתקציביהם". מכאן שהחוק מכיר בכך שיש מוסדות להשכלה גבוהה שהמדינה אינה משתתפת בתקציביהם.

מוסדות אשר המדינה אינה משתתפת בתקציביהם הם אלה שביקשו אישור להקמתם מבלי שיעמדו במבחן של צורכי החברה והמדינה. בכך בחרו מוסדות אלה לפעול מחוץ למסגרת התכנון והתקצוב של המדינה. המועצה דנה בבקשתם רק לאחר שקיבלו על עצמם כתנאי להיות מוסדות שהמדינה אינה משתתפת בתקציביהם.

ות"ת נתבקשה על-ידי המועצה להשכלה גבוהה לבדוק את החוסן הכלכלי של מוסד המבקש הכרה, או של מוסד מוכר המבקש הסמכה להעניק תואר חדש, כדי להבטיח שהמוסד יוכל לעמוד בהתחייבויותיו כלפי התלמידים הלומדים בו. כן נבחנת עמידתו של המוסד בשאר סעיפי חוק המל"ג לרבות היותו עצמאי לגמרי על-פי סעיף 15 לחוק המועצה להשכלה גבוהה.

על מוסד להשכלה גבוהה שהמדינה אינה משתתפת בתקציבו לא חלים הכללים הנוהגים במוסדות מתוקצבים: המוסד חופשי לגבות שכר לימוד לפי שיקול דעתו (בעוד שבמוסדות מתוקצבים שכר הלימוד נקבע על-ידי ועדה ציבורית הממונה על-ידי הממשלה); אין פיקוח על השכר ותנאי ההעסקה של סגל המורים והעובדים (המוסדות המתוקצבים נדרשים לפעול בהתאם להסכמי שכר מאושרים על-ידי הממונה על השכר באוצר); וכמו-כן אין המוסד כפוף לשיקולי תכנון ותקצוב לגבי מספר הסטודנטים.

המכללה אישור לפתוח תכנית לימודים חדשה בהנדסת אלקטרוניקה ולרשום אליה תלמידים.

ביוני 2002 החליטה המועצה להפוך את ההיתר הזמני המותנה ל"היתר".

בשנת 2003 הוכרה המכללה כמוסד להשכלה גבוהה והוסמכה להעניק תואר "בוגר בטכנולוגיה" (B.Tech) בהנדסת חומרים ובהנדסת תוכנה.

בשנת 2004 הוסמכה המכללה להעניק תואר "בוגר בטכנולוגיה" (B.Tech) גם בהנדסת תעשייה וניהול.

בשנת 2004, במסגרת המרת התואר מ-B.Tech ל-B.Sc במכללות האקדמיות להנדסה, הסמיכה המל"ג את המכללה להעניק תואר B.Sc בהנדסת חומרים מתקדמים ובהנדסת תוכנה.

בשנת 2005 הוסמך המוסד להעניק תואר "בוגר במדעים" (B.Sc) בהנדסת אלקטרוניקה ובהנדסת תעשייה וניהול.

תשס"ו	תשס"ה	
664	625	מס' סטודנטים סגל אקדמי
69	70	(בשווי ערך משרות שלמות) סגל טכני ומינהלי
22	20	(בשווי ערך משרות שלמות)

תואר שני ללא תזה (M.A.) בייעוץ ופיתוח ארגוני;
ותואר שני (LL.M.) במשפטים.

כמו כן בשנה"ל תשס"ו נפתחה תכנית הלימודים
לתואר ראשון (B.A.) בקרימינולוגיה ואכיפת חוק.

המרכז הבינתחומי הרצליה

המרכז הבינתחומי הרצליה פתח את שעריו בשנה"ל
תשנ"ה (1994) לאחר שהוכר כבית ספר למשפטים
המוסמך להכשיר עורכי דין לפי חוק לשכת עורכי
הדין, התשכ"א-1961, כפי שתוקן בשנת 1990.

בינואר 1998 הוכר המרכז כמוסד להשכלה גבוהה.

בתשס"ו היה המרכז מוסמך להעניק את התארים
הבאים: "בוגר במשפטים" (LL.B.), "בוגר" (B.A.)
במינהל עסקים, במדעי המחשב, בממשל; תואר
שני (M.Sc.) ללא תזה במדעי המחשב; תואר שני
(M.B.A.) במינהל עסקים ותואר שני במשפטים
(LL.M.).

בשנה"ל תשס"ו אושרו פרסום והרשמה לתכניות
לימודים לקראת תואר ראשון (B.A.) בתקשורת.

המכללה האקדמית נתניה

המכללה האקדמית נתניה הוקמה בשנת 1995 לאחר
שהוכרה כבית ספר למשפטים המוסמך להכשיר
עורכי דין לפי חוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-
1961, כפי שתוקן בשנת 1990.

בינואר 1998 הוכרה המכללה כמוסד להשכלה
גבוהה.

בתשס"ו מוסמכת המכללה להעניק את התארים:
"בוגר במשפטים" (LL.B.); "בוגר" (B.A.) במינהל

בתשס"ו פעלו תשעה מוסדות להשכלה גבוהה
שאינם נתמכים מתקציבי המדינה ואשר מלמדים
מגוון של מקצועות, ובהם: משפטים, מינהל עסקים,
חשבונאות, מדעי ההתנהגות, תקשורת, מדעי
המחשב, ממשל, בנקאות, ביטוח ויהדות.

שתי מכללות, המלמדות מגוון רחב של מקצועות
אקדמיים והחלו את דרכן כמכללות שאינן נתמכות,
הפכו למכללות מתוקצבות: המכללה האקדמית
הדסה היתה למוסד מתוקצב החל בשנת תש"ס;
המרכז האקדמי רופין עבר לתקצוב ות"ת בתשס"ב.

המסלול האקדמי של המכללה למינהל

המסלול הוקם על ידי המכללה למינהל, כפועל יוצא
של המדיניות החברתית של המכללה ושל מייסדיה.

המוסד הוסמך להעניק תואר אקדמי ראשון במינהל
עסקים בשנת 1986.

בשנה"ל תשס"ו היה המוסד מוסמך להעניק את
התארים הבאים: "בוגר במשפטים" (LL.B.); בוגר
(B.A.) ב: כלכלה וניהול, מדעי ההתנהגות, מינהל
עסקים, תקשורת וניהול; "בוגר במדעים" (B.Sc.)
במדעי המחשב, "בוגר בעיצוב פנים" (B.Des.)
(interior); "מוסמך במינהל עסקים" (M.B.A.);

המכללה האקדמית למשפטים (לשעבר המכללה למשפטים רמת-גן)

המכללה האקדמית למשפטים פתחה את שעריה בתשנ"ה, לאחר שהוכרה על-ידי משרד המשפטים כבית ספר למשפטים, הרשאי להכשיר עורכי דין לפי חוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961.

המכללה קיבלה הכרה כמוסד להשכלה גבוהה בחודש יוני 2000, והוסמכה להעניק תואר אקדמי ראשון במשפטים (LL.B.).

הקריה האקדמית קריית אונו

הקריה האקדמית הוקמה בשנת 1995 כשותפות רשומה למטרת ניהול מוסד אקדמי, על-פי הרשאה מאוניברסיטת מנצ'סטר שבאנגליה. בשנת 1997 הוקמה "עמותת הקריה האקדמית – שלוחת אוניברסיטת מנצ'סטר בישראל", והיא מקיימת לימודים בתחומי מינהל עסקים ומשפטים.

ביולי 1999 פנתה הקריה האקדמית למל"ג בבקשה לפתוח מוסד ישראלי להשכלה גבוהה חוץ-תקציבי ולקיים בו תכניות לימודים אקדמיות במינהל עסקים ובמשפטים. בדצמבר 2001 קיבלה הקריה היתר לפתוח מוסד להשכלה גבוהה, וביולי 2003 הוכרה כמוסד להשכלה גבוהה והוסמכה להעניק תואר ראשון במשפטים (LL.B.) ותואר ראשון במינהל עסקים (B.A.).

בשנה"ל תשס"ה קיבלה הקריה הסמכה להעניק תואר שני (M.B.A) ללא תזה במינהל עסקים.

מכון שכטר למדעי היהדות

מכון שכטר הוקם בשנת 1984 על-ידי התנועה המסורתית ובית המדרש לרבנים בארה"ב והחל

עסקים, במדעי ההתנהגות, בביטוח, בתקשורת, בבנקאות ובשוק ההון; "בוגר במדעים" (B.Sc.) במדעי המחשב, במדעי המחשב והמתמטיקה; וכן "מוסמך במינהל עסקים" (M.B.A.).

כמו כן, החל בשנת 2004 פעלה באישור המועצה תכנית לימודים לתואר ראשון (B.Sc.) בהנדסת תוכנה.

בשנה"ל תשס"ו אושרו פרסום ורישום סטודנטים לתכנית הלימודים לתואר שני (LL.M.) במשפטים. בסוף שנה"ל תשס"ו אושרו פרסום ורישום סטודנטים לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בלימודי המזרח התיכון.

שערי משפט – המכללה ללימודי משפט

מכללת שערי משפט פתחה את שעריה בשנת תשנ"ה (1994), לאחר שהוכרה כבית ספר למשפטים המוסמך להכשיר עורכי דין לפי חוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961, כפי שתוקן בשנת 1990.

במאי 2000 הוכרה המכללה כמוסד להשכלה גבוהה והוסמכה להעניק תואר אקדמי ראשון במשפטים (LL.B.).

”אוניברסיטת פוליטכניק – ניו יורק” בישראל, ברחובות.

בדצמבר 2003 פנה המרכז האקדמי רחובות למל”ג בבקשה לפתוח מוסד ישראלי להשכלה גבוהה חוץ-תקציבי. ביולי 2006 ניתן היתר למרכז לפתוח מוסד להשכלה גבוהה ולקיים בו תכניות לימודים לתואר ראשון (B.A.) במדעי ההתנהגות ובמינהל עסקים; ותכנית לימודים לתואר שני (M.B.A.) במינהל עסקים.

2.2.3 מסלולים אקדמיים באחריות אקדמית של אוניברסיטאות

בשנת הלימודים תשס”ו פעלו מסלולים באחריות אקדמית ב-6 מכללות שבאחריות אקדמית של אוניברסיטאות:

באחריות אוניברסיטת בר-אילן

המכללה האקדמית אשקלון
המכללה האקדמית עמק הירדן
מכללת צפת
המכללה האקדמית גליל מערבי

באחריות אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

המכללה האקדמית אחוה (בקמפוס של המכללה האקדמית להכשרת מורים)
מכללת הנגב ע”ש ספיר (בקמפוס של המכללה האקדמית ספיר)

משנת 1989 יש לבית המדרש לרבנים (The Jewish Theological Seminary of America) אישור מטעם המועצה להשכלה גבוהה לקיים במכון שכטר שלוחה ובה לימודים לקראת תואר שני במדעי היהדות.

ביולי 1996 פנה מכון שכטר ללימודי היהדות למועצה להשכלה גבוהה בבקשה לפתוח מוסד ישראלי להשכלה גבוהה חוץ-תקציבי ולקיים בו תכנית לימודים לתואר שני במדעי היהדות.

בפברואר 2003 קיבל מכון שכטר למדעי היהדות היתר לפתוח מוסד להשכלה גבוהה ולקיים בו תכנית לימודים לתואר שני ללא תזה במדעי היהדות, ובחודש יוני 2005 הוכר כמוסד להשכלה גבוהה והוסמן להעניק תואר שני ללא תזה במדעי היהדות.

מכון לנדר מרכז אקדמי ירושלים

עמותת מכון לנדר נוסדה ע”י עמותת ”ידידי טורו קולג’ בישראל”, שהפעילה את שלוחת ”טורו קולג’ – ניו יורק” בישראל החל בשנת 1986.

בדצמבר 1999 פנתה עמותת מכון לנדר למל”ג בבקשה לפתוח מוסד ישראלי להשכלה גבוהה חוץ-תקציבי, וביולי 2004 קיבל המכון היתר לפתוח מוסד להשכלה גבוהה. ההיתר נכנס לתוקפו והמוסד פתח את שעריו בשנה”ל תשס”ה.

בשנה”ל תשס”ו קיבל המוסד הכרה זמנית והסמכות זמניות להעניק תואר ראשון (B.A.) במינהל עסקים ותואר שני ללא תזה (M.A.) בלימודי יהדות.

המרכז האקדמי פרס (היתר)

”חברת מכללת ידע 2001 בע”מ” פעלה, בין היתר, ברישיון המועצה להשכלה גבוהה, כנציגות של שלוחת

2.2.4 מוסדות אקדמיים לחינוך

מכללה ירושלים
המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין
המכללה האקדמית בית ברל
המכללה לחינוך גופני ע"ש זינמן במכון וינגייט
מכללת לוינסקי לחינוך
מכללת סמינר הקיבוצים
המכללה האקדמית למורים לטכנולוגיה, מיסודה של אורט ישראל (בקמפוס אורט סינגלובסקי בתל-אביב)
"אורנים" – המכללה האקדמית לחינוך
המכללה האקדמית לחינוך – גורדון
מכללת תלפיות – המכללה האקדמית לחינוך
המכללה האקדמית-ערבית לחינוך בישראל, חיפה
המכללה האקדמית דתית ע"ש ליפשיץ
המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי בבאר-שבע
אחוה – המכללה האקדמית לחינוך
"אורות ישראל" – המכללה האקדמית לחינוך
מכללת אפרתה – המכללה האקדמית לחינוך
"אוהלו" – המכללה לחינוך ולספורט
"מורשת יעקב" – מכללה אקדמית דתית לחינוך
"חמדת הדרום" – מכללה אקדמית לחינוך, יהדות והוראת המדעים
"שאנן" – המכללה האקדמית הדתית לחינוך
המכללה להוראת טכנולוגיה מיסודה של המכללה למינהל
מכללת יעקב הרצוג
"גבעת וושינגטון" – המכללה האקדמית לחינוך
אלקאסמי – מכללה אקדמית לחינוך
מכללת ויצו לעיצוב ולהכשרת מורים
מכללת אמונה להכשרת עובדי הוראה
מכללת סכנין להכשרת עובדי הוראה

* * *

אורנים – ביה"ס לחינוך של התנועה הקיבוצית (החטיבה האוניברסיטאית למדעי הטבע באחריות אקדמית של אוניברסיטת חיפה)

בדרך כלל המסלולים האקדמיים המתקיימים במכללות האזוריות מקיפים לימודים אקדמיים המקבילים לשנתיים הראשונות לתואר הראשון. הלימודים לשנה השלישית התקיימו בקמפוס האוניברסיטאי.

בשנת תשנ"ח נקבעו הליכי האיזור לתכניות של האוניברסיטאות במכללות האזוריות ע"י ועדת המשנה למכללות האזוריות של המועצה להשכלה גבוהה. האחריות האקדמית של האוניברסיטאות כוללת, בין השאר: קבלת תלמידים, קביעת תכניות הלימודים ופיקוח על הפעלתן הלכה למעשה, הליכי המינוי של סגל ההוראה והענקת התואר לסטודנטים שסיימו בהצלחה את לימודיהם. בסוף שנה"ל תשנ"ט החליטה המועצה לאפשר הרחבת התכניות במכללות, ולמעשה, החל משנת תש"ס הורשו האוניברסיטאות לקיים מספר תכניות לימודים במתכונת מורחבת במכללות האזוריות (חמישה סמסטרים בקמפוס המכללות וסמסטר אחד בקמפוס האוניברסיטה), שאושרו להפעלה באופן זה על-ידי המועצה.

המועצה להשכלה גבוהה התירה לאוניברסיטת בר-אילן ללמד תכנית לימודים לתואר ראשון בשם "ב.א. כללי" (אחר כך: "ב.א. רב-תחומי") כאשר כל שלוש השנים נלמדות במכללות האזוריות שבאחריותה.

בסוף שנת תשנ"ח (אוקטובר 1998) הוחלט להעביר את המסלולים האקדמיים הפועלים במכללות האזוריות מתקצוב אגף המכללות של משרד החינוך לתקצוב ותכנון של ות"ת. כדי להבטיח שהכספים יועברו לפעילות האקדמית בלבד, נדרשה הפרדת הפעילות האקדמית מן הפעילות האחרת הלא-אקדמית, המתקיימת במכללה האזורית, באמצעות הקמת תאגיד חדש (עמותה) בו תתקיים הפעילות האקדמית בלבד.

באשר לעיתידן של המכללות שבאחריות אקדמית של אוניברסיטאות – ראה עוד בסעיף 2.1.1.4 לעיל.

לא מובאות להלן החלטות של המועצה להשכלה גבוהה של יו"ש בדבר פתיחת תכניות לימודים חדשות במוסדות להשכלה גבוהה ביו"ש.

2.3.1 תכניות לימודים חדשות באוניברסיטאות

הטכניון

- במרץ 2006 הסמכה להעניק תואר ראשון "מוסמך למדעים" בהנדסה אזרחית – ניהול ובנייה B.Sc. in Civil Engineering – Management and Construction Engineering) בפקולטה להנדסה אזרחית וסביבתית.

אוניברסיטת תל-אביב

- במאי 2006 הסמכה זמנית ל-3 שנים להעניק תואר "מוסמך בבריאות הציבור" (M.P.H) עם תזה ובלי תזה.

אוניברסיטת חיפה

- באוקטובר 2005 אושרה תכנית השלמה לתואר ראשון בסיעוד (אקדמיזציה) עבור אחיות מוסמכות מהמגזר החרדי, במכללת בני-ברק החרדית, מבח"ר.
- בנובמבר 2005 הסמכה להעניק תואר בוגר (B.A.) במסלול חד-חוגי בחוג לתקשורת.
- בינואר 2006 אושר שינוי שם ביה"ס למינהל עסקים לביה"ס לניהול.

2.2.5 מוסדות להשכלה גבוהה שניתן להם היתר או הכרה ע"י המועצה להשכלה גבוהה של יו"ש, ועל-פי סעיף 28 א' לחוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון תשנ"ה)

המכללה האקדמית יהודה ושומרון – הכרה והסמכה מטעם מועצת יו"ש והכרה בתארים האקדמיים "בוגר במדעים" (B.Sc.) ו"בוגר" (B.A.) מטעם המועצה להשכלה גבוהה.

* * *

מכללה אקדמית לחינוך "אורות ישראל" – הכרה והסמכה מטעם מועצת יו"ש והכרה בתואר אקדמי "בוגר בהוראה" (B.Ed.) ו"מוסמך בהוראה" (M.Ed.) מטעם המועצה להשכלה גבוהה.

מכללת יעקב הרצוג – הכרה והסמכה מטעם מועצת יו"ש והכרה בתואר אקדמי "בוגר בהוראה" (B.Ed.) מטעם המועצה להשכלה גבוהה.

2.3 תכניות לימודים חדשות במוסדות להשכלה גבוהה שאושרו בתשס"ו

חוות דעת ות"ת נדרשת כאשר המועצה להשכלה גבוהה דנה במתן היתר או הכרה למוסד; במתן אישור לפתוח תכנית לימודים אקדמית חדשה או הסמכה להעניק תואר אקדמי; ובמתן אישור לפתיחת יחידות חדשות במוסדות קיימים. חוות הדעת של ות"ת מתייחסת הן להיבט התכנוני של צורכי החברה והמשק והן למשמעות הכספית של תכניות ולהשפעתן על מצבו הכלכלי של המוסד. הדיון במועצה הוא לגבי כל תכנית לימודים והוא מצריך בקשה מיוחדת ומפורטת לכל תכנית. גם החלטות המועצה מתייחסות לכל בקשה בנפרד.

אוניברסיטת בר-אילן

- בנובמבר 2005 הסמכה להעניק תואר מוסמך (M.A.) במדע, טכנולוגיה וחברה עם תזה.
- בנובמבר 2005, הסמכה להעניק תואר מוסמך (M.A.) בתרגום וחקר התרגום עם תזה ובלי תזה.
- בינואר 2006 הסמכה להעניק תואר ראשון (B.Sc.) במדעי החיים – ביוטכנולוגיה.

האוניברסיטה הפתוחה

- בפברואר 2006 הסמכה להעניק תואר "מוסמך" (M.A.) עם תזה ובלי תזה בלימודי תרבות.
- ביוני 2006 אישור לפתוח תכנית לימודים ארבע-שנתית לתואר "בוגר" (B.Sc.) בהנדסת תוכנה, לרשום אליה תלמידים ולפרסם את דבר פתיחתה. ועדה מלווה תמליץ למל"ג אם להעניק הסמכה בתכנית.

2.3.2 תכניות לימודים חדשות במוסדות להשכלה גבוהה שאינם אוניברסיטאות

שנקר – בית ספר גבוה להנדסה ולעיצוב

- במרץ 2006 הסמכה להעניק תואר ראשון (B.Sc.) בהנדסת תוכנה.
- במאי 2006 הסמכה להעניק תואר ראשון (B.Sc.) בהנדסת תעשייה וניהול (לשנה אחת – תשס"ז, בשלב זה).
- ביוני 2006 הסמכה להעניק תואר ראשון (B.Des.) בעיצוב פנים – מבנה וסביבה.

המכללה האקדמית של תל אביב-יפו

- בינואר 2006 הסמכה להעניק תואר שני (M.A.) ללא תזה בפסיכולוגיה תעסוקתית.

המכללה האקדמית ספיר

- ביולי 2006 אושר קיום לימודי שנה א' בכימיה ומדעי החיים.

- באפריל 2006 הסמכה קבועה להעניק תואר בוגר (B.A.) בהפרעות בתקשורת.
- במאי 2006 הסמכה להעניק תואר מוסמך (M.A.) בלקויות למידה עם תזה וללא תזה, לרבות במסלול מחקרי אישי.
- במאי 2006 הסמכה קבועה להעניק תואר מוסמך (M.A.) בבריאות נפש קהילתית.
- ביולי 2006 הסמכה קבועה להעניק תואר "מוסמך בבריאות הציבור" (M.P.H.) עם תזה וללא תזה (עם התמחויות) (במקביל – בדיקה תקציבית בות"ת).

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

- במאי 2006 הסמכה להעניק תואר בוגר (B.A.) בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה במסלול דו-מחלקתי.
- במאי 2006 הסמכה להעניק תואר בוגר (B.A.) בפסיכולוגיה במסלול דו-מחלקתי.
- ביולי 2006 הסמכה להעניק תואר בוגר (B.A.) בניהול במתכונת דו-מחלקתית.
- בינואר 2006 הסמכה להעניק תואר שני (M.Sc.) בהנדסת מערכות מידע עם תזה במסגרת המחלקה להנדסת מערכות מידע.
- ביוני 2006 החליטה מל"ג להאריך את ההסמכה (האישור הזמני) להעניק תואר "בוגר" (B.A.) בניהול מערכות מידע – תכנית משולבת עם חטיבה חיצונית במדעי התעופה וטכנולוגיה, לתכנית המתקיימת בבסיס חיל האוויר בחצרים, למחזור לומדים אחד נוסף בלבד (מתגייסי יולי 2005 לקורס הטיס של חיל האוויר).
- בנובמבר 2005 הסמכה קבועה להעניק תואר "בוגר ברפואת חירום" (B.EMS).

המכללה האקדמית הדסה ירושלים

- באוקטובר 2006 אושרו פרסום ורישום סטודנטים לתכניות הלימודים לתואר ראשון (B.Des.) בעיצוב תעשייתי מכליל; לתואר ראשון (B.A.) בתקשורת צילומית.

- באפריל 2006 הסמכה להעניק תואר ראשון (B.Sc.) בביוטכנולוגיה לתקופה של 3 שנים.

המכללה האקדמית יהודה ושומרון

המועצה להשכלה גבוהה הכירה בתארים האקדמיים המוענקים על-ידי המכללה האקדמית יהודה ושומרון בתכניות כלהלן:

- "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסת כימיה וביו-טכנולוגיה, הנדסת חשמל ואלקטרוניקה, הנדסת תעשייה וניהול, כימיה ביולוגית וביולוגיה מולקולרית.

- "בוגר בטכנולוגיה" (B.Tech.) בהנדסה אזרחית.
- "בוגר" (B.A.) במדעי התנהגות, כלכלה ומינהל עסקים, מינהל מערכות בריאות, עבודה סוציאלית.
- "בוגר בפיזיותרפיה" (B.P.T.).

מכון טכנולוגי חולון (לשעבר מכון אקדמי טכנולוגי בחולון)

- ביוני 2006 אושרו פרסום ורישום סטודנטים לתואר שני (M.Sc.) בניהול טכנולוגיה ללא תזה.

בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים

- ביולי 2006 אישור לשינוי שם תכנית הלימודים לתואר ראשון בחשבונאות ניהולית ומערכות מידע ל-חשבונאות ומערכות מידע.

- בפברואר 2006 חודש הרישום לתכנית בהנדסת תעשייה וניהול לתואר ראשון (B.Sc.).

- במרץ 2006 אושר לפתוח תכנית לימודים תלת-שנתית לתואר ראשון במדעי המחשב (B.Sc.) עבור נשים/גברים מהמגזר החרדי, במכללת בני-ברק החרדית, מבח"ר.

- באפריל 2006 אושר לפתוח תכנית לימודים לתואר ראשון "בוגר במדעים" (B.Sc.) במדעי המחשב – כימיה חישובית, לרשום אליה תלמידים ולפרסם את דבר פתיחתה. המל"ג הדגישה כי הענקת התואר לבוגרי התכנית מותנית בקבלת הסמכה מן המועצה להשכלה גבוהה.

המכללה האקדמית ההנדסה בירושלים

- במאי 2006 הווארכה ההסמכה לשנה נוספת להעניק תואר "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסת תעשייה וניהול.

אפקה – המכללה האקדמית ההנדסה בתל אביב

- בנובמבר 2006 קיבלה אישור לפתוח תכנית לימודים לתואר ראשון "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסה רפואית.

המכללה האקדמית אשקלון

- במרץ 2006 אושרו פרסום ורישום סטודנטים לתכניות הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בכלכלה ובנקאות; בכלכלה ולוגיסטיקה.

- באפריל 2006 אושרו פרסום ורישום סטודנטים לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.Sc.) במדעי המחשב.

המכללה האקדמית עמק הירדן

- בינואר 2006 אושרו פרסום ורישום סטודנטים לתכנית הלימודים לתואר ראשון בהנדסת מערכות מידע.

המכללה האקדמית עמק זרעאל

- ביולי 2006 הסמכה להעניק תואר ראשון (B.A.) (במתכונת דו-חוגית) בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה; ותואר ראשון (B.A.) (במתכונת דו-חוגית) בלימודים רב-תחומיים.

המכללה האקדמית תל-חי

- באפריל 2006 אושר למכללה לפצל את תכנית הלימודים לתואר ראשון (B.Sc.) בביוטכנולוגיה ומדעי הסביבה לשתי תכניות לימודים: תכנית לימודים לתואר ראשון (B.Sc.) בביוטכנולוגיה ותכנית לימודים לתואר ראשון (B.Sc.) במדעי הסביבה, ולהעניק בהן תואר.

המרכז האקדמי רופין

- במאי 2006 הסמכה להעניק תואר ראשון (B.Sc.) בהנדסת מחשבים.

2.3.3 תכניות לימודים חדשות במוסדות ללא תמיכה מתקציבים ציבוריים

המסלול האקדמי של המכללה למינהל

- ביולי 2006 הסמכה להעניק תואר שני (LL.M.) במשפטים.

המכללה האקדמית נתניה

- בנובמבר 2005 אושרו פרסום ורישום סטודנטים לתכנית הלימודים לתואר שני (LL.M.) במשפטים.
- באוקטובר 2006 אושרו פרסום ורישום סטודנטים לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בלימודי המזרח התיכון.

מכון לנדר מרכז אקדמי ירושלים

- ביולי 2006 קיבל המוסד הכרה זמנית והסמכות זמניות להעניק תואר לתואר ראשון (B.A.) במינהל עסקים ותואר שני ללא תזה (M.A.) בלימודי יהדות.

המרכז הבינתחומי בהרצליה

- במאי 2006 אושרו פרסום ורישום סטודנטים לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בתקשורת.

הקריה האקדמית קריית אונו

- ביוני 2006 החליטה מל"ג להאריך את האישור לקיים תכנית לימודים אקדמית לקראת תואר "בוגר במשפטים" (LL.B.) ותכנית לימודים אקדמית לקראת תואר "בוגר במינהל עסקים" (B.B.A.) עבור המגזר החרדי, מחוץ לקמפוס, במתקן באור יהודה, ל-2 שנים (תשס"ז-תשס"ח), כפוף לתנאים.

המרכז האקדמי פרס

- ביולי 2006 ניתן היתר לפתוח מוסד להשכלה גבוהה ולקיים בו תכניות לימודים לתואר ראשון (B.A.) במדעי ההתנהגות ובמינהל עסקים; ותכנית לימודים לתואר שני (M.B.A.) במינהל עסקים.

2.3.4 תכניות לימודים חדשות במוסדות אקדמיים לחינוך

מכללת לוינסקי לחינוך

- ביוני 2006 הסמכה להעניק תואר שני (M.Ed.) בחינוך לשוני בחברה רב-תרבותית.
- ביולי 2006 הסמכה להעניק תואר שני (M.Ed.) בחינוך מוסיקלי.

אורנים – ביה"ס לחינוך של התנועה הקיבוצית

- ביולי 2006 הסמכה זמנית לשנתיים להעניק תואר שני (M.Ed.) בייעוץ חינוכי.

2.4 שלוחות של מוסדות להשכלה גבוהה מחו"ל

המצב לפני החקיקה

המועצה להשכלה גבוהה החלה לטפל בנושא שלוחות של מוסדות להשכלה גבוהה מחו"ל לאחר שרבות מהן כבר פעלו בישראל. נוכח קביעת היועץ המשפטי לממשלה כי חוק המועצה להשכלה גבוהה אינו חל על שלוחות של מוסדות אקדמיים מחו"ל, פעלה המועצה רק מתוך הסכמה הדדית של המוסדות, המועצה, משרד החינוך והתרבות, וכן מי ששלחו את אנשיהם ללמוד בשלוחות. הוסכם על כל אלה כי המועצה, באמצעות ועדת משנה לענייני השלוחות, תעניק אישורי פעולה לשלוחות.

תיקון מס' 11 לחוק המועצה להשכלה גבוהה

בחודש פברואר 1998 נכנס לתוקפו תיקון מס' 11 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, המסדיר את פעילותן בישראל של שלוחות של מוסדות להשכלה גבוהה מחו"ל והקובע את אופן הרישוי שלהן. כתוצאה מכך, מחויבים כל המוסדות הפועלים או המבקשים לפעול בישראל כשלוחות של מוסדות אקדמיים מחו"ל לקבל רישיון מאת המועצה בהתאם להוראות החוק והוראות המעבר של תיקון מס' 11 (ראה נוסח חוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח-1958, בנספח א').

סעיף 25 לחוק קובע, כי "לא יפתח אדם ולא יקיים מוסד המעניק או המבטיח להעניק תואר אקדמי פלוני (להלן – תואר) או המקיים לימודים המקנים בסיומו תואר או נקודות זכות לקראת תואר, ולא יפרסם דבר פתיחתו או קיומו של מוסד כאמור, אם המוסד לא הוכר לפי סעיף 9 או שלא ניתנה לו תעודת היתר לפי סעיף 21א, אלא אם כן ניתן למוסד רישיון מאת המועצה (להלן – רישיון)".

- ביולי 2006 הסמכה זמנית לשנתיים להעניק תואר שני (M.Ed) בהוראת שפות זרות.

מכללת סמינר הקיבוצים

- בינואר 2006 אושרו פרסום ורישום תלמידים לתכנית בהוראת מדעי הרוח בגישה רב-תחומית.
- ביולי 2006 הסמכה זמנית לשנתיים להעניק תואר שני (M.Ed) בחינוך סביבתי.

מכללת אורות ישראל

- בפברואר 2006 הכרה בתואר האקדמי המוענק על-ידי מכללת אורות ישראל בתכנית לתואר שני (M.Ed) בהוראת מקרא וספרות חכמים.

המכללה האקדמית לחינוך גורדון

- ביולי 2006 אושרו פרסום ורישום תלמידים לתכנית לקראת תואר "בוגר בהוראה" (B.Ed) בהוראת מורשת דרוזית ולימודים דרוזיים למסלול החינוך היסודי.
- ביולי 2006 אושרו פרסום ורישום תלמידים לתכנית בהוראה ולמידה לקראת תואר שני (M.Ed).

המכללה האקדמית בית ברל

- ביולי 2005 הסמכה זמנית לשנתיים להעניק תואר שני (M.Ed) ביעוץ חינוכי.

המכללה האקדמית לחינוך אחוה

- ביולי 2005 הסמכה זמנית לשנתיים להעניק תואר שני (M.Ed) בניהול מערכות חינוך.

יחידת הרישוי לשלוחות חו"ל

לאחר חקיקתו של תיקון מס' 11 הוקמה ליד מזכירות המל"ג יחידה לרישוי שלוחות של מוסדות להשכלה גבוהה מחו"ל.

עפ"י הוראות החוק נדרש רישיון עבור כל תכנית לימודים מסוימת המתקיימת במקום לימודים מסוים, כמו כן בשלב ראשון הרישיון הניתן הוא קצוב בזמן ובתום תוקפו על השלוחה להגיש בקשה לחידוש הרישיון. כתוצאה מכך מוגשות עשרות רבות של בקשות לרישיון בכל שנה.

יחידת הרישוי של שלוחות חו"ל פועלת בארבעה מישורים עיקריים:

1. רישוי מוסדות המבקשים לקיים פעילות המנויה בסעיף 25 לחוק המועצה להשכלה גבוהה;
2. פיקוח על קיום תנאי הרישיון על ידי מוסדות שקיבלו רישיון מאת המועצה;
3. פיקוח על קיום הוראות החוק וקיום החלטות המועצה להשכלה גבוהה;
4. מענה לפניית ציבור בשאלות בדבר מעמדן של שלוחות, סטטוס פעילותן ועוד.

בשנת תשס"ד החליטה המועצה לאמץ חוות דעת משפטית, אשר לפיה קיימת למל"ג סמכות לפסול תכניות לימודים אשר אינן עומדות בסטנדרט ישראלי מינימלי, וכמו כן פירשה את המונח "היקף הלימודים" שבסעיף 25(ב)(8)(א) ו-(ב) לחוק המועצה להשכלה גבוהה, המחייב השוואה בין תכנית השלוחה לתכנית ישראלית במוסד מוכר, לא רק כהיקף שעות הלימודים אלא גם כהיקף הנושאים הכלולים בתכנית.

בעקבות ההחלטה הנ"ל החלה המועצה, באמצעות יחידת הרישוי לשלוחות חו"ל, להעביר את כל תכניות הלימוד הקיימות בשלוחות לבדיקת מומחים.

במבוא לדברי ההסבר להצעת החוק עמד המחוקק על הנחות היסוד שעומדות בביסוס התיקון:

"יש צורך להבטיח כי המוסד הפועל בארץ הנו שלוחה לכל דבר ועניין, זרועו הארוכה של מוסד זה, אשר גם הוא, במקום מושבו, הינו מוסד אקדמי מוכר ומפוקח, הפועל על-פי דין. יש להבטיח כי התואר המוענק יהיה תואר זהה לתואר המוענק שם (בארץ האם – התוספת שלנו) ראוי להקפיד כי הלימודים המוצעים בדרך זו יהיו בעלי היקף ומשך הדומים ללימודים מקבילים, ככל שהם קיימים, של מוסדות מוכרים בארץ. ככלל, מוצע ליתן מעין רישיון אדמיניסטרטיבי לפעולתם של מוסדות אלה, שיבטיח ודאות לגבי זהות הלימודים וזהות התואר כאמור, וזאת בלא לאשר את תוכן הלימודים המתקיימים במוסדות ובלא להידרש לתנאי ההכרה בהם כמוסדות ישראליים."

מכאן, הרישיון שמעניקה המועצה לשלוחות הזרות על-פי תיקון מס' 11 הינו על סמך בדיקות אדמיניסטרטיביות במהותן (ולא אקדמיות). אין בבדיקות הבקשות לרישיון על-ידי המועצה בחינה של הרמה והאיכות האקדמית של תכניות הלימודים הנלמדות בשלוחות, בשונה מהליכי האקדמיזציה שהיא מפעילה לגבי המוסדות הישראליים ותכניות הלימודים שהם מקיימים.

כל שהליכי הרישוי מבטיחים הוא התקיימות תנאי הרישיון האדמיניסטרטיביים במהותם הקבועים בחוק, שעיקרם הבטחת זהות אקדמית עם מוסד האם מצד אחד, והבטחת זהות של היקף התכנית ושל תנאי קבלה מינימליים בדומה לנהוג במוסדות ישראליים להשכלה גבוהה מצד שני. לכן, נאמר במפורש בסעיף 25 לחוק, כי אין במתן הרישיון משום הכרה של המועצה בשלוחה כמוסד מוכר להשכלה גבוהה או משום הסמכתה להעניק תארים מוכרים כמשמעותם בחוק המועצה להשכלה גבוהה.

מוסדות להוראה מרחוק

החוק מתייחס למוסדות מחו"ל המקיימים צורה כלשהי של לימודים בישראל. המועצה החליטה להגדיר שלוחה הצריכה רישיון כל מוסד המקיים בישראל לימודים, דהיינו פעילות הוראה כלשהי, יהיה שמה אשר יהיה, לרבות הנחיה, תגבור, תמיכה וכל מצב אחר שבו נמצאים מורים ותלמידים בכפיפה אחת, וכן נציגות העוסקת ברישום סטודנטים או בהסבת חומר לימוד ומטלות משפת ההוראה במוסד האם לעברית ולהפך. מוסד שאינו מקיים פעילות מן הפעילויות הנ"ל אינו נחשב בגדר שלוחה ולכן אינו צריך רישיון לשם קיום פעילותו.

תיקון מס' 12 לחוק המועצה להשכלה גבוהה

בחודש אפריל 2005 תוקן חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 12) ונקבע כי הזהות שהיתה קיימת בחוק בין תואר שניתן בשלוחה לבין תואר שניתן במוסד האם, תסויג ולא תחול לעניין **קבלה לעבודה, דירוג העובד ודרגתו ולעניין שכר ותנאי עבודה**.

יחד עם התיקון נקבעו הוראות מעבר לפיהן התיקון הנ"ל לא יחול במקרים אלה:

א. על תואר של מי שסיים את לימודיו עד ליום 31.7.2005.

ב. על תואר של תלמיד שסיים את לימודיו במוסד אשר: (1) יגיש בתוך שלושה חודשים מיום פרסום החוק (11.4.2005) הצהרה על כוונתו להגיש בקשה להכרה לפי סעיף 9 לחוק המל"ג; (2) יגיש בקשה להכרה עד ליום 1.6.2006.

בעקבות התיקון ובמסגרת הוראות המעבר הנ"ל, הגישו מספר שלוחות בקשה להכרה בהם כמוסד ישראלי להשכלה גבוהה. הבקשות מצויות בשלבים שונים של בדיקה.

